

Täysistunto

Torstai 3.12.2015 klo 16.01—21.22

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 21.22.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (16.01—17.01 ja 20.42—21.22), ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (17.01—18.45) ja toinen varapuhemies Paula Risikko (18.45—20.42).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Antti Kurvisen vapautuspyyntö Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 25/2015 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Antti Kurvinen pyytää vapautusta Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen varajäsenyydestä.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 4.12.2015 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 4.12.2015 kello 10.

3. Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Päiväjärjestyksen 3. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan nousemalla seisomaan ja painamalla P-painiketta.

3.1. Suullinen kysymys yhteiskuntasopimuksen kaatumisesta (Antti Lindtman sd)

Suullinen kysymys SKT 60/2015 vp

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Lindtman.

Keskustelu

16.02 Antti Lindtman sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomen vahvuus on aina ollut kyky yhteistyöhön, kyky yhdessä sopimiseen ja kova osaaminen. Tällä reseptillä Suomi on aina pärjännyt vaikeissa tilanteissa. Nyt sopimisen kulttuuria uhkaa se, että Elinkeinoelämän keskusliitto on päättänyt, että se ei enää ole sopimusjärjestö. Se tarkoittaa merkittävää muutosta työmarkkinoilla siihen tapaan, jolla Suomessa on tuloksekkaasti jo 50 vuoden ajan toimittu erityisesti vaikeissa tilanteissa. EK:n mielestä keskitettyjä sopimuksia ei pidä tehdä oikeastaan ollenkaan vaan ratkaisut pitää siirtää työpaikoille. Tämä tarkoittaa sitä, että vahvimmat pärjäävät, heikoimmat kärsivät. Erityisesti naisvaltaisille palvelualoille tämä olisi myrkkyä.

Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, hyväksyttekö te tämän EK:n päätöksen, jossa kokoavia, työllisyyttä ja kilpailukykyä tukevia ratkaisuja ei Suomessa jatkossa tehtäisi enää ollenkaan?

16.03 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä päätös ei kuulu toimivaltaani, se on työmarkkinajärjestöjen keskinäinen asia, että miten asioista sovitaan. Sovitaanko asioista liittokohtaisesti vai keskitetysti — molemmissa on omat plussat ja miinukset. Monet pienet yrittäjät esimerkiksi ovat tuoneet sitä viestiä minullekin, että heidän kannaltaan on järkevämpää, että sovittaisiin keskitetysti, jolloin he saavat keskittyä ihan muihin asioihin kuin näihin työmarkkinakysymyksiin. Tämä on esimerkiksi plussa sen puolesta, että sovittaisiin keskitetyistä ratkaisuista. Minulla ei ole henkilökohtaista mielipidettä tässä asiassa. Se on työmarkkinajärjestöjen keskinäinen asia, että miten jatkossa sopimuksia tehdään.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta.

16.04 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella vaikeina aikoina, erityisesti taloudellisesti vaikeina aikoina, on ollut suuri arvo sillä, että sitä politiikkaa, jota hallituksessa tehdään, on pystytty hyvässä yhteistyössä soveltamaan ja ikään kuin jetsuttamaan yhteen työmarkkinoiden kanssa. Ja nyt tämä on ensimmäinen kerta 50 vuoteen, kun yksi sopijaosapuoli ilmoittaa, että he eivät jatkossa enää sovi.

Oletteko te se pääministeri, jolla ei ole kantaa tähän? Te olette sanonut, että työmarkkinaratkaisu pitäisi saada aikaiseksi ja jos sitä ei tule, olette valmis viemään nämä pakkolait eteenpäin, mikä tarkoittaa lomarahojen leikkauksia, palkattomia sairaspäiviä. Esimerkiksi sairaanhoitajalta viedään kuukauden palkka. Tästä te ette puhunut mitään ennen vaaleja. Palkansaajajärjestöistä on viimeksi tänä aamuna kerrottu, että työntekijät ovat valmiita neuvottelemaan sopimuksesta, jos hallitus vetää esityksensä pakkolaeista pois. Pääministeri Sipilä, teillä on nyt ratkaisun avaimet käsissänne. Oletteko valmis luopumaan näistä pakkolaeista, kuten olette esimerkiksi viimeksi tehnyt hallintarekisterin kohdalla? Jos te

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

nyt näin ilmoitatte, niin avautuu aivan uusi mahdollisuus saada aikaiseksi keskitetty työmarkkinaratkaisu.

16.05 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä yhteiskuntasopimuksesta puhuin voimallisesti ennen vaaleja myöskin, ja hallitustunnusteluvaiheessa jo ensimmäinen yritys oli yhteiskuntasopimuksesta. Sen jälkeen olemme yrittäneet sitä kesän aikana ja syksyllä, ja nyt sitten työmarkkinajärjestöjen kesken kahdestaan, kaksikannassa vielä neljäs yritys, että ei tässä kyllä yrittämisen puutteesta voida syyttää.

Se, että sopimukseen ei ole päästy, ehkä johtuu siitä, että tämä on myöskin ensimmäinen kerta euroon liittymisen jälkeen, kun keskustellaan siitä tilanteesta, että työehtoja joiltakin osin pitäisi huonontaa, koska taloudellinen tilanne on se, mikä on. Silloin kun euroon aikoinaan liitettiin, vakuutettiin myöskin työmarkkinajärjestöjen puolesta, että löytyy sopeutumiskykyä siihen tilanteeseen, jossa normaalisti ehkä käytettäisiin devalvaation keinoja. Nyt meillä ei sitä keinoa ole käytettävissä, niin meidän pitää löytää uusia lääkkeitä siihen, millä suomalaisten yritysten, suomalaisen työn kilpailukykyä voidaan parantaa.

16.07 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulkitsin tämän lopun, että te aiotte tuoda kaikesta huolimatta nämä pakkolait eduskuntaan. Edellytän tasa-arvoja työelämävaliokunnan puheenjohtajana, että niistä tehdään sukupuolivaikutusten arvioinnit aivan huolella. Ja kysyisin tässä — kun ministeri Stubb sanoi aiemmin meille, että näiden lakien taustalla olevat kansainväliset sopimukset, perustuslakiin liittyvät kysymykset ja EU-asioihin, Euroopan neuvoston asioihin ja ILO-kysymyksiin liittyvät asiat on tarkistettu, mutta noita selvityksiä ei sitten julkisuudessa löytynyt, kun niitä toimittajat kyselevät — onko nyt varmasti niin, että kaikki se tieto, mikä hallituksella on näistä kansainvälisistä sopimuksista ja niihin liittyvistä kriittisistä kohdista, on noihin lakiesityksiin kirjoitettu sitten, kun ne epätoivottavasti eduskuntaan tulevat.

16.07 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kyseinen kilpailukykelainsäädäntöpaketti, seitsemänkohtainen ohjelma, on nyt lausuntokierroksella. Ja juuri tätä varten se on lausuntokierroksella, että saamme juuri näihin kysymyksiin myöskin ulkopuolisia näkemyksiä. Se tulee lausunnoilta viikon päästä, ja sen jälkeen tietenkin arvioimme sitä, tarvitseeko näitä jotenkin muuttaa niitten lausuntojen perusteella vaiko ei. Se on normaalia lainsäädäntövalmistelutyötä, niin kuin edustaja hyvin tietää.

16.08 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laajasti yhteiskunnassa myös kansalaiset ovat toivoneet, että tällainen kokoava työmarkkinaratkaisu voisi tässä tilanteessa syntyä, ja hallituskin on sanonut puoltavansa tätä vaihtoehtoa. Nyt on vähän hämmentävä olo, kun on kerrottu toisaalta, että neuvotteluissa olisi tapahtunut aika lailla lähentymistä, ja sitten toisaalta niitä ei enää jatketa sen jälkeen, kun Elinkeinoelämän keskusliitto edellytti, että ennen kuin sopimusten sisältö on tiedossa, kaikkien pitää ilmoittaa, että he hyväksyvät tämän. Se on tietysti aika harvinaista, että pitäisi etukäteen sanoa hyväksyvänsä. Yleensä on ensin katsottu, mikä on se sisältö, ja sitten otettu kantaa.

Nyt hallituksen kanta tässä tilanteessa on jäänyt kyllä ainakin minulle täysin hämäräksi. Jos te haluatte tämän sopimuksen, eikö teidän, pääministeri, nyt pitäisi voimakkaasti vedota osapuoliin, että keskusteluja jatketaan ja katsotaan tämä neuvottelutulos, joka on syntäkseen, ja sen jälkeen sitten eri osapuolet ottavat kantaa, onko se liitoille hyväksyttävää.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Oletteko valmiit tämän vetoomuksen esittämään vaikkapa tänään tässä eduskunnan kyse-lytunnilla?

16.09 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä vetoomuksia olen tehnyt kyllä runsaasti. En tiedä, miten olisin voinut viime päivinäkään enempää aikaa käyttää työmarkkinajärjestöjohtajien kanssa keskusteluun kuin olen käyttänyt. Puhelimeni akku pitää ladata kaksi kertaa päivässä, sen verran paljon näitä keskusteluja käyn. Eli yritetään ja yritän löytää koko ajan vielä tietä siihen, että neuvottelupöytään päästäisiin. Mikään muu ei ole minulle tällä hetkellä tärkeämpää kuin se, että löydämme tien neuvottelupöytään.

16.10 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On lohduttavaa kuulla, että yritystä ja tahtoa vielä on. Kolmikanta on ollut tämän maan keskeinen rakennuspalkki, jolla on luotu ennustettavuutta työmarkkinoille, ja sen varaan on pystynyt niin palkansaaja kuin yrittäjäkin rakentamaan huomista. Kolmikantaa on harjoitettu tammiin kuhlauksesta asti. Kysyn tavallaan pääministeriltä: Onko nyt niin, että kun EK, joka katkaisi nämä neuvottelut, ilmoitti samalla, kuinka kolmikantaisesti tästä eteenpäin sovitaan, niin Elinkeinoelämän keskusliiton jäsenjärjestöt tulevat sitten näihin neuvotteluihin sopimaan mahdollisista eläkeratkaisuista, mitä on kolmikantaisesti tehty, ja yleensä työelämäkysymyksistä, joissa on aina yhteiskunnallinen intressi mukana? Onko nyt niin, pääministeri Sipilä, että teidän aikanne ei riitäkään enää siihen, että te joudutte niin monen kanssa neuvottelemaan, vai toivotteko, että EK vielä voisi päätöksensä pyörittää?

16.11 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt puhutaan tästä yhteiskuntasopimuksesta ja tämän hallituksen kilpailukyypaketin korvaavasta pake-tista. Tähän olen saanut myöskin EK:lta myönteisen vastauksen. He haluavat olla tässä mu-kana ja ovat olleet tässä mukana. Ja se, mitä he ovat kevätkokouksessaan ja syyskokouk-sessaan päättäneet, ei kuulemma koske tätä prosessia. Eli tähän prosessiin olen saanut kaik-ki osapuolet mukaan. Tätä on yritetty moneen kertaan. Ja minä todella toivon, että tässä ti-lanteessa, missä tänä päivänä ollaan — hallituksen tavoitteena on 110 000 uutta työpaik-kaa tämän vaalikauden aikana, ja tämä on yksi palikka siinä kokonaisuudessa — nyt löy-tyisi sitä sopimisen tahtoa, että siihen löytyvät ne eväät, mitä me tarvitsemme, että työttömyyskehitys viimeinkin saataisiin kääntymään toiseen suuntaan. Työttömyys kehit-tyy Suomessa heikoiten koko EU-alueella.

16.12 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä vetoan teihin, pääministeri Sipilä: vedätte pois nämä pakkolait ja keräätte työmarkkinajärjestöjen (Hälinää) pöydältä ne esitykset, ne hyvät, perustellut esitykset, jotka ovat jo olleet siellä pöydillä, ja kokoatte tästä uuden palapelin. Sillä tämä pakkolakipaketti ei tuo toivottuja tuottavuushyötyjä, lisää kilpailukykyä tai tuo uutta työtä. Sen sijaan vuoden lakkokierros on huonompi vaihtoehto kuin se, että hallitus tinkisi edes hieman näistä asettamistaan raa-meista yhteiskuntasopimukselle. Koska mikä on tärkeämpi asia: houkutella uusia inves-tointeja Suomeen vai yhteiskunnallinen vakaus? Pakkolakipaketti ja tämä tapa neuvotella uhkaa ennen kaikkea tätä suomalaista vahvuutta, nimenomaan tätä vakautta.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

16.13 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämän hallituksen tekemän kilpailukyypaketin takana ei ole mikään muu kuin huoli siitä, että me saamme työttömälle töitä. Ja meidän on pakko toimia, hallitus ei voi seisoa tumput suorana, kädet taskussa tämän asian kanssa, vaan meidän pitää päästä eteenpäin ja tehdä päätöksiä. Olen vedonnut monta kertaa työmarkkinajärjestöihin, yrittänyt monta kertaa tätä prosessia tehdä yhdessä. Ja edelleenkin minä toivon, että se onnistuu, että se saataisiin yhdessä tehtyä.

Tämä koko paketti on täällä eduskunnassa jo kertaalleen käsitelty hallituksen tiedonantona, siitä on äänestetty täällä, tämä keskustelu itse asiassa tästä paketin sisällöstä on kyllä jo täällä käyty. Nyt annettiin työmarkkinajärjestöille kaksikannassa mahdollisuus tuoda oma korvaava pakettinsa. Sitä ei ole vielä toistaiseksi pöydälleni tullut. Jos se on minusta kiinni ja vetoomuksestani kiinni, niin sen olen tehnyt moneen kertaan, sekä julkisesti, kahdenvälisesti että kaikille viidelle yhtä aikaa.

16.14 Carl Haglund r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella ikävää, että tämä hallituksen kärkihanke tai lippulaivahanke on ajanut karille, mutta nyt pitää tietenkin löytää ratkaisu, ja työttömyys on tosiaan iso ongelma. Kun katsotaan muita Pohjoismaita, niin esimerkiksi Ruotsissa on vahva paikallisen sopimisen perinne. Siellä on myös luottamusta. Siellä muun muassa ammattiyhdistysliikkeen edustajat ovat mukana yritysten hallituksissa ja pyritään yhdessä löytämään niitä ratkaisuja, joilla pidetään työttömyyttä alhaisena ja yritysten tilannetta hyvänä.

Arvoisa pääministeri, miten te näette tämän Ruotsin mallin ja toimintamallin myös sen valossa, mitä EK nyt on päättänyt? Ollaanko menossa Ruotsin suuntaiseen ratkaisuun, ja olisiko tämä Suomelle hyvä ratkaisu?

16.15 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä paikallisen sopimisen edistäminen on myöskin hallitusohjelmassa, ja sitä viemme eteenpäin. Se on selvä asia, että kilpailijamaissamme tämä paikallinen sopiminen on nimenomaan huomattavasti Suomea pidemmällä, ja ehkä tämä on se meidän suurin handicapimme verrattuna kilpailijamaihin, kun puhutaan työmarkkinoiden joustavuudesta. Tästä asiasta itse asiassa on periaatteellisella tasolla yhteisymmärrys sekä palkansaajapuolen että työnantajapuolen kanssa, että meidän pitää tehdä jättiaskel tässä asiassa eteenpäin. Ja näin tulee myöskin tapahtumaan.

16.16 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ymmärtänyt, että pääministerin ja koko hallituksen ykköstavoite on yhteiskuntasopimuksen syntyminen ja että pakkolait ovat se viimeinen vaihtoehto — siis pakko silloin, kun mikään muu ei toimi. Työmarkkinaosapuolet ovat reilun puolen vuoden neuvottelujen jälkeen ja monista yrityksistä huolimatta ja myös hallituksen hyvistä yrityksistä huolimatta näköjään vahvasti eri linjoilla. Suomen kilpailukyky heikkenee kuukausi kuukaudelta ja oikeastaan päivästä toiseen, ja Suomi on syvässä kriisissä. Uskon, että kansalaisetkin tässä tilanteessa toivovat yhteiskuntasopimuksen syntyä. Kysyn pääministeriltä: oletteko te hallituksessa pohtineet jonkun sovitteluryhmän perustamista, kun nämä osapuolet eivät näköjään tule toimeen?

16.17 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi todellakin on kriisissä, kun puhutaan kilpailukyvystä ja työllisyydestä ja talouskehityksestä, ja

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

meidän on löydettävä tähän lääkkeet ja ulospääsytie. Hallitus ei aio katsoa sivusta neljää vuotta, kun kehitys on, mikä se tällä hetkellä on.

Me olemme jo asettaneet tämmöisen työryhmän, eli meillä on ministerit Rehn, Lindström ja Orpo, jotka ovat säännöllisesti olleet yhteydessä työmarkkinajärjestöihin, ja he etsivät jatkuvasti ratkaisua yhdessä järjestöjen kanssa ja myöskin tässä tilanteessa ulospääsytietä, tietä siihen, että päästään takaisin neuvottelupöytään. Trio on myöskin ollut näissä keskusteluissa säännöllisesti mukana.

16.18 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä ei vastannut edustaja Filatovin kysymykseen. Yleensä lakiesityksiä ei lähetetä edes lausunnolle ennen kuin on selvitetty, että ne ovat perustuslain ja kansainvälisten sopimusten ja sitoumusten mukaisia. Jo aikaisemminhan on ilmennyt, että vastoin ministeri Stubbin ilmoitusta, pakkolakipakettia ei ole valmisteltu huolellisesti ja perustuslakiasiantuntijoita kuullen. Näin ollen valtiosääntöoikeuden professori Tuomas Ojanen pitää selvänä, että kansainvälisiin sopimuksiin ja EU-oikeuteen liittyvät ongelmat tulevat johtamaan kanteisiin.

Hallitus on valmistellut lausunnolle lait, jotka ovat todennäköisesti EU-sopimusten vastaisia. Yksikään muu EU-maa ei ole yrittänyt rikkoa sopimus- ja järjestäytymisvapautta, näitä perus- ja ihmisoikeuksia, yksinomaan taloudellisin perustein. Koska hallintarekisterilain valmistelussa oli epäselvyyttä, niin kysynkin nyt uudestaan pääministeri Sipilältä: onko varmaa, että tällä kertaa pakkolakiesityksessä on varmasti huomioitu kaikki lainvalmistelussa tarpeelliset näkökulmat, jotka liittyvät esimerkiksi kansainvälisiin sopimuksiin ja velvoitteisiin?

16.19 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sekä edustajat Lindtman että Harakka ovat ehkä useamman kerran väittäneet, että näistä arvioinneista ei ole mitään mustaa valkoisella. Tämä väite ei pidä paikkaansa. Meidän kilpailukykylakien perustuslainmukaisuutta ja säätämisyjärjestystä on arvioitu perustuslakiasiantuntijoita kuullen ja TEMin virkamiesvalmistelussa. Valmistelun yhteydessä on järjestetty asiantuntijakeskustelu, jossa oli läsnä myös kaksi perustuslakiasiantuntijaa ja yksi ensisijaisesti ILO- ja muiden kansainvälisten velvoitteiden asiantuntija. Tämän keskustelutilaisuuden lisäksi asian vastuuvalmistelijana on käynyt muitakin perustuslakikysymyksiä koskevia keskusteluja. Näitä koskevat muistiot ovat olleet kaikkien saatavilla VM:n verkkosivuilla syyskuun lopusta lähtien.

16.20 Timo Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen sopiminen on tähän asti ollut menestystarina. Nyt eilinen päivä osoitti sen, että kaikki sopimusosapuolet toteavat, että ei ollut hyvä ratkaisu. Kaikki ovat menettämässä, jos näin jatketaan. Siksi nyt oli rohkaisevaa kuulla pääministeri Sipilältä, että edelleen on olemassa pieni mahdollisuus, jotta päästään irti siitä tilanteesta, että kaikki eivät menetä. Myös suomalainen kansantalous on ollut se, joka on hyötynyt, ja nyt kun ei ole lisää jaettavaa, niin olen ymmärtänyt, että nämä kilpailukykyä lisäävät tai parantavat lait ovat niin sanottu pelastusrengas, jos tämä sopimuskulttuuri uppoaa. Sen tähden kysynkin, pääministeri, onko olemassa jotain takarajoja nyt tälle pienelle mahdollisuudelle, että kaikki löytäisivät kuitenkin toisensa ja saataisiin aikaan se tilanne, että kaikki eivät menettäisi, niin kuin nyt näyttää.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

16.21 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä prosessissa seuraava vaihe on se, että kilpailukykyainsäädäntö, tai tämä paketti, tulee lausuntokierrokselta ensi viikolla. Sen jälkeen lainvalmistelu jatkuu siten, että nämä lait tuodaan eduskuntaan helmikuussa. Meillä on aikaikkuna vielä auki sille, että korvaavia ehdotuksia voidaan tuoda pöytään, ja niitä olen työmarkkinajärjestöiltä yhdessä sopien toivonut. Toivon näkeväni ne mahdollisimman pian, koska todennäköisesti nekin ehdotukset vaativat lainsäädäntöä, lainvalmistelua, ja tavoitteena on, että kaikki olisivat hyväksyttynä täältä eduskunnasta ensi kesään mennessä, joten aikaikkuna on vielä muutamia päiviä, muutamia viikkoja auki riippuen siitä, mikä tämä kokonaisuus ja tämä sisältö tulee olemaan.

16.22 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin näistä asiantuntijalausunnoista: "Näistä keskusteluista ei ole valtiovarainministeriön tiedon mukaan saatu asiantuntijalausuntoja tai muita kirjallisia lausumia. Valtiovarainministeriössä ei ole edellä mainitun keskustelun pohjalta laadittu asiakirjoja", budjettiosaston sihteeri Paula Penttilä toteaa näin siis tästä pakkolakien perustuslainmukaisuudesta.

Mutta, arvoisa puhemies, tähän itse asiaan: Te olette yrittäneet nyt monta kertaa tällä pakkolakiuhkalla saada sopimusta aikaiseksi, ja se ei ole onnistunut. Kannattaisiko nyt kokeilla uutta keinoa? Ja kun nyt kävi niin, että EK teki tämän ilmoituksen, että se ei ole enää sopijajärjestö, ja se aiheutti nyt tämän hässäkän työmarkkinoilla, niin tänä aamuna teille on kultatarjottimella tarjottu ja kerrottu palkansaajajärjestöjen puolelta, että jos te vedätte nämä pakkolait pois, he ovat valmiita tulemaan sopimuspöytään ja sopimaan. Teillä on nyt kultatarjottimella mahdollisuus saada aikaiseksi kilpailukykyä tukeva tuloratkaisu. Tartuteko te tähän, arvoisa pääministeri?

16.23 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt edustaja Lindtmanilla on virheellinen tieto. Ei koko tämän prosessin ajan — siis kolme yritystä — ole puhuttukaan mistään hallituksen omasta kilpailukykypaketista vaan ollaan yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa kolmikannassa yritetty löytää yhteistä tavoitteen määrittelyä sille, että haetaan kustannuskilpailukykytoimia 5 prosentin edestä. Tähän tavoitteen määrittelyynkään emme päässeet elokuun loppuun mennessä, eli tätä me teimme. Tämä on täysin virheellinen tieto. Tämä prosessin osa ja yritys on jo tehty, ja se päättyi tuloksettomana elokuun lopussa. Sen jälkeen hallitus rupesi valmistelemaan omaa pakettiaan ja hallitus on tarjonnut työmarkkinajärjestöille mahdollisuuden tuoda korvaavat toimet rinnalle, ja se tarjous on edelleenkin voimassa.

16.24 **Valtiovarainministeri Alexander Stubb** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vielä kertaalleen, nämä muistiot, joihin edustaja Lindtman viittasi, löytyvät valtiovarainministeriön kotisivuilta, ja uskon, että sitaatti, johonka te äsken viittasitte, tulee lehtitietojen perusteella ja kysymys journalistilta on tullut VM:n budjettiosaston sihteerille. Tämä kokonaisuus on ollut TEMin valmistelussa, mutta olemme VM:n puolelta pistäneet nämä asiakirjat nettiin jo aikaisemmin. Ja jos me katsomme tätä kokonaisuutta, niin varsinaisia kirjallisia lausuntojahan annetaan perustuslakikysymyksissä vasta konkreettista, kirjallisista hallituksen esityksistä ja niiden muodostamasta kokonaisuudesta perustuslakivaliokunnan käsittelyvaiheessa. Eli lopullisen perustuslaillisuuden voi lopulta ratkaista vain ja ainoastaan perustuslakivaliokunta, eli tässä me olimme, edustaja Lindtman,

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

totta kai siinä tilanteessa, että me valmistelimme meidän esitystämme tästä kokonaisuudesta, ja ne asiakirjat todellakin ovat tuolla VM:n kotisivuilla.

16.26 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus tarjosi EK:lle hopealautasella heikennyksiä, palkatonta sairauspäivää, lomarahen leikkausta, lomien leikkausta, noin miinus 5 prosentin palkkaleikkauksia. Mikä on EK:n intressi tämän jälkeen enää tehdä sopimusta? EK vain haki tietä, millä he pääsivät tavallaan kerman kuorimaan päältä ja kaatamaan neuvottelut.

Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri, te sanoitte, että tämän paketin tarkoituksena on luoda 110 000 uutta työpaikkaa Suomeen. Jos katsoo näiden leikkauksien vaikutuksia, niin valtiovarainministeriön apulaishallituksen puolesta Juha Majanen on todennut, että lyhyellä tähtämällä tämä pakkolaki paketti heikentää työllisyyttä ja hyydyttää kasvua. Eikö nyt pitäisi ottaa lusikka kauniiseen käteen, vetää nämä taloutta ja työllisyyttä huonontavat pakkolakiesitykset pois, ja tätä kautta on mahdollisuus saada hyvä ratkaisu aikaan?

16.27 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tunne Majasen lausuntoa tai sitä, mistä hän on tarkalleen tuon lausunnon antanut. Mutta tämä on siis osa kokonaisuutta, joka tähtää 110 000 uuden työpaikan syntymiseen Suomeen vuoteen 2019 mennessä. Tämä on yksi osa tätä kokonaisuutta. Ja kun tätä pakettia esitellään ja moititaan, niin siinä aina unohtuu se, että tässä on myöskin kuukauden muutosturvan lisäys, joka on lisäkulku työnantajalle, ja tämä tähtää uudelleen koulutautumiseen ja uuden työpaikan hankkimiseen, ja se vastaa noin kuukauden palkkaa. Olemme myöskin tässä yhteydessä tuomassa irtisanotulle työntekijälle työterveyshuollon jatkumisen 6 kuukauden ajan, joka on erittäin tärkeä tämmöisessä irtisanomistilanteessa. Myöskin naisten asemaa työmarkkinoilla parannetaan tällä 2 500 euron kertakorvauksella perhevapaan kustannuksiin naisvaltaisilla työpaikoilla. Näistä kolmesta muodostuu työntekijän näkökulmasta tämä plustekijä tähän pakettiin.

16.28 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tilanne on se, että yhteiskuntasopimus tosiaankin kaatui sen takia, että EK ilmoitti, että ei enää osallistu kolmikantaan, ja siitä AKT, perinteisesti kovana liittona, hermostui ja sanoi, että jos ei sovi, ei sitten sovi. No, tähän tietysti sopii EK:n tarkoitusperiin erittäin hyvin. Kun tästä nyt lähdetään eteenpäin, niin kuinka on, pääministeri Sipilä, pystyttekö te nyt sitten pitämään niiden pienipalkkaisten naisten puolia niissä neuvotteluissa ja pystyttekö te pitämään myöskin työttömien puolia niissä neuvotteluissa, kun nyt vaikuttaa siltä, että ollaan menossa siihen, että mahdollisesti hallituksella on hyvä yhteys EK:hon ja EK:n kanssa lähdetään näitä asioita viemään eteenpäin. Millä tavalla sitten takaamme sen, että myöskin pienipalkkaisten ihmisten toimeentulo otetaan huomioon ja se, että palkkakehitys kuitenkin kulkisi sitä rataa, mitä vuokrakehitys kulkee — sehän on se keskeisin asia, ihmisellä täytyy olla koti — ja sitä rataa, mitä ruuan hinnan kehitys kulkee?

16.29 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikkien suomalaisten, jokaisen työntekijän, jokaisen työttömän, edun mukaista on se, että me saamme tämän paketin kasaan, että me saamme tämän muutoksen aikaiseksi sillä tavalla, että suomalaisen työn kilpailukyky paranee, sitä kautta työllisyys lähtee kohenemaan, sitä kautta valtiontalous lähtee kohenemaan ja sitä kautta pystymme myöskin sitten välttämään

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

suuret leikkaukset, mitä meillä väistämättä on edessä, jos emme saa tätä kehitystä nopeasti pysäytettyä. Sen takia tällä kokonaisuudella on myöskin kiire.

Se, että hallitus toimisi jotenkin erityisessä yhteydessä Elinkeinoelämän keskusliittoon, ei kyllä pidä paikkansa. Ihan samanlaiset jatkuvat yhteydet on palkansaajajärjestöihin, ja koko ajan toimimme tässä kaikkien osapuolten kanssa, että löytyy hyvä ratkaisu.

16.30 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on ainakin tullut selväksi, että kaikissa puheenvuoroissa tässä salissa on toivottu sitä, että neuvotteluratkaisu olisi saatu aikaan. Ja on tietysti niin, että jos tämä ratkaisu, yhteiskuntasopimus, olisi saavutettu, niin se olisi ollut suomalaisen työn kilpailukyvyn kannalta kaikkein paras ratkaisu, kun se olisi taannut sekä maltillisen palkkaratkaisun että myöskin nämä kilpailukykyä vahvistavat toimet. Ja toivonkin, että siihen edelleen kaikin keinoin pyritään, ja täällä pääministeri on omalta osaltaan jo asiaan vedonnut. Koska AKT oli se, joka viime kädessä tämän kierroksen kaatoi, toivon, että ne, jotka voivat sinne vaikuttaa, myöskin omalta osaltaan sitä viestiä vievät. Ja aivan varmasti viedään viestiä myös EK:n suuntaan. Jokaiseen suuntaan on nyt vedottava.

Mutta se analyysi, että hallitus ei tekisi nyt mitään, kun nämä ovat kaatuneet — eihän niin voida toimia. Jokainen päivä joku menettää työnsä Suomessa, joka päivä joku valmistuu eikä saa uutta työtä. Kyllähän näitä ehdotuksia on vietävä johdonmukaisesti eteenpäin suomalaisen työn (Puhemies koputtaa) kilpailukyvyn parantamiseksi myös tästä eteenpäin.

Puhemies Maria Lohela: Tästä ei tainnut löytyä kysymystä.

16.32 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Totean, että on hienoa, että pääministeri on päättänyt edelleenkin jatkaa tätä prosessia sillä tavalla, että hakee mallia, jolla voitaisiin mennä eteenpäin neuvottelukierroksella kuitenkin tai hakea sitä työmarkkinaratkaisua, josta tässä on kysymys. Minusta on tärkeätä, että saadaan syntymään semmoinen pitkäaikainen palkkaratkaisu, jolla voidaan ylläpitää ja parantaa suomalaista viennin kilpailukykyä ja saada ennakoitavuutta yritysten näkymiin tulevaisuuteen ja myös kansalaisten näkymiin. En osaa arvioida, miten sairausajan palkan leikkaaminen tai vuosilomien leikkaaminen naisvaltaisilta aloilta erityisesti tai lomarahen leikkaaminen ovat niitä tekijöitä, joilla tässä ja nyt luodaan uusia työpaikkoja. Päinvastoin useat arvioitsijat ovat sitä mieltä, että ainoastaan tämä pitkäaikainen palkkaratkaisu olisi paras keino viedä asioita eteenpäin. Kysynkin teiltä nyt, pääministeri: ettekö voisi vetää näitä pakkolakeja käsittelystä pois (Hälinää) ja viedä asioita eteenpäin sillä tavalla, että saadaan ihmiset neuvottelupöytään?

16.33 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten olen monta kertaa täällä todennut: Kyllä voin vetää, jos saan työmarkkinajärjestöiltä korvaavan ehdotuksen. Sitä odotan koko ajan. Eli voimme vetää, jos tulee korvaava ehdotus. Mutta emme voi jäädä tumput suorina odottamaan sitä, että sitä ehdotusta ei tulekaan ja että huomataan, että ollaan vuodessa 2019 ja me emme ole onnistuneet kääntämään tätä työllisyys- ja työttömyyskehitystä. Meidän pitää se käänne saada aikaiseksi — vaikka sitten hallituksen toimin, jos eivät tässä tilanteessa työmarkkinajärjestöt pysty sopimaan asiasta. Tätä on yritetty monta kertaa peräkkäin. Ja tähän koostuu monesta kokonaisuudesta: Rakenteellisista toimista, jotka tähtäävät edes pieneen työajan lisäykseen. Sitten palkkamaltista. Ja

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

sitten ennen kaikkea niistä toimista, millä tuottavuutta parannetaan yrityksissä ja yhteisöissä.

Puhemies Maria Lohela: Viimeinen kysymys tähän aiheeseen, edustaja Rinne.

16.34 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun te puhutte näistä sairausajan palkkaleikkauksista ja lomarahaleikkauksista, vuosilomaleikkauksista, te samalla tarkoitatte sitä, että kotimarkkinoilta lähtee ostovoimaa todella rajusti. Me olemme pitäneet vuodesta 2009 lähtien tämän kansantalouden suurin piirtein pystyssä sillä, että kotimainen kysyntä on ollut vahvaa. Nyt kysyn: miten te aiotte huolehtia siitä, että suomalainen kulutuskysyntä näistä pakkolakeikkauksista huolimatta vahvistuu? Nämä teidän esityksenne ovat lähes yli 3 prosentin leikkauksia ostovoimaan.

16.35 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä kokonaisuudella, jos saadaan se kasaan, vältetään se, ettemme joudu vielä huonompiosaisilta, niiltä, joilla ei ole töitä, tekemään 1,5 miljardin edestä säästöjä. Sillä voidaan varmistaa se, että pystymme verojen alentamisella, verotuksen keventämisellä lisäämään ostovoimaa ja sillä tavalla saamaan talouteen uutta dynamiikkaa. Tämä on tämän kokonaisuuden tavoitteena: että 2017 tulemme siihen johtopäätökseen, että me emme tarvitse enää lisää säästöjä näiden tehtyjen säästöpäätösten lisäksi ja toisaalta pystymme keventämään suomalaisen työn verotusta sillä tavalla, että pystytään palauttamaan ostovoimaa ja ennen kaikkea vaikuttamaan sillä kotimaiseen kysyntään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.2. Suullinen kysymys sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksuista (Touko Aalto vihr)

Suullinen kysymys SKT 61/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Aalto.

Keskustelu

16.36 **Touko Aalto vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on päättänyt, että kaikki sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksut nousevat noin 30 prosenttia. 1) Kysyn: miksi ministeriö ei käyttänyt uudistusta asiantuntijoiden lausuntakierroksen kautta tai eduskunnan käsittelyssä?

2) Ja kysyn: onko mahdollista säätää maksukatto, jotta päätökset eivät a) syvennä juoppaa työterveyshuollon piirissä ja kunnallisen terveydenhuollon piirissä olevien välillä ja b) lisää vanhusten, työttömien ja pienituloisten ahdinkoa?

16.36 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Terveystalouden asiakasmaksujen korotus on ollut tiedossa kokonaisuudeltaan Sipilän hallituksen hallitusohjelman kirjoittamisesta ja julkistamisesta lähtien. Valmistelu on tapahtunut budjettilain aikataulussa, jotta kunnat pystyvät mahdolli-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

suuksiansa mukaan ottamaan nuo korotetut maksut käyttöön. Kunnathan ne päättävät sen, että otetaanko ja minkä suuruisia maksuja ja keltä peritään. Meillä on taustalla viime vaalikaudelta kokonaissummaltaan 40 miljoonaa euroa olevat asiakasmaksujen korotukset. Tämä prosessi on edennyt täsmälleen samalla tavalla.

Edustaja Aalto kysyy maksukatoista. Meillä on käytössä sosiaali- ja terveydenhuollossa maksukatto näittenkin asiakasmaksujen osalta.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.37 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on ollut nyt vähän kaikenlaista. Tosissaan hallitus tuo tämän kaiken kiireen keskellä, kaikkien useiden epäselvien esitysten keskellä asetuksen, jolla todella näitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, kuten terveyskeskusmaksuja, poliklinikkamaksuja, kotipalveluita ja lyhytaikaista laitoshoidoa, korotetaan lähes 30 prosenttia.

Tässä ministeri Rehula sanoi, että kunnat voivat itse päättää. Mutta me kaikki kuntapäätäjänä tiedämme, millaiseen tilanteeseen kunnat on ajettu ja minkälainen on kuntien rahatilanne, ja varmasti monissa kunnissa tämä otetaan yhtenä keinona lämmöllä vastaan.

Nämä säästöt kerätään jälleen kerran kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta pienituloisilta ja sairailta ihmisiltä, eikä tähänkään esitykseen sisälly kunnollista vaikutusten arviointia. Arvoisa ministeri, kysynkin teiltä: miten te varmistatte, että näiden maksujen korotusten jälkeen pienituloiset ihmiset eivät jätä näitä terveystalveluita käyttämättä kokonaan niiden hinnan vuoksi?

16.39 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tämänkin asian kanssa ollut kaikenlaista. Tämä on ollut julkinen 19.11. lähtien, ja odotin henkilökohtaisesti seuraavaa kyselytuntia, jolloin aina valpas oppositio tapaa tarttua sellaisiin ajankohtaisiin kysymyksiin, jotka paljon kansalaisia kiinnostavat. Nyt tässä pitää kiittää Yleisradiota siitä, että vanhan koulukunnan toimittaja on ottanut asioista selvää.

Toisekseen, miten varmistetaan se, että kenenkään lääkarissäkäynti ei esty maksun vuoksi? Se on sitä kuntatason päätöksentekoa. Olen saanut itse kunnissa vastuussa olevilta ihmisiltä palautetta siitä, että meillä on jo nyt ihmisiä, joille — sen lisäksi, että laki määrää tai mahdollistaa maksuttomuuden — myös kunnan toimeentulotuki tai sosiaalihuollon yhteistekeminen terveydenhuollon kanssa tarkoittaa sitä, että maksuja ei peritä lainkaan.

16.40 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan, jos puhutaan näistä menoista, maksuista, mitä monilla pienituloisilla ihmisillä menee eri terveydenhuollon maksuihin, puhutaan asiakasmaksuista, lääkemaksuista, matkakorvauksista ja matkoihin liittyvistä kustannuksista, niin samalle ihmiselle voi kertyä vuositasolla hyvin paljon kustannuksia. Nykyään nämä kulukatot ovat näissä eri järjestelmissä erillisiä.

Se, mitä Vihreät on vaihtoehtobudjetissaan ehdottanut, on se, mitä myös monet porvaripuolueiden kansanedustajat ovat tuoneet esille, että olisiko oikeudenmukaisempaa, nyt kun vielä nämä maksut nousevat, että hallitus harkitsisi sitä, että olisi yhteinen kulukatto, jolloin sellaiselle henkilölle, jolla on pitkiä etäisyyksiä, lääkekustannuksia ja asiakasmak-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

suja, kaikkia rinnakkain, tulisi yhteinen kulukatto, jolloin ei kerry tietyille köyhille ja sairaille ihmisille liian kohtuuttomat kustannukset. Tähän toivon, että ministeri perehtyisi ja pohtisi, voisiko sellaisen tehdä. Se auttaisi niitä, joilla on kaikkein heikoin tilanne.

16.41 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Meillä on useampi maksukatto, arvoisa rouva puhemies. Meillä on olemassa tietty maksukatto, kun nämä eri järjestelmät yhdistetään. Mutta sitten toisinpäin: pitkä historia on se, että selvitystyötä yhden yhtenäisen maksukaton aikaansaamiseksi on eri hallituskausilla tehty. Toistaiseksi on päädytty siihen, että tämä meidän sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusjärjestelmämallimme on sellainen, että on riskit mennä ojasta allikkoon.

Yksittäisen ihmisen kohdalla, joka on arjessaan taloudellisesti tiukoilla, tämä on kaikki sanahelinää, mitä tässä kerron, mutta, edustaja Niinistö, tämä kuuluu agendalle tilanteessa, jossa meidän pitää miettiä, että ihmisillä on toimeentulon edellytykset myös tilanteessa, jossa on sairautta ja tarvitaan lääkkeitä.

16.42 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen tämän esityksen tekemistä ei ole käyty lausuntokierrosta eikä ole kunnolla arvioitu vaikutuksia palveluiden käyttöön, tuloeroihin ja terveyseroihin. Ei kuitenkaan tarvitse olla asiantuntija, että näkee, että nämä hallituksen kaavailemat korotukset palvelumaksuihin iskevät kaikista koviten köyhiin ja kipeisiin ihmisiin ja erityisesti vanhusväestöön. Pahimmillaan nämä maksukorotukset vähentävät matalan kynnyksen ja ennalta ehkäisevien palveluiden käyttöä ja lisäävät raskaiden ja korjaavien palveluiden käyttöä.

Haluaisinkin kysyä asianomaiselta ministeriltä: onko arvioitu, vähentävätkö nämä maksukorotukset ennalta ehkäisevien ja matalan kynnyksen palveluiden käyttöä ja lisäävätkö ne erikoissairaanhoidon, korjaavien ja hätäpalveluiden käyttöä ja tuleeko sitä kautta sitten todellisuudessa edes mitään säästöjä?

16.43 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valmisteluun on käytetty se aika, mikä käytettävissä on ollut, ja tehty parhaat mahdolliset arvioinnit. Totta kai sillä on merkitystä, että sillä hinnalla, minkä maksaa, on palvelujen kysyntää ohjaava vaikutus. Tämä on totta.

Mutta mitä tulee sitten esimerkiksi julkisuudessa olleeseen tietoon — ja kun tekin, arvoisa edustaja, kysyitte erityisesti ikääntyvän väestön osalta — niin esimerkiksi ikääntyvän väestön kotipalveluihin, kotiin vietäviin palveluihin ei puututa. Niihin maksuihin ei tule korotusta. Tässä kohtaa on pakkokin luottaa kuntapäätäjiin, kuntayhtymien päättäjiin siinä, että siellä pystytään tekemään sen kaltaisia päätöksiä, joilla ei tämä perustason avoimuuden maksujen korotus aiheuttaisi painetta erikoissairaanhoidon.

16.44 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, ja me olemme siellä valiokunnassa käsitelleet pitkin syksyä näitä hallituksen erilaisia säästölakeja. On käynyt usean, melkein kaikkien lakien kohdalla itse asiassa ilmi se, että asiantuntijat ovat sitä mieltä, että hallituksen esitykset lisäävät toimeentulotuen tarvetta ja toimeentulotuesta riippuvaisten ihmisten määrää. Sitä kautta hallituksen säästöt koituvat siis viime kädessä kuntien maksettaviksi, mutta mikä pahinta, köyhyystutkijathan pitävät kaikkein huonoimpana vaihtoehtona sitä, että säästetään -perusturvasta, lääkekorvauksista ja niin edelleen ja pakotetaan sitten köyhät ihmiset

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

toimeentulotuelle, koska sieltä on hyvin vaikea työllistyä. Toimeentulotuki on kuin katis-
ka, josta ihminen ei omin avuin pääse pois. Onko hallitus arvioinut ollenkaan sitä, miten te
työnnätte köyhiä ihmisiä tällaiseen ahdinkoon, josta he todellakaan eivät kovin helposti
enää nouse?

16.45 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa
rouva puhemies! Näitten asiakasmaksujen muutostenkin kohdalla on arvioitu se, ja se on
todettu siellä hallituksen ratkaisun perusteluissa, että toimeentulotuen tarve tulee kasva-
maan. Se on totta. Se on viimesijainen toimeentulon muoto niille ihmisille, joiden muu va-
rallisuus ei mahdollista esimerkiksi terveydenhuollon palvelujen käyttöä.

Mutta mikä on se vedenjakaja tai mikä on se kulminaatiopiste, mitkä ovat ne asiantun-
tija-arviot, joihin pitää nojata? Sairastaminen on asia, joka köyhdyttää. Me yritämme nyt
kuitenkin tehdä kaikessa tässä kokonaisuudessa senkaltaisia ratkaisuja, jotka esimerkiksi
terveydenhuollon osalta olisivat sellaisia, että ei olisi rahapussista kiinni se palvelujen
käyttö tilanteessa, jossa on tarve päästä lääkäriin tai muihin sosiaali- ja terveydenhuollon
palveluihin. Nämä ovat kipeitä ratkaisuja. Mutta toisekseen tässä kohdassa myös kuntanä-
kökulmasta: kuntien valtionosuuksia ei ole leikattu ensi vuodelle, mikä mahdollistaa sen,
että kuntien maksupolitiikkaakin voi tätä kautta arvioida.

16.46 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Det är
faktiskt bekymmersamt att kostnaderna för vården stiger för den enskilda medborgaren.
Vårdavgifterna kommer nu att kunna stiga med upp till 30 procent, självriskerna för med-
iciner blir större och den enskilda individen kan hamna i en mycket besvärlig situation.
Därför har svenska riksdagsgruppen i sin alternativa budget fört fram det här alternativet
med att regeringen borde ta fram en modell för ett gemensamt kostnadstak för mediciner.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että myös muut puolueet ovat heränneet siihen, mitä ruot-
salainen eduskuntaryhmä on ottanut esille, eli että meidän pitäisi mennä sellaiseen jär-
jestelmään, jossa meillä olisi jonkuntyyppinen yhteinen maksukatto lääkkeille, hoitoku-
luille ja matkakuluille, koska nyt tällä järjestelmällä päädytään siihen, että yksittäisen kan-
salaisen kohdalla nämä kulut voivat nousta kohtuuttoman korkealle. Kysynkin nyt minis-
teriltä, että oliko teillä nyt halu tehdä uudistus siinä yhteydessä, kun nyt sote-uudistusta
myös valmistellaan — myös tässä suhteessa, että päästäisiin tässä asiassa eteenpäin.

16.47 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa
rouva puhemies! Edustaja Henriksson kysymyksellään vastasi minunkin puolestani aina-
kin osan vastausta. Tämä meidän sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusmallimme on han-
kala siksi, että on monta väylää, jota kautta raha tulee niihin palveluihin, joita sosiaali- ja
terveyspalveluissa käytetään. Ja ainakin toivon kipinä siihen suuntaan, että maksukattojen
yhdistämisasiassa voitaisiin edetä, tulee sitä kautta, että me saamme sellaisen sosiaali- ja
terveydenhuollon rahoitusmallin, jossa on se kokonaisvastuu ja se kokonaishallinta. Yksi
rahapussi, yksi päätöksentekijä mahdollistaa myös ainakin helpommin tämän maksukatto-
jen yhtenäistämisen.

Puhemies Maria Lohela: Viimeinen kysymys tähän aiheeseen, edustaja Kiljunen.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

16.48 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus toimii hyvin kylmällä kädellä. Jos ihminen sairastuu, on todellista totta, että kaikilla ihmisillä ei ole varaa hankkia kaikkia sosiaali- ja terveyspalveluita, joita he tarvitsevat. Nyt hallitus korottaa lääke- ja matkakorvausten omavastuita, sekä samalla hallitus on korottanut sosiaali- ja terveyspalvelumaksuja historiallisesti kaikkein eniten, enemmän kuin mikään hallitus Suomessa tähän mennessä. Jos ihminen tarvitsee apua esimerkiksi liikkumisessa ja hänen pitää lähteä sairaalaan, niin tämä sairaalakäynti maksaa hänelle yli 90 euroa ja tämän lisäksi hänen pitää vielä maksaa lääkekustannukset, ja kun lääkekustannuksetkin nousevat, niin nämä käynnit ovat monelle ihmiselle täysin mahdottomia.

Arvoisa pääministeri, sosialidemokraattien vaihtoehdossa me emme ole kohdistaneet säästöjä kaikkein pienituloisimmille ja sairaille, vaikka meidän budjettiesityksemme ja vaihtoehtomme on tasapainossa. Oletteko todellakin sitä mieltä, ettei näitä vaihtoehtoja olisi, ettei hallituksen tarvitsisi säästää (Puhemies koputtaa) kaikkein pienituloisimmilta ja sairailta ihmisiltä?

16.49 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialidemokraattien vaihtoehtobudjetissa näitä säästöjen paikkauksia tai säästämättä jättämistä rahoitetaan tyhjentämällä Sitraa ja Suomen Pankkia. (Hälinää — Eduskunnasta: Ei!) Tämä ei voi olla se keino. Pitää löytyä kestävä tapa rahoittaa suomalainen hyvinvointiyhteiskunta ja sen palvelut. Kyllä SDP:n varjobudjetissa on nämä kaksi keinoa sisällä.

Puhemies Maria Lohela: Nyt myönnän puheenvuoron valtiovarainministeri Stubbille, ja sen jälkeen jatkamme kysymyksiä.

16.50 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisat edustajat! Viime viikolla kyselytunnilla, tällä foorumilla, tein virheen, kun puhuin hallintarekisterin lausunnoista. Haluan teidän edessänne pyytää tätä virhettä nöyrästi anteeksi. Olen ollut ministerinä kahdeksan vuotta ja olen hyvin tietoinen siitä, että ministerin pitää olla kaikkien lukujensa kanssa erittäin tarkka. Haluan samalla vakuuttaa teille, että virheeni ei missään nimessä ollut harkittu vaan se oli pikemminkin harkitsematon. Pahoittelen sitä. Anteeksi.

Puhemies Maria Lohela: Arvoisat edustajat, mikäli on halua jatkaa tätä äskeistä keskustelua näistä asiakasmaksuista, niin voimme tehdä sen nyt.

16.51 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän tätä ministeri Stubbin ilmoitusta hyvin tärkeänä ja arvostan sitä, että hän on valmis tällä foorumilla toteamaan, että viikko sitten annettu informaatio oli virheellinen. On tärkeätä, että kaikki me omissa toimissamme lähdemme siitä, että kerromme asiat niin kuin ne meidän parhaan tietomme mukaan kulloinkin ovat ja aivan erityisesti että täällä voi luottaa siihen, että kun ministeri sanoo jotakin oman hallinnonalansa asioista, niin se vastaa sitä parasta tietoa, joka Suomessa on olemassa.

Sitten tullaan toiseen asiaan, joka on tämä pääministeri Sipilän ilmoitus SDP:n vaihtoehtobudjetista. Eihän tämä nyt niin voi mennä, että täällä viikosta toiseen kerrotaan asiaa niin kuin se ei ole. SDP käyttää samaa ajatusta, joka teillä, arvoisa pääministeri, oli: taseet töihin. Kun me olemme valmiit katsomaan myös Sitraa ja ottamaan sen tasetta työllistäviin

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

tarkoituksiin, niin se on kertaluontoisia menoja työllisyyden hyväksi. Emme me sillä rahoita suinkaan sitä, että näitä epäoikeudenmukaisia säästöjä tänne asiakasmaksujen korotuksiin ei tehdä. Sen me rahoitamme pysyvillä tuloilla, niin kuin olemme esittäneet esimerkiksi finanssisektorin osalta. Toivonkin, että tästä päästäisiin puhumaan kunnolla, eikä niin, että ministeri aina viimeksi esittää puheenvuoron, jossa on väärä tieto opposition esityksistä.

16.52 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä meidän kaikkien tavoitteena on se, että meidän ei tarvitsisi tehdä säästöjä vaan että me pääsisimme siihen tilanteeseen, että Suomen valtion ja julkinen talous on kestäväällä pohjalla. Se tulee kestäväälle pohjalle vain sitä kautta, että suomalaisen työn kilpailukyky palautetaan, pääsemme talouskasvuun, sitä kautta työllisyys pienenee, ja tämä on se oikea, terve tie.

Se, miten pannaan tasetta töihin: 350 miljoonaa, jos muistan nyt oikein, oli SDP:n vaihtoehtobudjetissa Sitran pääoman palauttaminen. Sitralla nämä pääomat ovat käytössä, niitä käytetään esimerkiksi pääomittamaan pieniä, kasvavia yrityksiä. En ottaisi kyllä sieltä niitä pääomia tekemään tänne töitä. Toinen paikka oli Suomen Pankki, ja olisi kyllä kertaluontoinen toimenpide, jos otetaan 60 miljoonaa sieltä.

16.54 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt menee pääministerin vastauksissa asiat sekaisin. Niin kuin tässä on nyt todettu vahvasti ja todettiin myöskin vaihtoehtobudjetin esittelyssä, meillä on kertaluontoisia tuloja ja kertaluontoisia menoja ja niitä käytetään tase töihin -mallilla, sillä tavalla, että saadaan luotua uusia työpaikkoja. Äsken esititte väitteen, että meidän kertaluontoiset tulot ovat käytettävissä pysyvien menojen paikkaukseen. Se ei pidä paikkaansa, ei kerta kaikkiaan pidä paikkaansa, pääministeri. Toivon, että täällä voitaisiin keskustella pitempään niistä vaihtoehtobudjeteista tavalla, jossa avattaisiin puolin ja toisin sitä, mitä... Tuo oli ihan oikea kommentti, mitä äsken totesitte, että ei ole teidän mielestänne järkevää käyttää Sitran rahoja tämmöisiin kertaluonteisiin menoihin. Se on ihan oikea kommentti, mutta se, että väitätte toista kuin mitä me olemme itse molemmissa vaihtoehdoissa tehneet, niin se ei pidä paikkaansa, ei ole hyvä vaihtoehto.

Puhemies Maria Lohela: Ei taitanut löytyä kysymystä.

16.55 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliitiikka on laji, jossa välillä tulee kaikenlaista eteen ja ministeri joutuu välillä rajuun helteeseen. Mutta minusta on erittäin hyvä nähdä, että meillä on valtiovarainministeri, jolla erittäin vaikeassa kokonaistilanteessa akku riittää. Haluan vain ilmoittaa sen, että keskustan eduskuntaryhmä tukee täysin yksimielisesti ministeriä hänen vastuunalaisessa työssään.

Itse asiassa minulla ei tähän palvelumaksuihin ollutkaan kysymystä, mutta totean sen, että kun sosialidemokraatit varjobudjetissaan leikkaavat puolet Sitran pääomasta ja väittävät, että siitä voidaan leikata, koska se on turhan suuri, niin te unohdatte sen, että Sitralla ei muita tuloja ole. Se rahoittaa koko toimintansa pääomasta tulevilla tuloilla, ja leikatessanne puolet sen pääomasta leikkaatte puolet Sitran, tämän t&k-toimintaa tukevan yhteisön, tuloista. — Ei ollut kysymystä.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Puhemies Maria Lohela: Useammassa edellisessä puheenvuorossakaan ei ole puhuttu enää alkuperäisestä kysymyksestä, mutta täällä on ollut hirvittävän suuria toiveita käsitellä tätä asiaa, joka on montaa henkilöä vaivannut niin kovasti, niin nyt se on käsitelty, toivotavasti lopullisesti. Oliko kysymyksiä asiakasmaksuista?

16.56 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kyllä todeta edelleen, että se, mihin käytämme Sitran tuloja, (Hälinää) on esimerkiksi se, että korjaamme lapsille homekouluja, korjaamme niitä kirjastoja, (Puhemies: Viitanen!) ja tämä on hyvin järkevää toimintaa.

Puhemies! Mennäkseni tähän asiakasmaksuteemaan.

Puhemies Maria Lohela: Asiakasmaksut, nyt se kysymys.

Kyllä, nimenomaisesti. — Tekemällä vaihtoehdon, jossa luomme työpaikkoja tässä ja nyt, luomme työllisyyttä ja kasvua, voimme toimia niin, että aina ei tarvitse ottaa siltä pienimmältä ja heikoimmalta, mitä hallitus nyt tekee.

Arvoisa puhemies ja arvoisat pääministeri ja valtiovarainministeri! Ettekö katso, että esimerkiksi laajentamalla veropohjaa niin, että aliverotettu finanssisektori osallistuisi talokoiisiin enemmän, voisimme tehdä niin, ettei aina tarvitsisi sanoa, että silloin rahat on loppu, kun pitää tukea työtöntä, eläkkeensaajaa, lapsiperhettä. Te olette leikkaamassa, ja asiakasmaksujen korotukset esimerkiksi eläkkeensaajille ovat todella kova isku. Voisitteko harkita näitä opposition esittämiä viisaita vaihtoehtoja?

Puhemies Maria Lohela: Löysikö ministeri Rehula asiakasmaksukysymystä?

16.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aina voi harkita. Mutta nyt ollaan tilanteessa, arvoisa rouva puhemies, missä hallitus on 19. päivä marraskuuta tehnyt asetuspäätöksen, jossa — ja edustaja Kiljusen kysymykseen liittyen haluan nyt todeta tämän — me olemme linjanneet sen enimmäismäärän, jota maksua voi periä. Enimmäismäärän, jota maksua voi periä. Tiedän, että kuntakentällä päätökset, lopulliset päätökset, ovat tämän maksimin mukaisia. Mutta tiedän senkin, että meillä on useita kaupunkeja ja kuntia, jotka käyttävät harkintaa siinä, että peritäänkö maksuja tai minkä suuruisina ja keneltä peritään. Näin on tarkoitus ollut, ja näin on tarkoitus olla jatkossakin. Se on tämän terveydenhuollon asiakasmaksulain, jonka pohjalta tämä asetus on laadittu, sekä kirjain että henki.

Puhemies Maria Lohela: Ja viimeinen kysymys aiheesta, toivon.

16.58 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattisessa ryhmässä on voimakas anteeksi antamisen kulttuuri, ja toivotamme menestystä ministeri Stubbille.

Nyt siihen kysymykseen.

Tämä asiakasmaksun korotus on poikkeuksellisen suuri, ja se toteutetaan ikään kuin ohiuskaistaa pitkin ilman lausuntokierroksia ja arviointeja. Kysyn: onko tästä tulossa tämän hallituksen uusi käytäntö, toteuttaa leikkauksia ilman asianmukaista käsittelyä? Kysyisin

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

ministeriltä: eikö teitä huoleta, että lääkäriin menoa lykätään viimeiseen asti ja että tarvitaan vaativampaa ja kalliimpaa hoitoa kuin silloin, jos vaiva olisi hoidettu heti?

Tätä ennen hallitus on jo päättänyt merkittävistä korotuksista sairauskulujen omavastuuosuuksiin. Näyttää siltä, että heikot ja sairaat saavat kantaa kohtuuttoman suuren taakan näissä talkoissa. Kysyn: Miksi toimitaan tällaisella kiireellä ja aikataululla, kun sote-uudistusta tehdään parhaillaan? Eikö hallitus usko, että sote-uudistuksella saadaan riittävästi säästöjä aikaan, kun palvelumaksuihin esitetään näin rajuja korotuksia?

16.59 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toisen kerran totean sen, että tämä muutos on valmisteltu yksi yhteen viime vaalikaudella tehdyn muutoksen prosessin kaltaisena. Onko se sitten ollut oikea vai väärä? Sen voi jokainen tykönään arvioida. Olisiko nyt voinut tehdä paremmin? Varmaan olisi. Mutta historia on se, että tästä löytyy vastaavasta tilanteesta samanlainen malli.

Toisekseen, onko aikaa odottaa? Hallitusohjelmassa on sitouduttu tiettyyn talouden tasapainottamiseen niin, että valtiontaloudessa tässä tapauksessa kuntatalouden näkökulmasta kuntien tuloja on tarkoitus tätä kautta korottaa 150 miljoonalla eurolla. Valmistelun aikana päädyttiin siihen, että tehdään muutos tasamaksuihin niin, että maksukattoon ei kuitenkaan kosketa. Maksukatto pysyy ennallaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

4. Terveystenhuollon henkilökunnalle lakisääteinen oikeus kieltäytyä elämän lopettamisesta vakaumuksellisista syistä

Kansalaisaloite KAA 2/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 9/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 9/2015 vp. Valiokunta ehdottaa, että kansalaisaloitteeseen sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Keskustelu

17.01 Tuula Haatainen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä olleessa kansalaisaloitteessa ehdotetaan, että terveydenhuollon henkilökunnalla olisi oikeus eettisen tai... (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän, että keskustelut — sikäli kun niitä on, edustajien keskinäisiä sellaisia — käytäisiin tämän salin ulkopuolella. Ja nyt on edustaja Haataisella puheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä olleessa kansalaisaloitteessa ehdotetaan, että terveydenhuollon henkilökunnalla olisi oikeus eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella kieltäytyä suorittamasta raskaudenkeskeytystä, ellei naisen henki ole vaarassa. Vakaumuksen perusteella lääkäriellä olisi oikeus kieltäytyä laatimasta raskaudenkeskeytykseen johtavaa lausuntoa. Nämä oikeudet koskisivat myös kyseisten alojen opiskelijoita. Raskaana olevien naisten lakisääteiset oikeudet taattaisiin alueellisin järjestelyin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on kuullut tämän kansalaisaloitteen pohjalta asian käsittelyn yhteydessä asiantuntijoita ja vastaanottanut kirjallisia lausuntoja eri tahoilta. Valiokunta järjesti myös lokakuussa julkisen kuulemistilaisuuden, jossa kuultavina olivat aloitteen tekijöiden edustajat sekä sosiaali- ja terveysministeriö ja myös valtakunnan sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä todetaan, että eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen määrittely lainsäädännössä on hyvin vaikeaa ja sen soveltamiseen yksilöllisten näkemysten mukaisesti, esimerkiksi virkavastuulla suoritettavissa tehtävissä, liittyy useita käytännön ongelmia. Vaikka aloitteessa käsitellään vain vakaumuksen merkitystä raskauden keskeyttämisiin liittyen, on lainsäädäntöä harkittaessa otettava huomioon sen mahdolliset vaikutukset myös muissa asioissa. Pelkästään terveydenhuollon alalla on usein tilanteita, joissa ammattihenkilön eettinen vakaumus voi vaikuttaa hänen haluunsa toimia laissa säädettyllä tavalla potilaan oikeuksien mukaisesti.

Terveydenhuollon järjestelmän näkökulmasta palveluntarjoajien ensisijaisena tehtävänä on huolehtia potilaan hoitotarpeen ja potilaan oikeuksien mukaisesta palvelusta. Työntantajalla ei ole mahdollisuutta myöskään selvittää eettistä tai uskonnollista vakaumusta henkilöstön palkkaamisen yhteydessä, ja tämä vakaumus voi myös muuttua työ- ja virkasuhteen aikana. Monissa työpaikoissa tähän liittyvät kysymykset onkin voitu ratkaista sisäisin sopimuksin ja erilaisten työnjohdollisten ja kollegiaalisten järjestelyjen avulla. Kaikissa työpaikoissa tämä ei kuitenkaan ole ollut mahdollista. Valiokunnan käsityksen mukaan terveydenhuollon järjestelmän ensisijainen velvollisuus on tällöinkin turvata lainmukainen hoito ja tuki potilaalle. Raskaana olevien naisten lakisääteiset oikeudet ehdotetaan aloitteessa taattavan alueellisin järjestelyin. Tämä on periaatteessa mahdollista toteuttaa mutta aiheuttaa lähtökohtaisesti lisää työtä henkilökunnalle ja vaivaa myös potilaalle.

Arvoisa puhemies! Aborttilain mukaan raskaus on keskeytettävä niin aikaisessa vaiheessa kuin mahdollista. Joillakin alueilla voi raskaana oleva nainen joutua hakeutumaan lähimmän toimintayksikön sijasta muuhun julkiseen tai yksityiseen terveydenhuoltoon, jolloin toimenpide voi viivästyä ja komplikaatoriski kasvaa, mikäli hän ei saa ensimmäisessä paikassa hoitoa. Erilaiset velvollisuudet työtehtävissä voisivat johtaa myös henkilökunnan moraaliseen leimaamiseen, ja potilaan näkökulmasta hoitavan henkilön vaihdos hoitotilanteessa voi olla merkki syylistämisestä ja pyrkimyksestä vaikuttaa potilaan päätökseen.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella sekä julkisia palveluntarjoajia edustava Kuntaliitto että raskaudenkeskeytyksiin osallistuvien ammattihenkilöiden keskeiset järjestöt pitävät kansalaisaloitteen lakiehdotusta tarpeettomana. Lääkäriliiton mukaan julkisessa terveydenhuollossa raskaudenkeskeytys kuuluu lääkärin virkavelvollisuuksiin, mikä lääkärin tulee ottaa huomioon erikoisalalan valinnassa ja työhön hakeutuessaan. Kättilöliitto puolestaan on lausunnossaan katsonut, että kättilön tehtävä on hoitaa naista kokonaisvaltaisesti henkilökohtaisesti, eettisestä tai uskonnollisesta vakaumuksestaan huolimatta.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Arvoisa puhemies! Julkisen terveydenhuollon ja sen virassa toimivien lääkärin velvollisuus toimia raskaudenkeskeytyksissä lausunnonantajalääkärinä tai suorittajalääkärinä lainsäädännön mukaisesti on valiokunnan käsityksen mukaan nykyisin selkeä. Valiokunta ei pidä perusteltuna säätää laissa hoitohenkilökunnan oikeudesta kieltäytyä raskauden keskeyttämisestä tai siihen johtavan lääkärinlausunnon antamisesta. Valiokunta katsoo, että työntekijän eettistä tai uskonnollista vakaumusta on syytä kunnioittaa ja pyrkiä ensisijaisesti työjärjestelyin varmistamaan asianmukainen hoito muun henkilökunnan suorittamana. Valiokunta katsoo myös edelleen, ettei vakaumuksen noudattaminen saa vaarantaa asiakkaan tai potilaan oikeuksien toteutumista. Valiokunnan käsityksen mukaan raskaudenkeskeytyksen saaminen tulee turvata alueellisesti yhdenvertaisella tavalla ja siten, ettei toimenpiteen suorittaminen viivästy. Valiokunta korostaa, että raskauden keskeyttämisestä päättäminen kuuluu raskaana olevalle naiselle itselleen ja hänen tulee voida luottaa siihen, että saa päätöksentekoon halutessaan asianmukaista tukea ja apua siinä terveyskeskuksessa tai keskeyttämissairaalassa, johon hän hakeutuu. Valiokunta toteaa, että raskaudenkeskeytysten määrän vähenemiseen voidaan edelleen vaikuttaa esimerkiksi nuorisoneuvontapalveluiden, äitiysneuvoloiden ja synnytysairaaloiden ohjausta kehittämällä.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää, että eduskunta hylkää kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen. Tähän valiokunnan mietintöön sisältyy yksi vastalause, jossa ehdotetaan, että lakiehdotus hyväksyttäisiin muutettuna.

17.08 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Minna Canth 150 vuotta sitten ajoi suomalaisten naisten oikeuksia. Hän ajoi suomalaisten tyttöjen ja naisten oikeutta opiskeluun ja työhön. Ensi vuonna tulee kuluneeksi 110 vuotta siitä, kun naiset saivat äänioikeuden Suomessa eli pääsivät päättämään asioista, myös naisia itseään koskevista asioista, ja saatiin äänioikeus tuolloin. Sen jälkeen on Suomessa tapahtunut paljon, asiat ovat monella tapaa parantuneet.

1970-luvulla abortti laillistettiin, ja silloin saatiin ikävät laittomat abortit poistettua Suomesta. Lääkärit saivat tuolloin omantunnonvapauden kieltäytyä tietystä elämää lopettavasta toimenpiteestä, niin kuin Lääkäriliiton toiminnanjohtaja Heikki Pälve keväällä kirjoituksessaan myös totesi. Lääkärit saivat siis tuolloin omantunnonvapauden. Mutta minnekä se on näiden vuosikymmenten aikana hävinnyt? Sitä on hyvä miettiä ja kysyä.

Tuolloin ajateltiin, että asia hoituu kollegiaalisesti, ja sitä ei Suomessa viety lainsäädäntöön, niin kuin muissa Euroopan maissa. Valitettavasti kollegiaalisuus on toiminut vain osassa Suomen sairaaloita. Osassa ei lainkaan, ja esimerkiksi terveydenhoitajat, tai pareminkin ajatellaan nyt sairaalassa kätilöitä, ovat joutuneet pois työstään, työsuhteita ei ole jatkettu. Ja mikä kurjinta, suomalaiset nuoret lääkärit, jotka haluavat erikoistua naistentautien ja synnytysten erikoisalaan, eivät pääse Suomessa lainkaan opiskelemaan. Toisin sanoen: Suomi on länsimainen, niin sanotusti länsimainen, demokratia, jossa nuoren lääkärin täytyy lähteä Eurooppaan, Tanskaan, Norjaan, Saksaan, Englantiin, jotta hän saisi specialiteetin.

Naisilla on Suomessa oikeus aborttiin, ja siihen tämä aloite ei vaikuta. Hyvän hoitokäytännön mukainen hoitoketju monin paikoin ei kuitenkaan tänä päivänä toteudu vaan aivan liian usein vaikeassa elämäntilanteessa olevat naiset joutuvat kiireisen vastaanoton keskelele.

Täällä on monin paikoin esitetty, että jos jossakin on vain yksi lääkäri ja hän kieltäytyisi, niin mitä sitten tapahtuu. Kerronpa, että yksi yksittäinen lääkäri ei tänäänkään voi

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

useimmissa tapauksissa raskaudenkeskeytyksistä päättää vaan siihen tarvitaan kaksi lääkäriä. Jos tämä yksittäinen lääkäri on esimerkiksi yksityisellä lääkäriasemalla ja ei ole erityisesti lupaa anonut lausunnonantajalääkärinä toimimiseen, hänellä ei ole oikeutta kirjoittaa lausuntoa tänäänkään. Samoin jos terveyskeskuksessa on yksi lääkäri tai vaikka niitä lääkäreitä olisi 10, mutta jos raskaus on jatkunut jo yli 12 viikkoa, lääkäriellä ei ole oikeutta kirjoittaa lausuntoa, vaan naisen täytyy ottaa yhteyttä Valviraan, saada sieltä lupa ja soittaa sitten raskaudenkeskeytystä suorittavalle poliklinikalle ja sopia aika.

Suomessahan keskeytykset suoritetaan sairaaloissa, terveyskeskuksissa, ja siellä on mahdollista huolehtia tarvittavista kiintiöistä, niin kuin asiankuuluvasti terveydenhuollossa kuuluukin tehdä. Joka paikassa on oltava riittävästi asiantuntevia, tarvittavia toimenpiteitä ja tutkimuksia suorittavia lääkäreitä, hoitajia, kätilöitä. Aloite ei siis heikennä eikä tule heikentämään lakisääteisten tutkimusten tai hoitajien saamista. Omantunnonvapaus ei heikennä abortin saantia, mutta sen sijaan esimerkiksi pienten sairaaloiden sulkeminen heikentää. Toisaalta monet haluavat ja voivat tänäkin päivänä matkustaa kauemmaksi kotipaikaltaan saamaan abortteja.

On myös sanottu, että tämä olisi pandoran lipas. Tämä ei ole pandoran lipas. Tässä lippaassa on vain yksi asia. Se on elämän lopettaminen, eli kyse on elämästä ja kuolemasta. Lippaassa on vain elämän lopettaminen, ja sitä ei voi verrata mihinkään muuhun terveydenhuollossa olevaan toimenpiteeseen tai tutkimukseen.

Arvoisa puhemies! Tämä aihe aiheuttaa kipua, ja tiedän, että tässä talossakin on monia, joilla on sekä henkilökohtaisessa elämässä, lähipiirissä elämässä tai työhistoriassa kipeä asia. Mutta annetaanko oman kivun ja tunteiden päättää, mitä äänestetään, vai kuuntelevatko päättäjät oman järjen ääntä? Vastaus nousee teistä itsestänne. Jos salissa halutaan puolustaa perusihmisoikeuksia — niin niiden potilaiden, jotka miettivät, harkitsevat ja päätyvät aborttiin, kuin henkilökunnankin perusihmisoikeuksia — niin silloin on vain yksi äänestysmahdollisuus, ja jokainen teistä tietää syvällä sisimmässään, mikä se oikea äänestys on. Toivon omalta kohdaltani herkkyyttä ja huolimatta edellisistä mielipiteistä myös rohkeutta äänestää oikein kaikkien terveyden, hyvinvoinnin ja ihmisoikeuksien parantamiseksi. (Puhemies koputtaa)

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen mukainen lausuehdotus.

17.14 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on kansalaisaloite siitä, että vakaumuksen mukaan olisi mahdollisuus kieltäytyä osasta työtehtäviä eli tässä tapauksessa raskauden keskeyttämisestä. Kuuntelin tässä valiokunnan mietinnön esitellessä puheenjohtajan puheenvuoron ja luin myös tuon valiokunnan tekemän työn, ja täytyy antaa kyllä valiokunnalle kiitosta varsin perusteellisesta ja hyvästä työstä, missä on käyty läpi asiaa monesta eri suunnasta. Palautetta asiasta on tullut runsaasti, myönteistä eli kansalaisaloitetta puoltavaa mutta myös varsin paljon sitä vastustavaa. Itse olen tämän valiokunnan antaman perusteellisen selvityksen jälkeen tullut siihen lopputulokseen, että kansalaisaloite on hylättävä.

17.15 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä vastalause, jonka edustaja Tanus tässä esitteli, on äärimmäisen hyvä ja kattava. Tässä tuodaan esille nimienomaan nämä perustelut ja tärkeänä linjauksena se, että vastalauseen mukaisesti kenenkään ihmisen niin sanottuihin aborttioikeuksiin ei olla koskemassa vaan tällä halutaan ni-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

menomaan varmistaa hoitohenkilökunnan omantunnonvapaus, joka on käytäntö ihan kaikkialla muualla Euroopassa aivan näitä muutamia harvoja maita lukuun ottamatta, joihin Suomikin lukeutuu.

Ikävä kyllä tässä valiokunnan mietinnössä ei esimerkiksi olla millään tavalla käsitelty tätä tilannetta Euroopassa ja sitä, että työvoiman vapaan liikkuvuuden aikana meidän työmarkkinoille saattaa hakeutua niitä henkilöitä, jotka ovat omassa maassaan voineet toimia näissä ammateissa omantunnon suojan piirissä. Siinä mielessä kyllä aiheuttaa minusta riskiä, (Puhemies koputtaa) että tätä ei ole huomioitu.

Samalla haluan kannattaa tässä edustaja Tanuksen tekemää vastalauseetta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuorossa ei voi kannattaa. Kannatus, jos sellaisen haluaa tehdä, pitää tehdä varsinaisessa puheenvuorossa.

17.17 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedän syvällä sisimmässäni, että kannatan tätä valiokunnan laatimaa mietintöä. Tämä on erittäin hyvin laadittu mietintö, jossa on tasapainoisesti pohdittu asiaa eri kanteilta, ja siihen on kyllä hyvä yhtyä.

Olennainen kysymys tässä asiassa on se, että heikentäisikö aloitteen mukainen lakimuutos läpi mennessään abortin saatavuutta, ja uskon, että näin valitettavasti tulisi tapahtumaan. Maissa, joissa omantunnonvapaus on käytössä, on todettu, että abortin saatavuus on monin paikoin vaikeutunut. Pahimmillaan esitetty lainmuutos voisi tarkoittaa, että abortin saaminen riippuisi asuinpaikasta ja abortit tehtäisiin myöhemmässä vaiheessa.

Iso kysymys on myös se, miten tämä vakaumus määriteltäisiin ja mikä laskettaisiin hyväksyttäväksi vakaumukseksi kieltäytyä. Tämä on erittäin kalteva pinta, ja sille pinnalle ei pidä lähteä.

Valiokunnan mietintö on erittäin hyvä, ja sen mukaisesti on syytä edetä.

17.18 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä puolestani olen pettynyt tähän valiokunnan enemmistön mietintöön ja ihmettelen kyllä näitä perusteita, kun tiedämme sen, että lähes kaikissa muissa läntisen Euroopan maissa, Ruotsia ja Suomea lukuun ottamatta, tämä lainsäädäntö toimii. Se yksinkertaisesti toimii. Jos ajattelitte niitä maita, vaikkapa Tanskaa, Ranskaa, Saksaa, Isoa-Britanniaa, Belgiaa, Hollantia, niin mistä teillä on se tieto, että siellä olisi raskaudenkeskeytysten saaminen vaikeutunut siitä huolimatta, että näissä maissa on turvattu terveydenhuoltohenkilökunnalle omantunnonvapaus tässä kysymyksessä, joka ei ole mikään tahansa eettinen kysymys, vaan siinä on kysymys lääkärin ja hoitajan oikeudesta aivan keskeisimpään terveydenhuollon (Puhemies koputtaa) lähtökohtaan eli siihen, että suojellaan elämää.

17.19 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta tämä valiokunnan lausunto on erittäin perusteltu. Tästä nyt ottaisin esille tämän Euroopan ihmis-oikeussopimuksen 8 artiklan turvaaman suojan yksityiselämään, johon kuuluu, että naisella on oikeus päättää raskaudenkeskeytyksestä. Tämä, ja potilaan oikeudet, on minusta tässä tämä keskeinen asia.

Täällä todetaan, että toisaalta uskonnon ja omantunnon vapauskaan ei ole ehdoton oikeus eikä siihen vedoten voi harjoittaa toimia, jotka loukkaavat muiden perusoikeuksia. Minusta tässä on nimenomaan naisen perusoikeus saada laillinen toimenpide suoritetuksi.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Tässä todetaan, että esimerkiksi työtehtävään kuuluvasta raskauden keskeyttämisestä kieltäytyminen ei saa johtaa siihen, että loukataan lain sallimaa raskaudenkeskeytystä hakevan naisen oikeutta yksityiselämään. Tässä otettiin esimerkkinä tämä, minkä minä edellisessä puheenvuorossani tätä asiaa käsiteltäessä kerroinkin, eli tämä naispappeusasia ja syrjintärikos ja irtisanomisperuste. Tämä on pandoran lipas, kaikki vakaumukset pitää (Puhemies koputtaa) sen jälkeen ottaa huomioon.

17.20 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tästä keskustelusta käy selvästi ilmi, että ihmiset eivät ole vieläkään ymmärtäneet, mistä tässä kansalaisaloitteessa on kyse. Siteeraan tässä Suomen perustuslakia: "Jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan."

Tämän päivän Suomessa omantunnonvapaus tuntuu käsitteenä toimivan parhaiten, kun kyse on negatiivisesta uskonnonvapaudesta. Esimerkiksi 1800-luvulla kirjoitettiin, ettei kenenkään pitäisi joutua vannomaan valaa omantuntonsa vastaisesti. Tänä päivänä tämä pitäisi sanoa niin, että lääkäriä ei tulisi pakottaa tekemään aborttia omantuntonsa vastaisesti. Ja niin kuin muutamat edustajat tässä ovat viitanneet, Räsänen muun muassa, että Euroopassa tämä toimii, niin ihmettelen suuresti, miksei se (Puhemies koputtaa) täällä Suomessa ja Pohjoismaissa voisi toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä muutama vastauspuheenvuoro, sen jälkeen mennään listan mukaisiin puheenvuoroihin.

17.21 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valiokunnan lausunnossa nimenomaan todetaan, että vaikka meillä on uskonnonvapauslaki, silti uskonto ei saa estää vakaumuksen perusteella toimimaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden vastaisesti.

Haluaisin vielä kiinnittää huomion myös toiseen asiaan, josta edustaja Tanus puhui korokkeella, nimenomaan tähän opiskeluoikeuteen. Nythän tällä hetkellä on mahdollista opiskella. Kysymys ja mielestäni suurin haaste tässä aloitteessa nimenomaan liittyy siihen, että kun ja jos me lisäisimme tätä oikeutta tai mahdollisuutta kieltäytyä abortista, se koskisi myös tätä opiskeluaikaa, jolloin niissäkin tilanteissa, joissa naisen henki on vaarassa, ei olisi välttämättä sitä edellytystä ja osaamista hoitaa sitä tilannetta. (Mika Niikko: Ette ole lukenut aloitetta ollenkaan, sehän on siellä erikseen mainittu!) — Jos ei ole osallistunut, (Puhemies koputtaa) silloin ei ole edellytyksiä osata.

17.22 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että kysymyksessä on aika herkkäkin arvo ja eettinen kysymys, ja kun täällä on puhuttu muun muassa Euroopan neuvoston tietystä julkilausumasta, niin haluan todeta, että Euroopan neuvoston parlamentaarisen (Leena Meri: Euroopan ihmisoikeuskomitea!) yleiskokouksen päätöslauselma kehottaa jäsenvaltioita huolehtimaan terveydenhuollon henkilökunnan omantunnonvapaudesta kieltäytyä raskaudenkeskeytysten suorittamisesta ja niin edelleen. Myös Suomen perustuslaissa, kuten edustaja Östman tuossa edellä totesi, on uskonnon- ja omantunnonvapaus. Tässä on valiokunnan mietinnössä tuotu niitä toisia näkökulmia, joilla varmasti on omat perusteensa, mutta itse olisin ajattelemassa niin, että jos meillä on lä-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

hes kaikissa Keski-Euroopan maissa ja myös Tanskassa ja tietääkseni Norjassa tämä pystytty järjestämään, niin minusta tässä on kyllä kysymys ennemminkin tahdosta kuin siitä, etteikö tämä olisi mahdollista, jos näin halutaan Suomessakin järjestää.

Minä itse kyllä tuen tätä kansalaisaloitetta ja näen, että meidänkin on aika oikeasti omantunnonvapaus antaa näille terveydenhuollon ammattilaisille.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Salonen, Niikko ja Tanus, jonka puheenvuoron pohjalta tämä debatti nyt käynnistyi.

17.24 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on ihan käsittämätön väite sanoa täällä, että aloitetta ei ole ymmärretty. Emmehän mekään, jotka emme kannata sitä aloitetta, sano, että te ette ole ymmärtäneet nykyistä terveydenhuollon lainsäädäntöä. Kyse on arvoista, ja nyt me arvotamme asioita eri tavalla. Siitä tässä, edustaja Östman, on kyse. Toiset, kuten esimerkiksi minä, pitävät merkityksellisenä sitä, että meillä on arvottomatonta, riippumatonta hoitoa.

Tämä on vaikea asia naisille, ja hoitohenkilökunta ei saa millään tavoin vaikuttaa siihen naisen päätökseen. Kuvitelkaa tilannetta, jossa nainen on tullut vastaanotolle ja sanoo sen jälkeen, että hän on päätenyt aborttiin, mutta hoitava henkilö sanoo, että selvä, minun täytyy poistua huoneesta, täytyy pyytää joku toinen tänne paikalle, koska minä en voi tätä suorittaa ja tehdä. Lyödään ihan selvästi leima. Mihin muualle haluamme laajentaa tämän jälkeen omantunnonvapautta?

17.25 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On pakko todeta, että kyllä täällä menevät edustajilla puurot ja vellit sekaisin. Tässä ei ole todellakaan ymmärretty, mistä on kysymys. Tässä ei olla kieltämässä aborttia, eikä tässä olla kieltämässä oikeutta hakea sitä aborttia mistä tahansa, vaan tässä on tarkoitus antaa niille henkilöille omantunnonvapaus, jotka eivät hyväksy tällaista tekoa sisimmässään, ja siinä mielessä, kun se pystytään järjestämään, se tulisi suoda.

Ihmettelen kovasti, miten EU-maista, joissa 25:ssä on abortti laillistettu, 21 maassa omantunnonvapaus on lailla säädetty oikeus. Miten se on mahdollista toteuttaa siellä, jos se täällä ei olisi mahdollista toteuttaa? Täytyy muistuttaa myös siitä, että vuonna 1970, kun Suomessa säädettiin aborttilaki, silloin laillistamisen yhteydessä lääkärit saivat omantunnonvapauden pidättäytyä suorittamasta toimenpidettä, mutta toisin kuin muissa EU-maissa, Suomessa tätä ei ole viety lainsäädäntöön saakka, ja tämä on se ongelma. Nyt me haluamme vain korjata tämän (Puhemies koputtaa) tässä kansalaisaloitteessa, että tämä olisi yhtenevä muiden EU-maiden kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja tämän debattivaiheen päättää edustaja Tanus.

17.26 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puhemies! On tosi ikävää, että esimerkiksi edustaja Salonen ei halua antaa perusihmisoikeuksia tälle vähemmistölle. (Kristiina Salosen välihuuto) Näistä nimenomaan puhuvat ihmiset, jotka puolustavat naisten oikeuksia, vähemmistöjen oikeuksia, lasten oikeuksia, sananvapautta ja niin edelleen, mutta nyt ilmeisesti terveydenhuollon henkilökunnassa on tietty vähemmistö — ja suurin

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

osa näistä on naisia — joiden perusoikeuksia ei haluta kunnioittaa. Raskaana oleva nainen, joka miettii aborttia ja siihen päätyykin, on niin kuin herkkä lasi, kuten itse olen sanonut, niin että häntä täytyy käsitellä ja kuunnella tosi herkästi, ajan kanssa, lämpimästi kunnioittaen, ja tämä toteutuu tänä päivänä paikoitellen Suomessa, niin kuin ajattelen, että se toteutuu omalla vastaanotollanikin, vaikka en itse sen pienemmän potilaan elämän lopettamiseen osallistukaan. Mitenkä voidaan miettiä, mikä on riittävä vakaumus, jos ajatellaan eutanasia? Ajatelkaa sitä naapuria, aikuista ihmistä, tai kuolemanrangaistusta, mitä Suomessa ei ole käytössä. Eikö ole aika yksinkertaista ajatella, (Puhemies koputtaa) jos ei tällaiseen voi osallistua?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Koska tämä vastauspuheenvuoro oli vahvasti kohdistettu edustaja Saloselle, myönnän hänelle vielä vastauspuheenvuoron.

17.27 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Niin, arvoisa puhemies, jokaisella suomalaisella — onneksi Suomi on sellainen maa — on perusoikeus valita ammattinsa, aivan jokaisella. Ja jos kokee, että esimerkiksi abortti on itselle vaikea periaatteellinen kysymys, niin silloin ei valitse ammatikseen sellaista työtä, jossa sitä joutuu tekemään. Voi silti valita alan mutta sieltäkin etsiä itselleen sellaisia työtehtäviä, joissa ei joudu abortin kanssa olemaan tekemisissä.

Ja kun nyt näitä kahta asiaa arvotetaan, niin minä arvotan sen, että jokaisella naisella on perusoikeus päättää omasta kehostaan, ihan ylimmäksi arvoksi — ihan ylimmäksi arvoksi. (Mika Niikko: Se on eri asia!) Samanlainen arvo on se, että jokaisella on oikeus valita itse oma ammattinsa, ja nämä kaksi arvoa ovat nyt rinnakkain. Ja te haluatte sanoa, että tämä... (Puhemies koputtaa)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt myönnän vielä edustaja Tanukselle vastauspuheenvuoron, ja sitten menemme ehdottomasti listaan.

17.28 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Olen samaa mieltä. Nainen Suomessa saa valita ja päättää abortista, haluaako sen vai eikö halua. Se on ilman muuta niin kuin edustaja Salonen sanoo. Mutta jokaisella pitäisi olla mahdollisuus myös valita ammattinsa, ja Suomessa aborttia vastustava ei pääse opiskelemaan esimerkiksi naistentautien ja synnytysten erikoislääkäriksi. Mikään muu ammatti ei sisällä niitä asioita. (Kristiina Salosen välihuuto) Tämä on niin laaja ammattiala, eikä missään toisessa maassa kokonaista ammattialaa suljeta pois yksittäisen toimenpiteen vuoksi. (Kristiina Salosen välihuuto) Yksittäisen toimenpiteen vuoksi ei mitään ammattialaa suljeta pois. Tällä alalla hoidetaan naisia, naistentautien syöpätapauksia, lapsettomuutta, seksuaalirikoksen uhreja ja niin edelleen. Ja suurin osa naisten iästä on esimerkiksi fertiili-ikä ulkopuolella, jolloin koko aborttiasiat eivät tule edes kysymykseen. Eli abortti on vain hyvin pieni osa (Puhemies koputtaa) tätä ammattialaa, ja suurin osa erikoislääkäreistä toimii nykyisinkin sellaisissa (Puhemies koputtaa) työtehtävissä, joissa nämä eivät kuulu heille.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt siirrytään listaan.

17.29 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Kannatan tässä aluksi heti edustaja Tanuksen tekemää vastalauseita.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Ihmisoikeudet ovat universaaleja oikeuksia. Niihin kuuluvat ihmisarvon loukkaamattomuus, oikeus elämään, vapauteen ja syrjimättömyyteen, oikeus uskoa ja oikeus omantunnonvapauteen. Omantunnonvapauteen kuuluu myös oikeus ilmaista omaatuntoa yksityisesti, julkisesti, työssä ja julkisessa virassa. Tämä oikeus ilmaista näitä vapauksia on yksi merkittävimpiä periaatteita EU:n perustuslaissa, siis oikeus ilmaista omaatuntoaan vakauksena ja omantunnontekona. EU:n perustuslaissa "uskonnonvapaus"-käsite sisältää painotuksen, jossa viranomaisilla on velvollisuus turvata uskonnon ja omantunnon ilmaisu vapaasti: "Freedom of conscience is not a government's right to grant or deny, but a government's responsibility to guarantee and guard." — Artikla 3. — Käännettynä: "Omantunnon vapautta ei valtiolta voi myöntää tai kieltää, mutta sen vastuulla on turvata ja varjella sitä."

Arvoisa puhemies! Tämä valtion velvollisuus suojata omantunnonvapautta ja -oikeutta sen ilmaisuun on ymmärretty 24 EU-maassa. Vain kolmessa tämä oikeus omantunnonvapauteen kielletään. Suomi haluaa nyt neljäntenä maana EU:ssa pysyä tällä tiellä, jossa tämä omantunnonvapaus rajataan vain tietyille ihmisille.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskusten enemmistö on mietinnössään päätenyt kannalle, joka yhä edelleen pitää Suomen näiden neljän maan joukossa, jotka haluavat kieltää yhdeltä ammattiryhmältä perusoikeuden omantunnonvapauteen. Samalla valiokunta ilmaisee näkemyksen, jossa näiden 25 maan näkemys ja tulkinta hoitohenkilökunnan oikeudesta vakaukseen ja omantunnonvapauteen on väärä. Tämä on käsittämätön viesti Suomesta, EU:n mallimaalta, joka on ankkuroinut itsensä jo sadan vuoden ajan ihmisoikeuksien nimenomaan sellaiseen tulkintaan, jossa ne koskevat kaikkia. Nyt tämä omantunnonvapaus ja oikeus ilmaista tätä vapautta ollaan viemässä yhdeltä ammattiryhmältä kokonaan pois. Minäkään maan — ja kaikkein vähiten niin sanottujen sivistysvaltioiden — lainsäädännön ei tulisi ikään kuin velvoittaa kansalaisiaan ihmiselämän päättämiseen millään verukkeella.

Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen tarkoituksena on saattaa Suomen tilanne yleiseurooppalaiselle tasolle, sillä lähes kaikissa muissa EU-maissa omantunnonvapaus terveydenhuollossa toteutuu. Nyt olisi Suomen aika tulla näiden maiden joukkoon.

Olemme saaneet paljon kansalaispostia. Olen saanut kymmeniä kirjeitä ja kortteja, tervehdyksiä lääkäreiltä, jotka sanovat: kiitos, että joku ajattelee myös meitä ja meidän oikeuttamme omantunnonvapauteen.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa niin usein puhutaan yhdenvertaisuudesta, oikeudenmukaisuuden ihanteista, ja ne ulotetaan mielellään lähes kaikkiin, mutta on kumma, aivan käsittämätön erhe tässä, että tämä yksi ainoa ammattiryhmä ei saisi oikeutta toimia elämän puolesta.

Euroopassa tehdään tänä vuonna 1 250 000 aborttia, 10 000 Suomessa. Tämä kansalaisaloite ei estä ketään tekemästä aborttia mutta antaisi yhdelle ammattiryhmälle oikeuden nukkua yönsä hyvin omantuntonsa puhtauden säilyttäen. Tästä on kysymys.

17.35 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Minä myös kannatan edustaja Tanuksen tekemää ehdotusta ja samalla kiitan tähän mietintöön liitetystä vastalauseesta edustajia Tanus ja Keränen. Tähän vastalauseeseen on erittäin taitavasti koottu keskeiset perustelut sille, miksi tätä kansalaisaloitetta todellakin tulisi viedä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Pidän todella raakana ja ajattelemattomana monia nuoria lääkäreitä tai kättilöitä ammatista haaveilevia kohtaan, että tässä kohden perustellaan tätä valiokunnan enemmistön kantaa sillä, että tässähän on kysymys ammatinvalinnasta, että tämä on am-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

matinvalintakysymys. Ollaanko täällä salissa todellakin sitä mieltä, että sellaisin arvo-in, jotka ovat esimerkiksi edustaja Tanuksella tai minulla, ei pitäisi lainkaan lähteä opiskelemaan lääkäriksi tai gynekologiksi, että tässä ammattiryhmässä ei olisi lainkaan niitä ihmisiä, jotka ajattelevat, että arvokas ihmiselämä alkaa jo hedelmöittymisestä? Ollaanko sitä mieltä, että tämä ryhmä halutaan ikään kuin siivota kokonaan pois lääkärien ja hoitajien ammattikunnasta?

Mielestäni tässä on kysymys myös potilaan oikeuksista joissakin tilanteissa valita esimerkiksi sellainen gynekologi, jolla on samanlainen arvomaailma, jotta voi keskustella joistakin herkistä kysymyksistä. Eli siinä mielessä pidän erittäin tärkeänä sitä, että jos meillä suomalaisessa yhteiskunnassa on erilaisia arvoja — niin kuin täällä on tuotu esiin — ajatellaan eri tavoin ihmisen elämän arvosta, niin myös ne arvot näkyisivät tässä ammattikunnassa, jossa sitä elämää halutaan suojella ihan alusta lähtien.

Kyllä huomattava osa lääkäreistä, samoin kuin hoitajista, kipuilee aborttikäytännön ja omien eettisten periaatteiden ristiriidassa. Itse saan jatkuvasti viestejä tällaisilta henkilöiltä, tai kun käyn tilaisuuksissa puhumassa, niin minun kanssani tulee keskustelemaan niitä kättilöitä tai kättilöiksi opiskelevia tai lääkäriksi opiskelevia, joille tämä on kipeä omantunnonkysymys. Ja on totta, että tämä nostaa pintaan erilaisten ihmiskäsitysten ja arvojen ristiriidat, kuten sen kysymyksen, mistä elämä alkaa, miten ihmisarvo suhteutuu elämän muihin arvoihin.

Haluan senkin todeta tässä, että jos biologisesti ajattelemme, niin kyllä biologisesti ihmisyyksilön elämä alkaa hedelmöityksestä. Ei sitä kukaan voi kiistää. Syntymättömän lapsen ihmisalkion elintoiminnot ovat jo hämmästyttävän varhaisessa vaiheessa kehittyneitä. Lääkärit esimerkiksi tietävät sen, että ensimmäiset merkit kehittyvästä keskushermostosta nähdään jo alkion kolmannen elinviikon alussa, viikon kuluttua siitä sydän alkaa sykkimään, kahdeksannella viikolla on voitu rekisteröidä jo EEG eli aivosähkökäyrä — kauan ennen näitä aborttirajoja. Ja tottahan tällaiset tiedot, jotka lääkäriellä on tai kättilöllä on, herättävät sen kysymyksen, onko tässä nyt kyseessä ihmiselämän lopettaminen, jos raskaudenkeskeytys tehdään. Mielestäni tätä kysymystä ei pidä millään tavoin vähätellä.

Haluan vielä korostaa sitä, että kun valiokunnan mietinnössä ja valiokunnan puheenjohtajan puheessa tuotiin esiin se, että tässä olisi vaara, että tämä laajenee kaikenlaisiin eettisiin kysymyksiin, niin raskaudenkeskeytyksessä ei ole mistä tahansa eettisestä asiasta kysymys vaan ihan terveydenhuollon etiikan ydinkysymyksestä eli elämän suojelemisesta. Monelle lääkärielle ja hoitajalle raskaudenkeskeytys todellakin merkitsee alkaneen ihmiselämän lopettamista, ja sen vuoksi se on ristiriidassa (Puhemies koputtaa) sen kaikkein keskeisimmän eettisen periaatteen kanssa.

17.40 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Tässä kansalaisaloitteessa ei käsitellä abortin kieltämistä vaan sitä, onko terveysalan ammattilaisen osallistuttava siihen vastoin tahtoaan. Näissä kahdessa asiassa on tehtävä selkeä ero tämän keskustelun aikana.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta piti hyvänä, että eettistä tai uskonnollista vapautta tulee kunnioittaa, mutta vain työjärjestelyn kautta. Valiokunta piti siis tärkeänä, että omantunnonvapaus toteutuu. Tämä on oikein. Kyse on siis ihmisoikeudesta tältäkin näkökannalta katsoen. Perustelut aloitteen hylkäämiselle vastaavasti ovat hyvin heppoiset. Lähtökohtaisesti työjärjestelyt eivät kaikkien kohdalla toteudu. Todellisuus kuitenkin on se, että nykytilanne kentällä on eriarvoistava. Omantunnonvapaus tekisi linjasta yhtenäisen ja selkeän.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Lähes kaikissa Euroopan maissa terveydenhuollon henkilökunnalla on lakisääteinen oikeus eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella kieltäytyä osallistumasta raskaudenkeskeytyksiin. Ikään kuin Suomi olisi terveydenhuollon kehitysmäa, jossa aborttia hakeva ei saisi hoitoa, mikäli hoitohenkilöstön omantunnonvapaus säädettäisiin. Saanen epäillä tätä.

Arvoisa puhemies! Minä olen elämän puolella. Minä olen heikoimman puolella. Syntymätön lapsi edustaa minulle heikointa ihmistä maailmassa, jota voin kuvitella. Kysymys on siis elämästä ja kuolemasta. Siksi eduskunnassa aborttiin pakottamisesta olisikin rehellisyyden nimissä puhuttava sen oikeilla termeillä. Useat terveydenhuollon ammattilaiset näet pohtivat omassatunnossaan sitä, onko abortti vain soluryppään tai sieluttoman sikiön poistamista vai onko se tahallista elämän lopettamista, onko se siis murha. Jos ja kun elämä alkaa jo äidin kohdusta, ketään ihmistä ei tulisi pakottaa osallistumaan syntymättömän lapsen surmaamiseen. Voidaanko herkän omantunnon omaava henkilö lain keinoin ohjata suhtautumaan tehtäväänsä tyynesti? Epäilen suuresti. Ikään kuin sanoisit: tule aamulla töihin ja lue työvuorolistasta, että tänään sinun pitää saada yksi vauva hengiltä, mutta älä välitä, se on laillista.

Tämä on omantunnonvapauden pyytäjien todellisuutta, mitä he palautteessaan sanovat. He kysyvätkin, onko meillä lainsäätäjillä lainkaan empatiaa heitä kohtaan. He eivät siis vaadi lainsäätäjän empatiaa edes syntymättömiä vauvoja kohtaan vaan että heillä olisi oikeus kieltäytyä osallistumasta syntymättömän lapsen surmaamiseen. Siksi en voi olla kysymättä, miksi osa teistä lainsäätäjistä vaatii hoitotyön ammattilaisia pyövelin tehtävään, johon he eivät itse halua. Lisäksi kuin kirsikkana kakun päälle syyllistätte väärästä uravalinnasta. Hävetkää, sanon minä. He ovat tulleet alalle, jotta saisivat parantaa ja pelastaa elämiä. Tätä myös heidän työnsä lähes kokonaan on, joten miksi emme antaisi heidän sieluilleen rauhaa tässä asiassa sallimalla omantunnonvapauden.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi sanon vielä, että tässä herkässä lainsäädäntötilanteessa minua puhuttelee voimakkaasti psalminkirjoittajan sanat elämän syntymisestä, jossa syntymätöntä lasta kuvataan ihmisenä: "Sinä loit minut sisintäni myöten, sinä kuroit minut kokoon äitini kohdussa. Minä kiitän sinua siitä, että minut on tehty ylen ihmeellisesti. Ihmeelliset ovat sinun tekosi, sieluni tietää sen sangen hyvin." Näin kirjoitti psalminkirjoittaja psalmissa 139.

Minun omantuntoni ankkurit ovat syvemmillä kuin ihmisten mielipiteissä tai muotivirtauksissa. Ne ovat Jumalan sanassa, ne ovat Raamatussa. Siksi minun on hyvin helppo samaistua ihmiseen, jota omatunto syyttää, jos hän tahtomattaan raskaudenkeskeytykseen osallistuu. Miksi emme siis tässä asiassa seuraisi Euroopan yleistä linjaa, kun niin eurooppalaisia olemme vastaavasti lukemattomissa muissa asioissa? Siksi eduskunnan on otettava suoraselkäisesti vastuu eikä sysättävä painetta hoitopaikkoihin terveydenhuoltoalan eri pisteisiin. Meillä on vapaus äänestää onneksi omantuntonne mukaan, sillä onneksi sitä ei ole vielä lailla kielletty.

17.45 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Sivistysmaassa nimeltä Suomi naisilla on lakisääteinen oikeus raskaudenkeskeytyksiin ja heille kuuluu asiallinen neuvonta, hoito ja ohjaus. Suomessa on myös uskonnonvapaus. Keskeinen sivistysvaltion ihmisoikeus, uskonnon- ja omantunnonvapaus taataan muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, Euroopan unionin perusoikeuskirjassa sekä Suomen perustuslaissa.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Tässä kansalaisaloitteessa ehdotetaan, että terveydenhuollon henkilökunnalla olisi oikeus eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella kieltäytyä suorittamasta raskaudenkeskeytystä, ellei naisen henki ole vaarassa. Myös vakaumuksen perusteella lääkäriellä olisi oikeus kieltäytyä laatimasta raskaudenkeskeytykseen johtavaa lausuntoa. Nämä oikeudet koskisivat myös kyseisten alojen opiskelijoita. Raskaana olevien naisten lakisääteiset oikeudet taattaisiin alueellisin järjestelyin.

Omaatuntoa ei ole tieteellisesti osoitettu olevan olemassa. Jokaisella meistä on kuitenkin tieto tai tunne siitä, mikä on hyvää ja mikä on väärää. Omantunnon katsotaan olevan meidän jokaisen ihmisen sisällä, ja sen oletetaan neuvovan meitä erilaisissa tilanteissa. Omaatuntoa vastaan on vaikea taistella. Siitä on osaltaan kyse tässäkin lakiesityksessä, vaikka kyse on myös eettisestä ja uskonnollisesta vakaumuksesta.

Terveydenhuollon järjestelmän näkökulmasta on palveluntarjoajien ensisijaisena tehtävänä huolehtia potilaan hoitotarpeen ja oikeuksien mukaisesta palvelusta. Tässä kohtaa onkin jo hyvä ottaa huomioon aloitteen teksti "ellei naisen henki ole vaarassa". Mikäli naisen henki on vaarassa, tulee tämä ottaa mielestäni ensisijaisesti huomioon. Tällöin on eettisesti tärkein tehtävä turvata äidin henki ja terveys. Tämän vahvan omantunnon omaavakin tekisi. En millään usko, että hoitaja tai lääkäri voi katsoa vierestä, kun äiti kuolee, vain sillä perusteella, ettei hän itse voinut toimia auttaakseen äitiä.

Raskaana olevien naisten lakisääteiset oikeudet ehdotetaan aloitteessa taattavan alueellisin järjestelyin. Kuten valiokuntakin toteaa, tämä on mahdollista toteuttaa, vaikka se aiheuttaa lisätyötä henkilökunnalle ja vaivaa potilaalle. Kukapa nyt lisätyötä kaipaisi?

Pahempana seikkana pidän sitä, että erilaiset velvollisuudet työtehtävissä voivat johtaa henkilökunnan moraaliseen leimaamiseen ja potilaan näkökulmasta hoitavan henkilön vaihdos hoitotilanteessa voi olla merkki syyllistämisestä ja pyrkimyksestä vaikuttaa potilaan päätökseen. Tämä seikka johtaa helposti työpaikkakiusaamiseen, ellei työpaikan johtamiskulttuuri ole kunnossa. Mielestäni työntekijän eettistä tai uskonnollista vakaumusta on kunnioitettava ja tulee pyrkiä työjärjestelyin varmistamaan asianmukainen hoito muun henkilökunnan suorittamana.

Mielestäni on erikoinen seikka myös se, että raskauden keskeyttämisestä päättäminen kuuluu raskaana olevalle naiselle itselleen. Eikö samassa taloudessa asuvalta mieheltä edelleenkaan tarvitse kysyä mitään tai eikö hänen kommenteillaan ole mitään painoarvoa? Mielestäni tässä asiassa poljetaan miesten oikeuksia.

Arvoisa puhemies! Kuten lähes kaikissa EU-maissa, tulee myös Suomessa turvata terveydenhuollon ammattilaisille oikeus olla osallistumatta vastoin vakaumustaan elämän lopettavaan toimenpiteeseen ilman opiskelu- tai työmahdollisuuksien menettämistä, ellei äidin terveys ole vaarassa. Mikäli äidin henki on vaarassa, terveydenhuollon ammattilaisen etiikkaan ja tehtäviin kuuluu pelastaa kaikin käytettävissä olevin toimin ja menetelmin äidin elämä.

17.50 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Täällä käydyssä keskustelussa on lähdetty hyvin voimakkaasti joissakin puheenvuoroissa puolustamaan naisten oikeutta raskaudenkeskeytykseen ja on kerrottu, että se asetetaan paljon suuremmalle ja korkeammalle sijalle kuin esimerkiksi omantunnonvapaus, joka perustuslaissa taataan. On tullut sellainen kuva, että nämä perusoikeudet, omantunnonvapaus ja muut perusoikeudet, olisivat ikään kuin ristiriidassa niin, että meidän pitäisi nyt valita kumpaa oikeutta me lähemme noudatta-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

maan Suomessa: jos me hyväksymme tämän kansalaisaloitteen, niin silloin me lähtisimme polkemaan naisten oikeuksia, tai päinvastoin.

Itse lähdän siitä, että kun perusoikeuksista puhutaan, niin ei niitä ensi sijassa aseteta vastakkain, vaan meidän pitää lähteä hakemaan sellainen ratkaisu, että me pystymme noudattamaan kaikkia perusoikeuksia. Muistan hyvin muun muassa keskustelun viime kevään perustuslakivaliokunnasta, kun sote-päätöstä käsiteltiin, jossa paljon käytettiin puheenvuoroja julkisuudessa siitä, onko kuntien itsehallinto korkeampi oikeus kuin kansalaisten oikeus terveydenhuoltoon, jolloin jouduimme toteamaan, että ei näitä ole tarve asettaa vastakkain vaan pitää löytää sellainen ratkaisu, jossa kaikki perusoikeudet toteutuvat.

Näen itse niin, että tässäkin asiassa, jota nyt käsittelemme kansalaisaloitteen muodossa, on kyllä, jos vain halutaan, mahdollisuus löytää ratkaisu, joka kunnioittaa kaikkia oikeuksia, myös omantunnonvapautta. Minusta tämän kansalaisaloitteen perustelutkin osoittavat sen, että jos näin meneteltäisiin, tässä ei myöskään loukattaisi kenenkään lakisääteisiä oikeuksia. Sen takia koen, että myös perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta tämä kansalaisaloite on hyvin perusteltu.

17.52 Leena Meri ps (varsinainen puheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan valiokunnan perustelut ovat minun mielestä hyvät, ja huomaa, että tämä herättää tunteita. Siksi tämä nimenomaan onkin hyvinkin pitkälle omantunnonkysymys ja punnintakysymys.

Mutta haluaisin nyt kuitenkin tässä tuoda esille uudestaan tuon, minkä aikaisemmassakin puheenvuorossa sanoin. Haluan nostaa joitakin kohtia tästä valiokunnan lausunnosta.

Kuitenkin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimissa on oikeuskäytännössä todennut, että yksityiselämän suojaan kuuluu myös naisen oikeus päättää raskauden keskeyttämisestä. Valtio voi asettaa tälle tietysti rajoituksia. Toisaalta todetaan uskonnon- ja omantunnonvapaus mutta toisaalta todetaan, että se ei ole ehdoton oikeus eikä siihen vedoten voida harjoittaa toimia, jotka loukkaavat muiden perusoikeuksia. On todettu, että esimerkiksi työtehtäviin kuuluvasta raskauden keskeyttämisestä kieltäytyminen ei saa johtaa siihen, että loukataan lain sallimaa raskaudenkeskeytystä hakevan naisen oikeutta yksityiselämään.

On tuotu lisäksi vielä kansallisesta lainsäädännöstä kaikkien muistama tapaus papista, joka kieltäytyi työskentelemästä naisen kanssa — hän oli mies — ja todettiin, että hän oli syyllistynyt syrjintään. Se ei ollut riittävä peruste, että hän vakaumuksensa puolesta tästä kieltäytyi, koska Suomen laki ei anna oikeutta siihen, että voi naisia syrjiä.

Sitten täällä valiokunnan perusteluissa on hyvin tuotu esille se, kuinka tämä voi johtaa erilaisiin muihinkin tilanteisiin. Täällä todetaan, että pelkästään terveydenhuollon alalla on tilanteita, joissa ammattihenkilön eettinen vakaumus voi vaikuttaa hänen haluunsa toimia laissa säädetyllä tavalla potilaan oikeuksien mukaisesti, ja on myös tuotu esille esimerkkejä kuolevasta potilaasta ja hedelmöityshoidosta.

On todettu, mikä on terveydenhuollon järjestelmän näkökulmasta palveluntarjoajien ensisijainen tehtävä, ja se on huomioida potilaan hoitotarve ja oikeuksien mukainen palvelu. On tuotu myös tämä mielestäni hyvä seikka esille, että työnantaja ei voi siinä palkkaamistilanteessa lähteä selvittämään kenenkään vakaumuksia, ja nämä voivat myös muuttua työ- ja virkasuhteen aikana, ja silloin on hyvin vaikea tietää, minkälainen reservi siellä on käytössä.

En osaa ottaa kantaa, kun en itse ole sitä tutkinut enkä ole ammattilainen, miten tämä tulisi vaikuttamaan hoitomahdollisuuksiin. Mutta muistan täällä edustaja Kontulan, joka aika hyvin erilaisia asioita tutki, sanoneen, että Euroopassa oli ollut ongelmia siinä, että lääkärit

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

olivat enenevässä määrin kieltäytyneet aborteista. Mutta en lähde niitä enempää kommentoimaan, kun minulla on tässä luvutkin tallessa, koska hän itse voi sitten tarvittaessa puhua, jos haluaa.

Tässä lopussa valiokunta toteaa, että raskauden keskeyttämisestä päättäminen kuuluu raskaana olevalle naiselle itselleen ja hänen tulee voida luottaa siihen, että hän saa päätöksentekoon halutessaan asianmukaista tukea ja apua siinä terveyskeskuksessa, johon hän hakeutuu. Perustuslain 10 §:ssä on turvattu oikeus yksityiselämään ja kunniaan, ja katsonkin, että siksi kenenkään ei tarvitse joutua tuntemaan itseään niin sanotusti kakkosluokan potilaaksi, jos joutuu omista henkilökohtaisista syistään tekemään abortin.

Olen sitä mieltä, että tämä avaisi kaikille oman ilmoituksensa perusteella oikeuden kieltäytyä hoitotoimenpiteistä. Meillä on enenevässä määrin Suomessa kansalaisuuksia ja uskontoja ja sitä kautta erilaisia vakaumuksia, ja katsonkin perustuslain yhdenvertaisen kohtelun ja myös täällä mainitun uskonnon- ja omantunnonvapauden johtavan yhdessä siihen, että jatkossa erilaiset henkilöt voisivat kieltäytyä eri työtehtävistä, jos se olisi vastoin heidän ilmoitettua vakaumustaan. Mielestäni meidän tulee kohdella kansalaisia yhdenvertaisesti eikä erilaisia uskontoja ja vakaumuksia voi asettaa siinä mielessä eri asemaan. Meidän tulee myös miettiä tätä. Tämä on aivan tulevaisuutta, jos tämä hyväksytään. (Sari Essayah: Se on Euroopassa nykyisyyttä!)

Sitten sanoisin vielä sen, että minua joskus ahdisti omassa työssäni ja se vei yöneni, kun jouduin tuomioistuimessa käsittelemään ja katsomaan valokuvia pedofiiliasta, murhaajista, hyvinkin raaoista teoista, lukemaan näitä asioita. Siitä huolimatta minulla oli virkavelvollisuus hoitaa ne tehtävät. Minä en voinut sanoa, että minä teen täällä vain mukavia asioita ja minua ahdistavat nämä asiat. Meillä on kaikilla työssä hyvät ja huonot puolet. Siinä mielessä olen sitä mieltä, että sitten pitää myös hakeutua toiselle alalle, jos tuntuu, että tätä työtehtävää ei voi hoitaa. Tämä on naisen oikeus nimenomaan.

Räsäselä sanon, että puheenvuorossa oli niin paljon paatosta, että kyllä siinä menttiin jo vähän sille alueelle, että aborttikin haluttaisiin kieltää.

17.57 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen viesti on mielestäni se, että hoitohenkilökunnalle annetaan vapaus toimia omantuntonsa mukaan, kunnioitetaan heidän vakaumustaan — siis positiivinen oikeus keneltäkään pois viemättä. Aloite ei vaaranna kenenkään henkeä tai lääketieteellisesti perusteltua hoitoa. Ei ole uskottavissa, että vapautusta hakisi niin suuri joukko hoitohenkilökuntaa, että sillä olisi merkitystä palvelun saatavuudelle. Kyse ei siis myöskään ole raskauden keskeyttämisen kieltämisestä edes teoriassa.

Arvoisa puhemies! Eettisen ja uskonnollisen vakaumuksen perusteella saa käytännössä monia erioikeuksia yhteiskunnassamme jo nyt, jopa vapautuksen asevelvollisuudesta. On vaikea ymmärtää valiokunnan näkemystä vakaumuksen soveltamisen vaikeudesta juuri tässä asiassa. Olkaamme avarakatseisen eurooppalaisia ja sallikaamme tämä oikeus.

17.59 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! On vaikea puhua tästä asiasta neutraalisti, erityisesti nyt, kun täällä on puhuttu surmaamisesta, pyövelinä toimimisesta ja siteerattu Raamatun lauseita. Yritän kuitenkin pyrkiä siihen neutraaliuteen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on kuulemisissaan päätenyt toteamaan, että raskauden keskeyttämisestä päättäminen kuuluu raskaana olevalle naiselle itselleen ja hänen täytyy

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

voida luottaa siihen, että saa päätöksentekoon halutessaan asianmukaista tukea ja apua siinä terveyskeskuksessa tai keskeyttämissairaalassa, johon hän hakeutuu.

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on käsitellyt raskaudenkeskeytykseen osallistumisen kieltäytymisoikeutta vuonna 2010 hyväksytyssä päätöslauselmassaan. Tässä raportissa lähtökohtana oli nimenomaan selvittää, millä toimilla oikeus raskaudenkeskeytykseen voidaan turvata, samanaikaisesti kun useissa Euroopan maissa on annettu terveydenhuoltohenkilökunnalle kieltäytymisoikeus. Taustalla oli erityisesti huoli siitä, miten harvaan asutuilla alueilla asuvien ja vähävaraisten naisten aborttioikeus toteutuu alueilla, joilla on paljon raskauden keskeytyksistä kieltäytyviä ammattihenkilöitä. Tämä huoli on aiheellinen mielestäni juuri silloin, kun puhutaan Suomen kaltaisesta maasta, jossa on suuret maantieteelliset etäisyydet ja myös erot siinä, millaista uskonnollista toimintaa ja kuinka vahvaa vakaumusta alueella on. Sen vuoksi emme mielestämme voi verrata Suomea esimerkiksi Tanskaan tai Hollantiin, joissa tilanne on aivan erilainen.

Suomessa aborttilainsäädäntö on jo tällä hetkellä verraten tiukka. Vaikka siihen ei valiokunnan mietinnössä suoraan otettu kantaa, itse koen kuitenkin, että tämän kansalaisaloitteen hyväksymisen kautta tässä entisestään hankaloitettaisiin päätöstä, naisen tai miehen tai heidän yhteistä päätöstään, siitä, mitä syntymättömälle lapselle tehdään.

Haluan tuoda tähän nyt vielä henkilökohtaisen näkökulman, vaikka täällä pyydettiin irtottamaan ne tästä keskustelusta. Mielestäni ne ovat kuitenkin erittäin olennaisia. Olen itse nyt melkein puolivälissä omaa raskauttani. Toistaiseksi kaikki on edennyt aivan loistavasti, mutta voisi tulla eteen tilanne, että seuraavassa seulonnassa todettaisiin, että lapsella ei esimerkiksi olisi mahdollisuutta selviytyä. Uskoisin, että se olisi erittäin vaikea tilanne joka tapauksessa riippumatta siitä, mikä vakaumukseni on tai ei ole, jolloin tämäntyyppiset argumentit, että jollain toisella olisi oikeus päättää tai jollain tavalla kommentoida sitä, mitä minun ja meidän pitäisi tässä tilanteessa tehdä, tuntuvat aivan kohtuuttomilta.

Kuten aiemminkin olen täällä tuonut esille, mielestäni vielä suurempi huoli liittyy siihen, onko terveydenhuollon henkilökunnalla oikeasti se tieto ja taito siinä tilanteessa, kun naisen henki on riskin alla. Eli jos opiskelunkin aikana mahdollistetaan oikeus kieltäytyä koulutuksesta, miten voidaan taata, että siinä tilanteessa osaa suorittaa sen toimenpiteen. Tämä on mielestäni erittäin suuri huolenaihe. — Kiitos.

18.03 Maria Tolppanen ps: Arvoisa puhemies! Tämä kysymys on äärimmäisen vaikea, äärimmäisen tunteita herättävä, ja siitä puhutaan puolesta ja vastaan. En halua missään nimessä väheksyä kenenkään vakaumusta tai uskonnollista katsantokantaa. Minun mielestäni niitä pitää kaikkien kunnioittaa. Jos me puhumme raskaana olevasta naisesta ja puhumme äidin terveydestä, niin jos terveys on vaarassa, täytyy abortti saada tehdä, mutta nyt me puhumme terveydestä hyvin kapealla sektorilla, puhumme pelkästään somaattisesta terveydestä. Tässä kohdassa pitää puhua myöskin äidin henkisestä terveydestä. Jos raskaus on raiskauksen, insestin tai muun sukurutsan aiheuttama, on kohtuutonta, että äiti pakotetaan synnyttämään se lapsi, koska kaiken todennäköisyyden mukaan syntyvä lapsi on äitinsä vihaama ja äiti tulee hylkäämään lapsensa tämän jälkeen. Tämä on hyvin todennäköinen asia.

Toinen asia, mikä on sitten hyvin vaikeaa tässä, on se, milloin sikiö on ihminen. Missä vaiheessa vedetään raja siihen, milloin ollaan tekemisissä ihmisen kanssa, milloin ollaan tekemisissä sikiön kanssa tai siittiön kanssa? Jos esimerkiksi yhdynnässä siittiösolu ei pääse yhtymään munasoluun erilaisten ehkäisytöimien takia, onko kyse eettisestä asiasta ja he-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

donismin tukemisesta. Vai onko kyse perhesuunnittelusta ja parisuhteen hoidosta? Nämä ovat niitä eettisiä asioita, jotka täytyy tässäkin asiassa laajasti käsitellä ja ottaa huomioon.

Jos puhumme hoitohenkilökunnan eettisestä suhtautumisesta, hoitohenkilökunnan uskonnollisesta taustasta, niin ne ovat tietenkin asioita, jotka vaikuttavat siihen, mitä he haluavat tehdä, mitä he voivat tehdä, mutta nämä ovat myöskin sellaisia asioita, joita voitaneen hoitaa myöskin työaikajärjestelyin. Jos lähdemme siihen, että henkilö voi eettisistä syistä kieltäytyä tekemästä jotakin työtä, jonka hän on vastaanottanut, niin pääsemme hyvin pian siihen, että esimerkiksi taksikuski voi kieltäytyä viemästä naista sairaalaan, jos on mahdollista, että hän menee abortin takia sinne. Tai sen jälkeen, kun toimenpide on tehty, esimerkiksi siistijähenkilöt voivat kieltäytyä hoitamasta työtään sen takia, että he eivät halua koskea (Mika Niikko: Missä maassa näin tehdään?) tällaisiin asioihin. Minun mielestäni tämä asia on tällä hetkellä siinä mielessä ihan hyvin, että jos henkilö ei halua osallistua tähän toimenpiteeseen ja hän on kuitenkin lääkäri tai hän on sairaanhoitaja tai hän on kättilö — en tiedä, keitä kaikkia siellä on mukana — tai joku avustava henkilö, niin se voidaan varmasti hoitaa työaikajärjestelyin.

Sinänsä kysymys siitä, onko abortti oikein vai onko abortti väärin, on toinen asia. Se on toisen luokan asia, josta pitää keskustella jossakin toisessa yhteydessä, ei tässä yhteydessä. Tämä on ennen muuta — kun puhutaan henkilökunnasta ja siitä, mitä henkilökunta haluaa tehdä, voi tehdä, saa tehdä tai ei saa tehdä, tai toisinpäin, kuinka vain — ammatinvalintakysymys. Me kaikki olemme poliitikkoja. Me joudumme tekemään tässä salissa kipeitä päätöksiä, me joudumme tekemään päätöksiä vastoin meidän omaa vakaumustamme ja vastoin meidän omaa näkemystämme. Siitä ei pääse mihinkään. Joskus on tehtävä sellaisia töitä, mitä ei pysty tekemään. On myönnettävä sellaisiin päätöksiin, joita ei haluaisi tehdä mutta jotka on vain tehtävä.

Tämä asia on äärimmäisen vaikea, tämä on äärimmäisen hankala, mutta siellä takana on kuitenkin se nainen, raskaana oleva nainen, ja naisella täytyy aina olla oikeus omaan ruumiiseensa. Hänen täytyy saada päättää siitä ruumiistaan, vaikkakin raskaus olisi tapahtunut siten, että nainen ei itse päättänyt omasta ruumiistaan, eli juuri raiskauksessa, inestiasioissa. Kyllä nämä asiat on otettava huomioon. Ei tänä päivänä kukaan käytä aborttia ehkäisykeinona, meillä on olemassa aivan muut asiat siihen. Abortti ei ole ehkäisykeino, abortti on viimeinen hätäkeino, jos mitään muuta ei enää ole olemassa.

18.08 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Sen jälkeen kun ensimmäisen kerran täällä keskustelimme tästä kansalaisaloitteesta, sain paljon kiitosta puheestani, jossa puolustin kättilöiden ja lääkäreiden oikeutta kieltäytyä osallistumasta raskaudenkeskeytyksiin.

Tuossa keskustelussa useat aloitetta vastustavat edustajat vetosivat täällä siihen, että mikäli tästä aloitteesta tulee laki, on se pandoran lippaan avaamista. Täällä monet edustajat puhuivat, miten pian sitten olisivat useat eri tahot vaatimassa oikeutta olla osallistumatta monenlaisiin työtehtäviin vakaumuksiinsa vedoten. Huomauttaisin kuitenkin, että raskaudenkeskeytystä ei voi verrata mihinkään muuhun hoitotoimenpiteeseen. Tämä on ihan oma asiansa, mikä on otettava vakavasti. Kättilö ja lääkäri joutuvat ihan konkreettisesti omin käsin ja toimenpitein lopettamaan alkaneen elämän. Moni kokee olevansa pyöveli. Se on iso asia heille, jotka ajattelevat, ettei ihmiselämän kohtalosta päättäminen kuulu ihmiselle vaan jollekin meitä suuremmalle voimalle. Kyseessä on valtavan iso eettinen asia. Miksi sitten hakeudutte alalle, vaikka on tiedetty etukäteen raskaudenkeskeytyksen kuuluvan

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

työnkuvaan? Koska työ on onneksi suurimmalta osaltaan muuta: ihmiselämän laatua parantavaa ja ylläpitävää.

Arvoisa puhemies! Nykyään sairaaloissa yhdistetään osastoja. Esimerkiksi Keski-Suomen keskussairaalassa on ainakin lähimenneisyydessä viikonloppuisin ja loma-aikoina, eli niin sanottuina sulkuaikoina, yhdistetty eri osastoja. Esimerkiksi naistentautien osasto ja korvaosasto on yhdistetty. Tuolloin kätilöt tekivät myös korvahoitajien ja korvahoitajat kätilöiden töitä. Työt pitää usein opetella työn lomassa, sillä erikoistumista aloihin ei ole kummankaan peruskoulutukseen kuulunut. Onko korvahoitaja koulutuksensa aloittaessa pohtinut ja harkinnut, että hän joutuu osallistumaan raskaudenkeskeytyksiin? Tuskin. Samoin ovat suunnitelmat voineet muuttua alati muuttuvan, säästöjä hakevan yhteiskunnan ja sairaalayksiköiden myötä myös alan ammattilaisilla. Työtä tehdään siellä, missä sitä on, ja kaikkien täytyy osata tehdä kaikkea. Siihen kehitys on menossa sairaaloissa.

Tämä on vakava asia. Koko ajan korostetaan naisen oikeutta päättää vartalostaan ja asioistaan. Pieni alkanut elämä ei pysty puolustautumaan. Koko tämä keskustelua vaativa tilanne pystyttäisiin nyky-Suomessa suhteellisen helposti välttämään ehkäisyllä. Seksuaalivaltuutusta täytyy kehittää, jolloin se kohtaa ihmiset. Lääkärit, kätilöt ja terveydenhoitajat ovat sen alan ammattilaisia, ja seksuaalivalistustyötä he varmasti tekevät mielellään. Siinä on se oikea ratkaisu, ei käsien tahraaminen pienen ihmisen vereen. Ja hyvä kansanneuvo on siihen: housunnappi kiinni. Täällä on puhuttu paljon pakkolaeista ja niin edelleen. Eikö tässä ole semmoinen tulossa? — Kiitos.

18.13 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Minusta salissa on käyty hyvää keskustelua, ja ymmärrän monien huolenaiheet myös.

Monet teistä tiedättekin ehkä, että itse olen toiminut yli 20 vuotta lääkärinä. Sen ajan olen hoitanut naisia ja perheitä ja lapsia, viimeiset 10 vuotta naistentautien ja synnytysten erikoislääkärinä, ja minä olen kyllä joutunut tekemään ja näkemään kaiken opiskeluaikana.

Edustaja Tolppaselle haluaisin sanoa, kun oli puhe raiskaus- ja inestiasioista, että ongelma on siinä, jos tyttö tai nainen ei lähde lääkärille raiskauksen jälkeen. Muutoin, jos hän lähtee lääkärille, niin silloin voidaan antaa lääke, tabletti, että raskaus ei pääse edes alkamaan, mutta, niin kuin sanottu, tämä aloite ei rajoita kenenkään abortin saantia. Abortin saa jatkossakin niin kuin tänäkin päivänä lain edellyttämin ehdoin joka puolella Suomea.

Sitten on sanottu, että abortti ei ole ehkäisykeino. Sen ei todellakaan pitäisi olla ehkäisykeino, mutta valitettavasti osalle elämä on aika lailla, sanoisinko, villiä, ja silloin kun on jo ties monesko abortti tulossa, voi miettiä, onko se osalle kuitenkin ehkäisykeino. Yli puolet raskaudenkeskeytykseen tulevista ei ole käyttänyt minkäänlaista ehkäisyä. Yli puolet. Olen aivan samaa mieltä, että meidän tulisi — ja itse olen kyllä pyrkinyt — sekä koulussa nuorisoa että synnyttäneitä tai synnyttämään meneviä naisia muistuttaa siitä, että ehkäisyä tulee huolehtia. Ehkä yksi asia, mitä meidän nuorisolle pitäisi myös painottaa, on, että silloin, jos on intiimissä yhteydessä toista sukupuolta olevan kanssa, niin siitä tulee raskaaksi. Siis yhdynnässä tulee raskaaksi. Tosin näin ei aina tapahdu, mutta jos tämä perussääntö olisi enemmän mielessä, niin uskoisin, että se ehkäisykin olisi paremmin käytössä niin kuin tulisi olla.

On sanottu, että tämä on ammatinvalintakysymys. Kyllä, tämä on ammatinvalintakysymys. Tämä on erittäin mielenkiintoinen ammatti. Minä olen etuoikeutettu, kun minä voin kuunnella tyttöjen ja naisten tarinoita ja olla heitä auttamassa ja tukemassa myös silloin, kun elämä on vienyt niin, että ollaan hyvin raskaassa ja monimutkaisessa elämäntilantees-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

sa, jolloin naisella ei ole muita kuin erittäin huonoja vaihtoehtoja valittavana. Silloin siinä on hyvä olla lääkäri, joka voi kuunnella, olla levollisesti, lämpimästi tukemassa, auttamassa, miettimässä, mitä tehdään.

Tänä päivänä ongelma terveydenhuollossa ja sairaanhoidossa on se, että ei ole potilaille aikaa. Heillä ei ole mahdollisuutta kertoa ja tuoda niitä todellisia pelkojaan, toiveitaan esiin, ja mikä pahinta, osa naisista on menossa myös raskaudenkeskeytykseen sen takia, että heitä painostetaan siihen. Nainen päättää — ei lääkäri, ei terveydenhuollon henkilökunta, ei kukaan heistä päättää käytännössä raskaudenkeskeytyksistä, ainakaan minun vastaanotollani. Itse asiassa tämä kansalaisaloite on tuonut minun omat ajatukseni vasta väen tietoisuuteen, muuten kyllä potilaat ovat saaneet kertoa ja he ovat tehneet päätöksensä. Itse näen, että tärkeintä olisi, että eri vaihtoehdot tulee käytyä läpi, että nainen tietää, mikä on tilanne, mitä mistäkin vaihtoehdosta voi seurata. Myös se adoptiovaihtoehto jää tänä päivänä aivan liian harvoin esiin nostamatta.

Tässä edustaja Multala oli huolissaan siitä, että jos kieltäydytään opiskeluaikana. Täytyy sanoa, että opiskeluaikana opitaan tutkimaan nainen, tutkimaan raskaana oleva kohtu, opitaan ultraäänien käyttö ja voidaan tutkia sikiö. Muissa tilanteissa tulee kohdun tyhjennyksiä, tulee kaavintoja, tulee imutyhjennyksiä keskenmenoissa, vuotohäiriöissä, tuulimunaraskauksissa. Elikkä abortteja ei tarvitse tehdä sen takia, että osaisi äkkitoimenpiteen. Samaten akuutteja laparotomioita, toisin sanoen hätäsektioita, tulee tehdyksi monissa muissakin tilanteissa. Elikkä aivan varmasti se riittävä ammatillinen taito tulee muissa tehtävissä opituksi.

Sitten tässä sanottiin alueellisista järjestelyistä. Tähän voin palata myöhemmin, mutta nytkin alueellisin järjestelyinhän tämä hoidetaan. Ei Helsingissäkään joka korttelissa aborttia saa, vaan ne ovat tietyt alueet, tietyt poliklinikat, missä niitä suoritetaan. Samaten esimerkiksi Tampereella on kaksi eri julkista sairaalaa, poliklinikkaa, joissa abortteja suoritetaan. Eli nytkin on alueellinen järjestely. Samaten voin ajatella, että terveyskeskuksessa on neuvolan puoli, on vastaanoton puoli. Se on alueellinen järjestely sen rakennuksen sisällä. Tai jos ajatellaan osastoja: En näe, että on potilaan kannalta hyvä, että samoissa huoneissa on sekä abortin läpikäyviä että keskenmenoja surevia että synnyttäneitä. Se ei ole potilaiden kannalta paras, se ei ole hoitohenkilökunnan kannalta paras. Elikkä sielläkin osastojen, klinikan sisällä alueellinen järjestely voi olla esimerkiksi toinen osasto tai tietyn osaston pääty. Mikä on alue, se voi olla hyvin erilainen. Potilaan ja henkilökunnan paras, molemmat voidaan huomioida tämän aloitteen myötä. — Kiitos.

18.19 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä sanottiin, että raiskauksen ja inestin jälkeen pitäisi tulla heti lääkäriin, niin että voitaisiin antaa sitten katumuspilleri. Nyt vaan on niin, että varsinkin silloin, jos on kysymys inestistä, niin eivätpä ne pikkutyöt sieltä pääse lähtemään kotoaan lääkäriin eivätkä uskalla eivätkä edes tiedä, että sillä tavalla pitäisi menetellä. Se on se valitettava asia. On toivottavaa, että he edes siinä vaiheessa, kun raskaudenkeskeytys on vielä mahdollista, pääsisivät tulemaan, joku sanoisi heille, että nyt pitää mennä lääkäriin ja nyt pitää tehdä jotakin.

Toinen asia tässä oli sitten tämä, että aborttia käytetään ehkäisykeinona. Se on varmasti aika harvinaista, mutta jos näin on, että jollekin naiselle tehdään vuosittain abortti sen takia, että hän ei tiedä, mitkä ovat ehkäisyvälineet, niin kyllä silloin sillä hoitavalla henkilökunnallakin on vastuuta. Heidän pitää silloin opastaa tässä asiassa ja neuvoa, miten ehkäis-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

tään, ja mahdollisesti suositella jopa sellaista ehkäisyä, jota ei tarvitse joka kerta erikseen laittaa.

18.20 Sari Raassina kok: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Tässä kansalaisaloitteessa ja myös valiokunnan mietinnössä kyse on arvoista: arvoista potilaan oikeuksien ja henkilökunnan oikeuksien välillä. Opiskelussa naistentautien erikoislääkäriksi on myös kyse arvoista ja valinnoista. Kuten edustaja Tanus totesi, abortin tekninen suorittaminen ei ole rakkettitiedettä. Mutta ihmisen kohtaaminen vaikeassa elämäntilanteessa on vaikeimpia tehtäviä, haastavimpia tehtäviä terveydenhuollossa. Ja juuri siitä osaamisen kasvusta on kysymys erikoislääkärikoulutuksessa, ei siis vain toimenpiteitten harjoittelusta. Juuri siksi on siis tärkeää, että jokainen erikoislääkäri hallitsee oman alansa erityiskysymykset, kykenee kohtaamaan potilaiden, ihmisten, haasteet eri elämäntilanteissa ja kykenee viemään läpi hoitoonsa tulleen potilaan asiat, vaivat, sairaudet, ongelmat ja haasteet kokonaisvaltaisesti. Eli lääkärin velvollisuus on auttaa potilastaan.

Joka ikinen terveydenhuollon ammattilainen, joka ikinen, joutuu omassa työssään arkipäivänä käymään läpi erilaisia eettisiä kysymyksiä, pohtimaan omaa suhdettaan potilaan tekemiin arvovalintoihin, pohtimaan omaa suhdettaan hoitokäytänteisiin ja resursseihin. Se on lääkärin ja jokaisen terveydenhuollon ammattilaisen arkipäivää, ja siksi jokainen ammattilainen on velvollinen tekemään myös valintoja niistä tehtävistä, siitä, missä hän työtään suorittaa, mihin hän erikoistuu ja minkälaista toimintaa hän omalla urallaan tekee. Sekä lääkärin että kättilön ammateissa on vaihtoehtoja, joissa näihin tässä kansalaisaloitteessa esitettyihin eettisiin kysymyksiin ei tarvitse ottaa kantaa eikä kohdata näitä potilaita.

Meillä on myös mahdollista käydä keskustelua muista eettisistä kysymyksistä, jotka vastaamme tulevat yhteiskunnassa, jos avaamme keskustelumahdollisuuden tai vaihtoehtoon tästä kyseisestä kysymyksestä. En halua käydä luettelemaan niitä nyt tämän puheenvuoron aikana. Siihen ei edes olisi aikaa. On vain yksinkertaisesti niin, että ammattilaisuus vaatii osallisuuden myös niihin tehtäviin, jotka eivät aina oman arvopohjan tai ajatuksen vuoksi olisi mieluisia tai mahdollisia.

En voi olla enkä halua olla mukana lisäämässä riskiä, tässä tapauksessa potilaan, ihmisen ja erityisesti naisen nöyryyttämisestä, vähättelystä, pompottelusta tai muusta asiattomasta kohtelusta. En voi olla lisäämässä riskiä eriarvoisuuden lisääntymisestä palveluiden saatavuuden näkökulmasta. Juuri näistä syistä olen arvioinnin pohjalta valiokunnan mietinnön takana niin vahvasti kuin vain voin.

18.24 Sari Essayah kd: Arvoisa herra puhemies! Kannatan tätä kansalaisaloitetta, koska haluan, että Suomen käytäntö ja lainsäädäntö laitetaan samalle yleiseurooppalaiselle tasolle, mitä se on lähestulkoon kaikissa muissa Länsi-Euroopan maissa.

Tässä salissa on käytetty hyviä ja hyvin argumentoituja puheenvuoroja, vaikkakin monet näistä puheenvuoron käyttäjistä ovat päätyneet päinvastaiseen johtopäätökseen eivätkä halua kannattaa kansalaisaloitetta. Sitten toisaalta täällä on käytetty sellaisia puheenvuoroja ja argumentteja, että mietin, ovatko nämä ihmiset ihan oikeasti lukeneet nyt tämän kansalaisaloitteen. Täällä on monissa puheenvuoroissa todettu, että tässä jollakin tavalla oltaisiin koskemassa aborttioikeuteen ja oltaisiin rajoittamassa naisten oikeuksia. On hämmentävää, että tällaisia johtopäätöksiä on pystytty tekemään, ja siinä mielessä esimerkiksi edustaja Raassinan puheenvuoro oli taas erinomaisen hyvä puheenvuoro, aivan oikein ym-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

märretty tämä vastalause, vaikka hän päätyikin erilaiseen näkemykseen kuin mitä itselläni on.

Valiokunta vetoaa tässä lausunnossa useaan otteeseen siihen, että asioita voidaan hoitaa työjärjestelyin. Kuitenkin tässä valiokunnan lausunnossa kyllä tuodaan esille se, että monissa työpaikoissa tähän liittyvät kysymykset on voitu ratkaista sisäisin sopimuksin. Kuitenkin todetaan sitten, että kaikissa työpaikoissa tämä ei ole ollut mahdollista. Se on hyvää ja rehellistä, koska samassa valiokunnan mietinnössä, tässä alkuosuudessa, tuodaan esille se, kuinka oikeuskäytännössä vuodelta 77 on irtisanottu lääkäri, joka kieltäytyi aborttien tekemisestä sosiaalisin perustein. Siinä mielessä tämä valiokunnan mietintö on näiltä osin tekstikohdiltaan ristiriidassa itsensä kanssa. Valiokunta toisaalta korostaa, että perusoikeus uudistuksen yhteydessä on annettu lausunto, että työntekijän eettistä ja uskonnollista vakaumusta on syytä kunnioittaa ja pyrkiä ensisijaisesti työjärjestelyin varmistamaan asianmukainen hoito muun henkilökunnan suorittamana. Kuitenkaan sitten ei ole lähdetty selvittämään sitä, kuinka paljon näitä tällaisia tilanteita on, joissa tätä työjärjestelyä sitten itse asiassa voitaisiin käyttää. Siinä mielessä tuntuu hankalalta, että valiokunta korostaa niin paljon näitä työjärjestelyjä, koska meillä on olemassa se oikeuden päätös, jossa lääkäri on saanut potkut sen takia, että on kieltäytynyt suorittamasta aborttia. Siinä mielessä alalla olevalla henkilöllä — joka miettii sitä, vetoaako tähän omantunnonvapauteen työtehtävien kohdalla ja lähtee esimerkiksi kollegojen kanssa keskustelemaan tästä asiasta, puhumattakaan työnantajan edustajan kanssa — kyllä varmasti mielessä painaa se, että näillä perusteluilla on ihminen voinut menettää työpaikkansa.

Toisaalta täällä vastalauseessa ja sen perusteluteksteissä on tätä asiaa Lääkäriliiton lausunnon kautta arvioitu ja siellä on todettu, että ehkä noin 10 prosenttia gynekologeista saataisi kieltäytyä raskaudenkeskeytyksistä omantunnonvapauteen vedoten. Myöskin sitten Kuopion yliopistossa tehdyn kyselytutkimuksen perusteella noin 5 prosenttia ehkä olisi niitä, jotka käyttäisivät tätä omantunnonvapautta. Siinäkin mielessä, kun täällä salissa on käytetty sitä argumenttia, että nyt valtavat määrät olisi näitä omantunnonsyistä kieltäytyjiä ja että tämä jollakin tavalla esimerkiksi alueellisesti hankaloittaisi tilannetta, niin se data, mikä meillä on käytössä ja mikä on tuotu esille, ei näitä argumentteja ole tukemassa.

Edelleen vetoaisin siihen, että valiokunnan olisi tullut tätä yleiseurooppalaista tilannetta tutkia ja huomioida, miten muualla Euroopan maissa tämä asia on voitu järjestää. Jos ajatellaan niitä maita, esimerkiksi Belgiaa tai Hollantia, joissa on eutanasilainsäädäntö käytössä, niin Belgiassa ja Hollannissa kenenkään lääkärin ei tarvitse osallistua sen kumminkin eutanasiatoimenpiteisiin kuin myöskään aborttiin. Näissä maissa toteutuu omantunnonvapaus, mutta toisin on Suomessa.

Vastauspuheenvuorossanikin kysyin sitä, miten tänä aikana, kun meillä on työvoiman vapaa liikkuvuus Euroopassa, varmistetaan se, että ihmiset, jotka ovat saaneet sellaisissa maissa koulutuksensa, joissa on omantunnonvapaus, sitten voivat tulla Suomen työmarkkinoille, kun tätä vapautta ei täällä ole. Siinä mielessä olisin toivonut, että tämä (Puhemies koputtaa) valiokunnan mietintö olisi ollut argumenteiltaan ensinnäkin sopusoinnussa itsensä kanssa ja toisaalta olisi ollut perusteellisempi kartoittaessaan eurooppalaisia käytäntöjä.

18.30 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Meri, joka on nyt poistunut keskuudestamme, kuvaili sitä, miten omassa ammatissaan hän on joutunut tekemään vaikeita ja raskaita asioita, esimerkiksi tuomarina murhajuttuja tai lasten seksuaalisen hyväk-

sikäytön juttuja, eikä niistä ole mahdollisuutta kieltäytyä. No, tällä aloitteella ei todellakaan olla poistamassa lääkäriltä tai hoitajalta velvollisuuksia ottaa osaa vaikeisiin ja raskaisiin ja epämieluisiin tehtäviin, vaan tässä on kyse aivan terveydenhuollon etiikan ydinarvosta eli elämän suojelemisesta, elämän kunnioittamisesta ja tietenkin siitä, miten erilaisten vakaumusten pohjalta sitä tulkitaan.

Maailman lääkäriliitto samoin kuin maailman kättilöliitto ovat lähteneet siitä ja ovat otaneet sen kannan, että henkilökunnalla tulisi olla omantunnonvapaus raskaudenkeskeytykseen liittyen nimenomaan siltä pohjalta, että raskaudenkeskeytys sisältää tämän eettisen kysymyksen, johon kohdistuu niin erilaisia perusteltuja näkemyksiä, ja on tarpeetonta ikään kuin karsia tältä alalta pois kokonaan ne henkilöt, joiden vakaumus lähtee siitä, että ihmisen elämä, ihmisarvo, alkaa jo hedelmöityksestä lähtien. Sen takia mielestäni tätä kysymystä ei pidä rinnastaa vaikkapa niihin vaikeisiin ja raskaisiin (Puhemies koputtaa) tehtäviin, joita lääkäreillä on joka päivä hoidettavanaan.

18.32 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Aluksi haluan kannattaa edustaja Tanuksen esittämää vastalauseita, joka jäi tässä ensimmäisessä puheenvuorossa tekemättä.

Puheenvuoroissa täällä on kiinnitetty huomiota siihen, että pelko abortin saatavuudesta tai saatavuuden heikentämisestä olisi todellista, jos tämä omantunnonvapaus sallittaisiin. Tämä on täysin aiheutonta, sillä esimerkiksi Kuopion yliopiston tutkimuksen mukaan vain 5 prosenttia lääkäreistä tulisi käyttämään tätä omantunnonvapautta, jos he sen saisivat. Tämä on syytä huomioida, kun me puhumme siitä, että kansalaisaloitteen tekijät haluaisivat vaarantaa terveydenhuollon saatavuutta — se ei ole kovin perusteltua.

Tässä täytyy huomioida myös nämä omantunnonvapauden positiiviset vaikutukset, jos tämä sallittaisiin, sillä niitäkin tässä on, ja niitä ei ole vielä tullut esille. Ensinnäkin sallimalla omantunnonvapauden saisimme alalle kaikki lahjakkaimmat ja motivoituneimmat henkilöt. Niitä henkilöitä on, jotka eivät tälle alalle hakeudu juuri tästä syystä. Heistä monet hakeutuvat ulkomaille töihin tai toisiin ammatteihin. Toiseksi välttäisimme tilanteet, joissa taidokas ja pidetty ammattilainen irtisanotaan vakaumuksensa vuoksi. Tällaisia tapauksia todella on olemassa. Kolmanneksi rauhoittaisimme hoitopaikkojen työympäristön. Emmehän halua, että ammattilaiset joutuvat keskittymään tällaisiin linjanvetoihin varsinaisen työnsä sijaan. Ja vielä neljänneksi eräs positiivinen huomio on se, että terveydenhoitoalalla kyse on ihmisten kohtaamisesta. Kuka siihen parhaiten pystyy? Se tietenkin, joka on tasapainossa oman elämänsä kanssa. Tasapainoa ei edistä toimiminen omaatuntoon vastaan. Tämän me kaikki tiedämme.

Arvoisa puhemies! Tässä on myös argumentteja käytetty siitä, että tulisi alueellinen epätasa-arvo, mikäli osa henkilökunnasta ei abortteihin osallistuisi. Abortti on äärimmäisen harvoin kiireellinen toimenpide. Tärkeintä on siis palvelun turvallisuus eikä sen sijainti. Henkeä vaarantavissa tilanteissa toki jokainen lääkäri osallistuu abortin tekemiseen riippumatta omantunnonkysymyksestä. Tämä on myös selkeästi esitetty tässä kansalaisaloitteessa. Turvallisin paikkahan abortille on synnytyssairaala. Onko aborttien alueellinen hajauttaminen edes sitten järkevää? Synnyttämään kiireellä pitkiä matkoja, jotta olosuhteet olisivat mahdollisimman turvalliset, tämä on sen synnytyssairaalan tarkoitus. Miksei samaa voisi toteuttaa myös abortin suhteen?

Arvoisa puhemies! Täällä on myös argumentoitu sitä, että jos koulutuksessa lääkäri tai terveydenhuollon henkilökunta ei osallistu aborttiin, niin hän ei osaa tehtävänsä. Kyllä, joskus abortti on tehtävä kiireellä naisen hengen pelastamiseksi, vaikka sitä ei haluaisi. Kä-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

tilöt ja lääkärit osaavat kaiken tarpeellisen, vaikka eivät muutoin tekisi abortteja, esimerkiksi koulutuksensa yhteydessä. Samat toimenpiteet ovat tarpeen kohdun ulkopuolisissa raskauksissa ja kuolleiden sikiöiden kohdalla. Hätätilanteessa tarvittavaa osaamista ei tarvitse erikseen harjoitella tekemällä abortteja. Tämän johdosta esimerkiksi kättilöksi opiskelevan ei tarvitse osallistua koulutuksessaan raskaudenkeskeytykseen. Kättilön tehtävä, ensisijainen tehtävä, on pelastaa elämä, saattaa syntymätön lapsi turvallisesti maailmaan.

Meidän täytyy muistaa, että me emme maalaa turhaan sellaisia piruja seinille, että jos tällainen omantunnonvapaus sallittaisiin, niin koko terveydenhuoltoala olisi kriisissä. Sen tähden ihmettelenkin Kättilöliiton ja Gynekologiyhdistyksen lausuntoa ja kritiikkiä tätä aloitetta vastaan. Kättilöliitto ja Gynekologiyhdistys keskittyvät arvoihin, eivät käytännön toimenpiteisiin, ja arvoja he katsovat vain yhdeltä näkökannalta. Kuten täällä on tullut esille, tämä on arvokysymys. Me tiedämme, kuten täällä edustaja Räsänen puheenvuorosta kävi ilmi, että näitä arvoja katsotaan toisella tavalla esimerkiksi maailman kättilöliiton tai Maailman lääkäriliiton silmissä. Siinä mielessä tämä pohjoinen periferia-Suomi ei ole se totuuden tyyssija, josta voidaan katsoa vain kielteisellä tavalla tällaista hyvää kansalaisaloitetta.

18.37 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja vaikeasta aiheesta huolimatta. Kari Kulmala ja Markus Lohi puhuivat kyllä todella järkevästi ja olivat ymmärtäneet tämän aloitteen ytimen selvästi.

On ollut jotenkin hämmäntävää, että valiokunta on valinnut painopisteeksi omassa lausunnossaan abortin saamisen oikeuden eikä ole oikeastaan ollenkaan nähnyt, mistä tässä koko kansalaisaloitteessa on kysymys, ja tässä kieltämättä tulee sellainen ajatus, että on ollut voimakasta tarkoitushakuisuutta koko siinä asettelussa, kun tämä keskustelu siellä valiokunnassa on käyty.

Kukaan ei ajattele, että se, että joku ei halua varastaa, loukkaisi sen oikeuksia, joka haluaa varastaa tai jopa tulla ryöstetyksi. Hieman, puhemies, pelkistelen asioita. Kukaan ei ajattele, että se, että joku haluaa olla avioliitossaan uskollinen, loukkaisi sen oikeuksia, joka haluaa olla uskoton tai tulla petetyksi. Mutta kun yhtäkkiä hoitaja tai lääkäri haluaa olla osallistumatta elämän keskeytykseen, se onkin jotenkin ihmeellisesti vastaan naisten oikeutta haluta raskaudenkeskeytys.

Tässä ajatuksenjuoksussa ei ole mitään logiikkaa eikä järkeä, joten toivon — jos joku näitä puheita kuuntelee ja miettii — että oikeasti paneutuisimme siihen, mistä tässä kansalaisaloitteessa on ollut kysymys: suomalaisen lainsäädännön yhdestä kummajaisesta, (Puhemies koputtaa) jossa omantunnonvapaus ei olisi sallittua. — Kiitos.

18.39 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies ja hyvät kollegat, kansanedustajat! Kiitoksia hyvistä puheenvuoroista. Kollegiaaliset työjärjestelyt nimenomaan eivät ole toimineet kaikkialla Suomessa, eikä opiskelu gynekologiksi Suomessa ole ollut mahdollista. Nimenomaan sen vuoksi tämä kansalaisaloite sai alkunsa ja on vienyt minun elämästäni lähemmäksi kaksi vuotta.

En halua kerätä mitään lisäbonus pisteitä mutta ehkä kerron kuitenkin: teistä jotkut ovat nähneet minut hyvinkin kyönelehtivän tässä työpaikassa, ja voin kertoa, että missään toisessa työpaikassa näin ei ole käynyt. Syy on siinä, että kun kansalaisaloitteen kannatusilmoituksia keräsimme, kuulin tavattoman paljon tarinoita hoitajilta, kättilöiltä vuosikymmenten ajalta, ja siellä oli niin paljon riipaisevia, kipeitä kertomuksia ja tarinoita, että ky-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

syin noilta nuorilta lääketieteen opiskelijoilta, jotka myös olivat keräämässä kansalaisaloitteen kannatusilmoituksia, että kuinka te jaksatte, kuinka te kestätte. Mutta osoittautui, että heille ei niin paljon tarinoita kerrottu.

Sain myös tavattoman paljon sähköpostia siitä, mitä kätilöt ja hoitajat olivat joutuneet kokemaan ja siitä, kun sitä kollegiaalista työjärjestelyä ei oltu onnistuttu juuri siinä sairaalassa tekemään, kuinka he olivat joutuneet menettämään työpaikkansa. Esimerkiksi ainoa perheen elättäjä, lasten äiti, koki, että hän ei kerta kaikkiaan voi enää osallistua sellaiseen sen yhden raskaudenkeskeytyksen jälkeen, jossa sikiö eli pitkään ja odotettiin, milloin hän kuolee. Hän olisi ollut hyvä synnytysten hoitaja. Synnytyksiä on lähemmäksi 58 000 Suomessa, pitkäviikkoisia keskeytyksiä on vain noin 350. Tulee sairaalasta riippuen ehkä kerran vuodessa, kaksi kertaa vuodessa, kerran kahdessa vuodessa vastaan. Niin tämän vuoksi osassa Suomen sairaaloita kätilöt menettävät työnsä tai jatkopestiä ei tule. Toisaalta joissakin toisissa sairaaloissa kollegiaalisuus on toiminut.

Sitten jotenkin tuntuu, että viime viikkojen aikana ne tarinat elävästä elämästä ovat nousseet sillä tavalla mieleen ja kehoon ja sydämeen, että se kipu on ollut melkoinen, ja on ollut raastavaa tavallaan nähdä ja kuulla myös valiokunnassa, mitenkä monet haluavat vain ikään kuin ohittaa ja jyrätä näiden kätilöiden oikeudet. Että huolimatta siitä, mitä he ovat joutuneet kokemaan naisia hoitaessaan, osoittaessaan empatiaa potilailleen, pyrkiessään tekemään kaiken niin hyvin kuin mahdollista, heitä ei kuunnella ja heidän perusihmisoikeuksiansa ei haluta olla toteuttamassa. Tuntuu jotenkin karmaisevalta, että me, jotka haluamme olla osana läntistä Eurooppaa, haluamme edelleen olla estämässä perusihmisoikeuksien toteutumisen tältä ammattiryhmältä.

Täällä on esitetty myös huolta siitä, että aborttien saanti voisi vaikeutua, niin kuin joissakin Euroopan maissa. Haluaisin tähän nostaa esimerkiksi myös sen, mitä paljon on siteerattu, Italian: että siellä niin monet kieltäytyvät, jopa 70 prosenttia. Jos Suomesta 70 prosenttia gynekologeista kieltäytyisi, jäljelle jäisi yli 200 gynekologia. Se on paljon paljon enemmän kuin se määrä gynekologeja, jotka tänä päivänä käytännön työssään osallistuvat aborttien tekemiseen. Ehkä mietitte, kannattaako pitää esimerkkimaana Italiaa, jota on käytetty esimerkkimaana: Siellä tehdään 120 000 aborttia joka vuosi. 120 000. Kun meillä oli istuntotauko, lensin Milanoon ja kävelinpä siellä paikalliselle klinikalle. Gynekologia en tavannut, mutta hoitaja hämmästeli, kuinka meillä muka ei saisi aborttia, sairaalassahan ne tehdään. Siellä tehdään 120 000 aborttia joka vuosi. Tekijöitä siis riittää. Ehkä heillä on unholassa paremminkin ehkäisy, sen merkitys ja käyttäminen. Toisaalta Italiassa jo muutama vuosi sitten kongressissa kuuntelin aineistoa, oli yli 200 yli 60-vuotiasta synnyttäjää. Eli Italiassa hedelmöityshoitojen tuloksena synnyttelevät päälle kuusikymppiset. Eli näkisin, että ei ehkä kannata nostaa Italiaa esimerkkimaaksi.

Toisia maita ja niiden historiikkia voisin myös tässä käyttää esimerkkinä, mutta aika kuluu. Mutta kerron vain, että media nostaa, teksti ja haastattelut nostavat, hyvin virheellisesti Euroopan maiden tilannetta. Että ei kannata ottaa niitä sokeasti esimerkeiksi.

18.45 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! On varsin hyvä, että terveydenhuollon järjestelmän näkökulmasta palveluntarjoajien ensisijaisena tehtävänä on huolehtia potilaan hoitotarpeen ja oikeuksien mukaisesta palvelusta, myöskin aborteista. On aivan kohtuutonta, että useinkin hyvin kipeän aborttipäätöksen tehnyt nainen joutuisi etsimään sellaista terveydenhuollon yksikköä, josta sitten löytyy näitä ammattilaisia, jotka suostuvat tämän toimenpiteen tekemään. Tosiaankin, niin kuin täällä on sanottu, syrjäseudulla

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

tämä voisi tarkoittaa sitä, että toimenpidettä ei ehditä ajoissa tekemään, se viivästyy tarpeettomasti, sillä onhan tietenkin ihan selvää, että se olisi syytä tehdä varhain, ettei tapahdu näitä pitkälle, monille viikoille menneitä keskeytyksiä.

Mitä sitten tulee terveydenhuollon henkilöstön oikeuteen abortin tekemisessä, niin on mielestäni kylläkin tällaisen henkilön sitten itse yritettävä etsiä sellainen työpaikka, jossa nämä kysymykset voidaan ratkaista sisäisin järjestelyin, ja ikävä kyllä olen sitä mieltä, että jos ei sellaista paikkaa löydy, niin sitten on ehkä mietittävä sitä, onko oikealla alalla. Nyt muutenkin olisi tärkeää, että keskitettäisiin huomio siihen, että ehkäisyneuvontaa olisi tarpeellisessa määrin tarjolla, ja myöskin kouluterveydenhuollon resursseihin olisi kiinnitettävä huomiota. Silloin näihin kysymyksiin ei tarvitsisi niin usein edes mennä.

18.46 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Minä sen takia otin ihan kantaa tähän asiaan, kun minulla on ystävä, joka on ollut sairaalassa töissä ja joutunut luopumaan siitä tehtävästä, koska näitä raskaudenkeskeytyksiä tuli niin paljon hänen eteensä. Muun muassa eräskin nainen neljättä kertaa oli ollut siellä, ja pieni, semmoinen, minkä kokoinen se nyt on, mutta ystäväni sanoi, että silmäripset, kynnet olivat kasvaneet, sydän sykkinyt, kaikki elintoiminnot niin kuin normaalilla vauvalla. Hän ei pystynyt sitä työtä enää jatkamaan ja joutui sitten luopumaan.

Kyllä tässä on ihan kysymys tämmöisestä... Minä olen oman koiran joskus lopettanut, ja minusta se on aika kova homma, se on niin kuin perheenjäsen. Jos tämmöisessä kysymyksessä ei pysty sanomaan, että minä en tee sitä, niin ihmettelen kyllä. Jos lapsi on niin kuin ihmisen muotoinen ja tämmöinen, minä en pystyisi kyllä lähtemään tuommoiseen, vaikka miten olisin koulutettu. Ihan sen takia otin kantaa tässä.

Tämä kyseinen ystävä näkee unia niistä, aina puhuu minulle, miten kauheata hommaa se oli. Ei tämmöiseen tarvitse ryhtyä tässä maassa, jos ei halua.

18.48 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! On totta, että käytännön työjärjestelyillä pystytään useissa tapauksissa turvaamaan lääkäreiden tai kätilöidenkin omantunnon suoja, ja tähän myös esimerkiksi Lääkäriliitto kannustaa. Pidän hyvänä, että myös valio-kunnan mietinnössä tämä mainitaan, ja toivon, että sitä kehitetään eteenpäin, mikäli nyt huomisessa äänestyksessä käy niin, että tämä kansalaisaloite ei tällaisenaan etene.

On kuitenkin tosiasia, että näitä ongelmatilanteita on käytännössä, niitä käytännössä tulee lääkäreiden, kätilöiden ja muiden terveydenhuollon ammattilaisten kohdalle, ja sen vuoksi tätä lainsuojaa niin kipeästi tarvittaisiin. Pitäisin erittäin arvokkaana sitä, että Suomessa myös gynekologiksi voisi erikoistua lääkäri, joka kunnioittaa ihmiselämän arvoa hedelmöittymisestä lähtien.

Voin sen, rouva puhemies, todeta omalta kohdaltani, että jo opiskeluaikana gynekologian kurssilla jokaiselle opiskelijalle kuului kohdun tyhjentäminen ja useimmiten se käytännössä tarkoitti raskaudenkeskeytystä mutta tuolloin oli mahdollisuus vakaumuksen pohjalta kieltäytyä, niin kuin itse tein. Sen tilalle tuli sitten toisenlainen kohdun tyhjennys, joka ei liittynyt raskaudenkeskeytykseen. Olen varma siitä, että itselläniikin olisi lääkärinä ollut valmiudet hätätilanteessa, jos naisen henki olisi ollut vaarassa, raskaudenkeskeytys suoritetaan, joten ne ammatilliset valmiudet kyllä saadaan tähän toimenpiteeseen, mikäli sitten tulee vastaan se tilanne, että naisen henki on uhattuna.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

18.50 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut näitä puheenvuoroja tuolla työhuoneessa ja sitten täällä salissa. Olen ollut vähän hämmennyksissä, miten suhtautua tähän kansalaisaloitteeseen, mutta olen merkannut asioita ylös: abortti ei saa olla ehkäisykeino, aborttioikeuteen ei puututa, ja tarvitsemme hyvää, omistautunutta henkilökuntaa terveydenhoitoalalle. Meillä ei ole varaa menettää heitä, jotka vakaumuksensa takia joutuisivat jättämään työnsä tai olemaan hakeutumatta alalle.

Olen itsekin terveydenhoitoalalla työskennellyt röntgenin puolella ja odottavia äitejä on tullut kuvattua, mutta itse näissä toimenpiteissä en ole ollut mukana. Mutta minä uskon, että työvuorot voidaan ja on mahdollista järjestää niin, että vakaumuksen omaaville voidaan järjestää sijainen. Mutta kaikkein ratkaisevinta omassa päätöksessäni tämän kansalaisaloitteen suhteen on se, että voin kannattaa sitä, koska tärkeänä pointtina näen sen, kun kansalaisaloitteessa sanotaan nimenomaan "jos äidin henki ei ole vaarassa". Siis ihminen, henkilö, jolla on vakaumus eikä voi olla mukana aborttia tekemässä, on kuitenkin silloin mukana, jos se tilanne on niin vakava, että äidin henki on vaarassa. Tämä oli ratkaiseva asia, ja tulen puoltamaan tätä kansalaisaloitetta.

18.52 Mika Niikko ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Elomaan aito puheenvuoro oli hyvä siinä mielessä, että hän otti asioista selvää ja teki johtopäätöksiä sen perusteella, mitkä ovat faktat ja mitkä ovat fiktiot. Vastaavasti tänään on kuultu useissa puheenvuoroissa sellaisia lapsosia, että ei ole itse asiassa käsitetty, mistä on kysymys, koska useat luulevat, että tässä ollaan kieltämässä abortti. Mielestäni lainsäätäjän ensimmäinen velvollisuus olisi siinä perehtyä asiaan kunnolla ennen kuin tekee näin merkittäviä päätöksiä. Nimittäin silloin, kun me äänestämme tällaisen kansalaisaloitteen puolesta, me joko äänestämme tunteen mukaan tai tiedon mukaan, ja minä toivon, että tiedon mukaan tehtäisiin päätöksiä, sillä niin usein tässä eduskunnassa näkee päätöksiä, jotka tehdään tunteen perusteella ja tunteen vallassa.

Erityisesti minua koskettivat kyllä nämä edustaja Tanuksen kertomukset siitä, kuinka kättilö joutuu ammatissaan osallistumaan raskaudenkeskeytykseen esimerkiksi synnyttämistapauksessa, vaikka hän pystyisi sen hengen ja elämän pelastamaan. Usein kuvitellaan, että raskaudenkeskeytys on jonkun varhaisessa vaiheessa olevan pienen solumöykyn poistaminen, mutta tässäkin esimerkissä, mistä edustaja Tanus kertoi, kuvattiin hyvin selkeästi se, mikä omaatuntoa vaivaava terveydenhuoltoalan henkilöstön perimmäinen kysymys on. He haluaisivat suojella ja pelastaa elämää ja elämiä, mutta heille ei sitä sallittaisi. Koska me tiedämme, että tämä on hyvin helpoilla työpaikkajärjestelyillä mahdollisuus toteuttaa, niin kävi tämän kansalaisaloitteen kanssa miten tahansa, niin vetoan, kuten edustaja Räsänenkin mainitsi: Kuntaliitto ja sairaanhoitopiirit, vähintään, mitä voitte tehdä, on luoda selkeät työjärjestelyt ja ohjeistukset, jotta kenenkään työntekijän ei tarvitse vastoin omaatuntoa osallistua tällaisiin toimenpiteisiin. Tämä on mahdollista tehdä, ja tässä meidän päättäjien täytyy myös kuntatasolla puhua asiat esille ja käydä ne keskustelut, jotta tällainen yhdenvertaisuus tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Yksi tärkeä huomio on kuitenkin täällä vielä kaikille tehtävä selväksi: Lääkäriliitto kielteisestä lausunnostaan huolimatta ei vastustanut tätä kansalaisaloitetta. Lääkäriliitto toivoo työvuorojärjestelyihin perustuen, että asia hoidettaisiin kuntoon. Samoin Kättilöliitto ei nähnyt tarvetta tämän kansalaisaloitteen suhteen, koska heidän mielestään tämä on marginaalinen ongelma. Tulee ironinen kysymys: senkö tähden kaikki kättilöt eivät ole niinkään järjestäytyneet siihen, vaan siellä ymmärtääkseni on hyvin suuri joukko

niitä, jotka eivät ole Kättilöliiton jäseniksi lähteneet? Ja Kättilöliitolla on tässä nimenomaan sama näkökulma, että he eivät näe tarvetta tämän järjestäytymisen suhteen. Ymmärrän ja säälin niitä kättilöitä, jotka joutuvat tällaisen ammattijärjestön uhriksi, joka ei suo heille sitä perusoikeutta tehdä sitä työtä elikkä pelastaa elämää.

Arvoisa puhemies! Muistutan vielä tässä lopuksi, että EU-maista 25 maasta, jossa abortti on sallittu, 21 maassa omantunnon vapaus on kirjattu lainsäädäntöön. Siinä mielessä, kuten aikaisemmassakin puheenvuorossa sanoin, Suomi on aikamoinen takapajula. Tässä ei ole kysymys kenenkään naisen oikeuksien polkemisesta, vaan tässä on kysymys niiden ihmisten — miesten ja naisten, terveydenhuollon ammattilaisten — oikeuksien polkemisesta, jotka haluavat pelastaa ja suojella elämää.

Arvoisa puhemies! Muistutan vielä siitä, että tällä hetkellä suomalaiset gynekologian erikoisalasta haaveilevat lääkärit eivät voi erikoistua tehtävänsä nimenomaan tästä syystä, jos eivät ole valmiita osallistumaan aborttiin. Tällöin tämä tarkoittaa, että he suuntaavat laukkuineen ulkomaille opiskelemaan ja mahdollisesti sitten sinne työskentelemään. Meillä ei ole yksinkertaisesti tähän varaa esimerkiksi sen tähden, kun me tiedämme vielä, että alle puolet Suomen gynekologian erikoislääkäreistä toimii sairaaloissa. Suurin osahan toimii toimipisteissä, joissa raskaudenkeskeytykset eivät kuulu lainkaan toimenkuvaan. Raskaudenkeskeytykset ovat vain hyvin pieni osa laajaa gynekologian erikoisalaa, kuten edustaja Tanus täälläkin on maininnut. Siinä mielessä, arvoisa puheenjohtaja, toivon meiltä empatiaa ja ymmärrystä niitä ihmisiä kohtaan, jotka haluavat palvella Suomen terveydenhuoltojärjestelmää, että sallittaisiin heille vähintään tällainen työpaikkajärjestely. — Kiitos.

18.57 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Niin, minä haluaisin kysyä teiltä: Onko oikein, että suomalaiset nuoret lääkärit, jotka haluavat erikoistua gynekologiaan, joutuvat lähtemään Eurooppaan? Onko oikein, että Suomi on sellainen länsimainen demokratia, että meidän omassa maassamme — jossa puhumme, että koulutus on korkeatasoista ja meillä voi saada hyvän koulutuksen niin monella alalla — sellaiset gynekologiaan erikoistuvat nuoret lääkärit, jotka eivät halua olla sen pienemmän potilaan elämää lopettamassa, eivät voi valmistua ammattiin Suomessa?

Euroopassa monessa maassa, niin kuin mainitsemassani Italiassa, he eivät todellakaan alkuun ymmärtäneet, että Suomessa on sellainen tilanne niin kuin on. Itse asiassa monet Suomen kansalaiset ovat olleet hyvin hämmästyneitä myös siitä, että voiko olla niin, että Suomessa ei voi erikoistua erikoislääkäriin, gynekologin, ammattiin ilman, että osallistuu elämän lopettamiseen.

Opiskelijat eivät ole yhdenvertaisessa asemassa siinä mielessä, että esimerkiksi kättilöt voivat valmistua ammattiin. Heidän ei tarvitse opiskeluaikana osallistua raskaudenkeskeytykseen. Kyse on sitten siitä, missä he voivat työskennellä. Tiedän, että esimerkiksi Helsingissä ja Uudenmaan alueella, missä tehdään kolmasosa kaikista Suomen aborteista, on joissakin sairaaloissa ilmoitettu, että meillä on niin hektistä, meillä on niin kiireistä, että jos ei osallistu synnytysten lisäksi myös aborttiin, niin ei voi tulla töihin ollenkaan.

Kysyn vain, kuka meistä haluaisi mennä potilaaksi sellaiselle osastolle, jolla on niin kiireistä, että samaiset hoitajat ja kättilöt joutuvat lenkkeilemään niin abortin tehneitten kuin keskenmenosta kärsivien kuin uhkaavan keskenmenon kanssa kipuilevien kuin synnyttäneidenkin potilaiden kesken.

Täällä aiemmin oli puhetta valiokunnan mietintöön liittyen, olin itse asiassa kovin pettynyt siihen. Toisaalta olin pettynyt myös moniin lausuntoihin, joita annettiin, mutta ym-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

märsin samalla, mitä meidän kansanedustajien pitäisi ymmärtää, kun teemme tätä työtä. Meidän pitäisi ymmärtää katsoa, ketkä asiantuntijat lausuvat ja mitä he lausuvat. On hämentävää, että Suomessakin — silloin kun on arvoasemaa, tulee jostakin suuresta virallisesta instituutiosta, on titteli nimen perään — voikin ikään kuin tosiasioina lausua myös hyvin ultraliberaaleja mielipiteitä tai hyvinkin tarkoitushakuisia lausuntoja antaa.

Itse lääkärinä olen ja lääkärit ovat hyvin paljon sen kanssa tekemisissä, että kaiken, mitä kirjoitetaan, ja kaiken, minkä alle nimensä laittaa, täytyy olla läpinäkyvää eli täytyy olla sellaista, että sitä voi myös suuri konklaavi niin sanotusti tarkastella. Haluaisin vain sanoa, että katsokaa jatkossakin, minkälaisia lausuntoja on, kuka lausuu, ja katsokaa syvemmmälle. On ollut kivuliasta huomata sitä prosessia, mitä tässä talossa on meneillään. Aikanaan neuvosto-Venäjän aikana siellä opiskelleena kyllä moneen kertaan olen sanonut surullisena, että en olisi halunnut tietää kaikkea sitä, mitä tiedän siitä, millä tavalla Suomessakin voidaan päätöksiin vaikuttaa.

Yksi asia sieltä valiokunnan mietinnöstä: Kun on sanottu, että työnantajalla ei ole mahdollisuutta selvittää eettistä tai uskonnollista vakaumusta henkilön palkkaamisen yhteydessä, niin silloin kun on raskaudenkeskeytyksestä kyse, niin ei tosiaan tarvitse kysellä vakaumusta. On normaali asia, että kysellään, mitä ammatti-ihminen on tehnyt aiemmalla urallaan, osaako hän tällaisia tai tällaisia leikkauksia tehdä, tällaisia skopioita tehdä, ja aivan samalla tavalla voidaan kysyä raskaudenkeskeytyksiin liittyen. Se todellakaan ei ole esteenä, kun ajatellaan, ketä palkataan työhön.

Edelleenkin oli, että harvaan asutulla alueella olisi vaikea saada aborttia. Siellä harvaan asutulla alueella yksittäisissä terveyskeskuksissa ei nykyisinkään sitä saa, vaan ne ovat tietyt sairaalat, joissa niitä saa, ja saaminen hankaloituu, kun pieniä sairaaloita lopetetaan. Jokaisella potilaalla on oikeus lääkärin käynnin jälkeen saada kopio sairauskertomusmerkinnöistä, olipa kyse vaikka vatsa- tai varvasvaivasta. Samalla tavalla aborttia miettivä voi saada ensimmäiseltä lääkäriltä tuollaisen sairauskertomuspaperin mukaansa ja esimerkiksi sitten itse soittaa jo siihen klinikkaan, missä jatko tehdään.

Tässä on monia, monia käytännön järjestelyjä. Sotea katsotaan sillä tavalla, (Puhemies koputtaa) että palvelut hoituvat asiakas-, potilaslähtöisesti, niin että raskaudenkeskeytysten kyseessä ollessa myös harvaan asutuilla alueilla se aivan varmasti voidaan hyvin taata.

19.02 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies, ja kaikki muutkin, ketkä täällä vielä jaksavat tästä aiheesta, ja tärkeä aihe onkin. Sari Tanukselle sanon, että olen huomannut, että tämä on ollut hänelle iso ja työteliäs asia ja arvostan sitä, että omaan asiaansa uskoo ja jaksaa tehdä sen edestä työtä. Siinä mielessä sinulle kiitos, vaikka nyt satun tästä asiasta olemaan eri mieltä, mutta tämä on vain asiakysymys, ja ystäviä ollaan edelleen.

Mutta itse ihan muutaman asian haluaisin vielä sanoa, kun Tanus puhui muutamasta tapauksesta, jotka minulla pikkuisen tuossa ottivat korvaan: kun oli joillekin hoitajille sanottu, että täällä on niin kiireistä, ettei voi tulla töihin, jos ei myös osallistu näihin abortteihin. Eikö tämä juuri ole todistus siitä, että siellä ei ole mahdollista töiden järjestelyillä ottaa huomioon tätä vakaumusta ja se vaikeutuisi vielä enemmän, jos siellä olisi ehdoton oikeus kieltäytyä siitä työstä? Siinä mielessä se vähän minua häiritsi.

Sitten edustaja Tanuksen puheessa oli myös siitä, että voi kysyä abortista. No, varmaan, mutta hyvin herkkä täytyy olla — olen itsekin ollut esimiehenä — että ei siinä tule kysyneeksi semmoisia asioita, joita ei saisi kysellä toisen ihmisen vakaumuksesta ja uskonnollisuudesta. Ja tietysti oletus on, jos haetaan jonnekin työtehtäviin, että henkilö voi suorittaa

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

kaikkia työtehtäviä. Yleensä sitä ei tule kysyttyä, jos nyt haet tehtävää, mihin kuuluu erilaisia asioita, että etkö voisikaan sitten hoitaa kaikkea. Sitä minä itse mietin, että vakuumushan voi ihmisellä muuttua ja että sitten se voi muodostua ongelmaksi.

Minullakin on erilaisia tuttavias tosi paljon, ja eräs lääkäri oli minuun yhteydessä, ja hän vain keskusteli siitä sillä lailla, että hänkin sanoi, että hänen mielestään raskaudenkeskeytykseen osallistuminen on yksi epämiellyttävimmistä töistä, mitä hän on joutunut tekemään, mutta hänellä ei ole mitään vakaumusta, ja hän sanoi, että hän tekee sitä. Mutta hän sanoi minulle vähän sillä tavalla ironisesti, että jos tällainen tulee, että siitä saa vakaumuksen vuoksi kieltäytyä, niin hänkin rupeaa kieltäytymään, koska ei hänkään oikeastaan tykkää siitä työstä niin paljon. No, tämä nyt oli vain tällainen ajatus, mitä minä jäin miettimään, että kun ei se varmastikaan ole kellekään mikään mieluinen, että ilolla sinne menee, niin sitten, minä ymmärrän sen, että toisille tulee semmoinen tunne, että ai, minä saan sitten hoitaa nämä ikävät hommat.

Ymmärrän, että ihmisillä on vakaumuksia, ja tiedän, että se on varmasti raskas asia, ja ei välttämättä ole sama asia, mutta aikaisemmassa puheenvuorossani puhuin siitä, että meillä on kaikilla semmoisia virkatehtäviä, jotka kuuluvat siihen työhön. Mietin esimerkiksi, että lakimiesammattissa on oikeusavustajan tehtävä. Oikeusavustaja ei voi kieltäytyä mistään työtehtävästä. Asiakkaita tulee, hän on valtion virkamies, ja siinä joutuu puolustamaan pedofiilejä ja murhaajia. Siinä nyt tietysti ei kukaan kuole, mutta se on tosi ahdistavaa. Itse olen ollut oikeusavustaja, ja minulla oli tosi vaikeaa tiettyjä asioita ottaa omaan toimintaan, ja minulle oli tosi vaikeaa joitakin asiakkaita puolustaa, ja ehkä siksi siirryinkin sitten sinne toiselle puolelle töihin. Vaihdoin työpaikkaa.

Mutta kyllä minä, vaikka tässä sitä on vähätelty, näen tämän semmoisena, että tässä on haluttu myös vähän demonisoida abortin tekemistä itsessään, vaikka edellisessä puheenvuorossa tuotiin esille, että tässä ei olla aborttia kieltämässä. No, ei olla, kyllä minä olen sen ymmärtänyt, kyllä minä olen tämän ainakin omasta mielestäni ymmärtänyt, mutta kyllä täällä on käytetty termejä "murha" ja "surmaaminen", ja ne ovat syyllistäviä sitä naista kohtaan, joka joutuu siihen päätyään. Osa henkilöistä kyllä suhtautuu valitettavan kevytmielisesti ehkäisyyn, niin että siinä on parannettavan varaa, mutta täytyy myös muistaa, että ehkäisy pettää välillä, että mikään ehkäisy ei ole sataprosenttinen, ja sitten on juuri se, että voi joutua raiskatuksi ja muuta, että siellä on monenlaista taustaa.

Minä ymmärrän tämän lakialoitteen pointin ja tietysti ymmärrän sen, että ihmisillä on erilaisia vakaumuksia ja niitä olisi hyvä voida kunnioittaa. Mutta kyllä minä näen siinä semmoisen perustuslaillisen asian, että jos me päätämme yhden vakaumuksen perusteella — olkoonkin, että tämä on ihan vakava asia, en halua sitä vähätellä, mutta kun se on laillinen toimenpide — niin sitten kun meillä on hyvin erilaisia uskontokuntia, niin onko tämä tie sitten se, että meillä on kohta sellaisia työpaikkoja, että ihmisillä on yhdenvertaisuuden vuoksi oikeus kieltäytyä erilaisista työtehtävistä, jos hän kokee sen vakaumuksensa vastaiseksi. Minä juristina sanoisin, että se voi olla mahdollista. En minä varma ole, koska siinä joudutaan punnitsemaan eri asioita, mutta tämä on myös yksi syy, miksi minä katson, että minä en halua avata tällaista mahdollisuutta. Sitten täytyy hankkiutua muihin työtehtäviin. Niin minäkin olen tehnyt.

19.08 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Ensin haluan kommentoida edustaja Meren käyttämää puheenvuoroa, kun hän kuvaili sitä, miten omassa ammatissaan on joutunut tekemään vaikeita ja raskaita asioita. Korostan vielä sitä, että tällä kansalaisaloitteel-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

la ei todellakaan olla poistamassa lääkäriltä tai hoitajalta velvollisuuksia ottaa osaa vaikeisiin tai epämieluisiin tehtäviin. Kyllä aivan samalla tavalla ollaan tekemisissä niitten hyvin vaikeitten elämäntilanteiden kanssa, jotka voivat kuormittaa henkilökuntaa, mutta tässä on kysymys nyt aivan terveydenhuollon etiikan ydinarvosta eli on kysymys elämästä ja kuolemasta, elämän suojelusta ja siitä, miten erilaisten vakaumusten pohjalta sitä tulkitaan.

Mutta, rouva puhemies, rohkenen tässä tuoda eduskunnalle tietoon erään kättilön, kättilö Marjo Saarisen, oman elämäntilanteen. Hän on nimenomaan toivonut sitä, että tämä eduskunnalle tiedoksi saatettaisiin, ja niin luen tässä nyt sen kirjeen, jonka hän on kirjoittanut, jossa hän kertoo, kuvailee sen, miltä tämä käytännössä kättilön työssä tuntuu. Ja nyt lainaus hänen kirjeestään: "Olin raskaana olevien osastolla töissä ja pidin työstäni. Mutta sen päivän jälkeen en enää voinut ajatella jatkavani työssä, jossa joutuisin toimimaan vastoin syvää vakaumustani. Minulle oli jaettu potilaaksi nainen, jolle oli määrä tehdä myöhäinen raskaudenkeskeytys, raskausviikkoja oli kertynyt jo liki 23. Toivoin, ettei lapsi syntyisi oman työvuoroni aikana, sillä en halunnut nähdä tekojeni seurauksia. Toisin kävi. Vauva syntyi työvuoroni aikana ja kaikkien kauhuksi elävänä. Hän päästi ilmoille ensihuudon ja huiatoi vimmatusti käsiään ja jalkojaan. Kävin viereisessä huoneessa olevalta lastenlääkäriltä kysymässä, mitä teemme: elvytämmekö, kun vauva onkin hengissä ja taistelee elämästään. Mitään ei tehty, koska kyseessä oli myöhäinen raskaudenkeskeytys. Niinpä vain odotimme elonmerkkien hiipuvan. Niin tapahtuikin noin kymmenen pitkän minuutin kuluttua. Menin kansliaan ja itkin, kerroin työkavereilleni, mitä oli tapahtunut, sanoin, että olin omin käsin tappanut ihmisen enkä tulisi sitä enää koskaan tekemään uudelleen. Työkaverit lohduttivat ja sanoivat, että ei se ole sinun valintasi vaan naisen. Kävin tapahtumaa purkamassa työpsykologin vastaanotolla useaan otteeseen. Hän totesi, että henkinen terveyteni oli vaarantunut, kun olin joutunut toimimaan vakaumustani vastaan. Lainsäädäntömme antaa naiselle vapauden tehdä omiin arvoihinsa ja elämäntilanteeseensa pohjautuvan päätöksen, jatkaako hän raskautta vai päätyykö aborttiin. Monesta tuntuisi epäoikeudenmukaiselta, jos nainen pakotettaisiin jompaankumpaan päätökseen. Kuitenkin hoito-henkilökunta on tilanteessa, jossa heitä voidaan pakottaa osallistumaan omin käsin toimintaan, joka on heidän vakaumustaan vastaan oleva konkreettinen, elämää ja kuolemaa koskeva teko."

Ja sitten, arvoisa puhemies, kättilö Marjo Saarinen kuvailee sitä, miten hän edelleenkin haluaisi toimia kättilönä esimerkiksi lapsivuodeosastolla ohjaamassa tuoreita vanhempia varhaisessa vuorovaikutuksessa, mutta koska hän ei kykene abortteihin eikä siihen ole lain turvaa tällä hetkellä, niin hän ei voi tehdä kättilön työtä. Ja väitän, että tässä on yksi konkreettinen tapaus, yksi konkreettinen uhri siitä lainsäädännön puutteesta, joka meillä tällä hetkellä vallitsee.

Edelleen korostan sitä, että useissa tapauksissa työjärjestelyin kyetään hoitamaan näitä tilanteita. Esimerkiksi itse olen henkilökohtaisesti ollut siitä onnekaassa tilanteessa, että vaikka olen lähtenyt siitä, että en tule esimerkiksi kirjoittamaan enkä koskaan lääkärin ammattia harjoittaessani kirjoittanut aborttilausuntoja, niin niissä työpaikoissa, joihin itse pyrin, kunnioitettiin tätä vakaumusta. Ihan jo työhaastatteluvaiheessa esimies totesi, että tämä on aivan arvostettava ja kunnioitettava vakaumus, ja työt järjesteltiin niin, ettei tarvinnut niihin osallistua. Mutta se ei ole kaikissa tilanteissa mahdollista, ja siksi me tarvitsisimme myös Suomessa sen lainsäädännön, joka on olemassa lähes kaikissa Euroopan maissa tällä hetkellä.

19.13 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edellisen edustaja Räsänen puheen jatkoksi: Kättilö Marjo Saarisen tunnen henkilökohtaisesti, ja on hämmäntävää ajatella, että Suomessa, demokraattisessa läntisessä maassa, välillä tuntuu, että se vakuumus on aivan kuin kirosana. Hän ei voi jatkaa tuon tapauksen jälkeen enää raskaudenkeskeytyksien hoitamista, mitä tulisi ehkä kerran tai kaksi vuodessa vastaan, ja hän ei ole saanut lupaa työjärjestelyin jättää niitä sivuun vaan menetti ammattinsa. Samanaikaisesti, esimerkiksi jos jollakin hoitajalla on selkävaivaa, niin voidaan vapauttaa tietyistä työtehtävistä, tai vaikka hankalaa verenpainetautia, niin voidaan vapauttaa yövuoroista, tai jos terveydenhuollon henkilökunnassa oleva on itse raskaana, niin ei tarvitse osallistua raskaudenkeskeytyksiin. Että eikö tämä ole sitten aika lailla niin, että jos on vakuumus, sitä ei oteta riittävän vakavasti?

No, sitten sanoisin edustaja Merelle, että reilusti yli 90 prosenttia keskeytyksistähän nykyisin tehdään lääkkeellisesti, eli lääkkeellisesti naiset itse tekevät raskaudenkeskeytyksen. Ja toisaalta sitten myös meidän ammattialaamme, gynekologin ammattialaan, liittyen: meillä on niin laaja meidän ammattiala, että kukaan nykyisistä gynekologeista ei suorita kaikkia tutkimustoimenpiteitä tai ei suorita kaikkia toimenpiteitä, jotka alalle kuuluvat. Alan sisällä on aivan normaalia, että osa on esimerkiksi naistentaudeissa keskittynyt syöpäpotilaiden hoitoon, jotkut ovat keskittyneet lapsettomuushoitoihin tai näin, niin minä takia abortti olisi pakkorako kaikille, kun alan sisällä ollaan jakauduttu hyvin selkeästi.

19.15 **Mika Niikko ps**: Arvoisa rouva puhemies! Yhden huomion tässä haluaisin esittää edustaja Merelle, joka on työkollegani, siitä, että aborttiin osallistuminen ei ole kaikille mieluinen tehtävä. Tämä on varmasti aivan totta, mitä sanoitte, ja sitten perustelite sitä sillä, että sen tähden ei tulisi tehdä eroa, kuka tai keitä siihen osallistuu, vaan kaikkien tulee tehdä sama tehtävä tai harjoittaa jotain muuta ammattia. Mielestäni tämä on vähän sellaista logiikkaa, että niin kauan kuin elämän lopettaminen on kaikille pakollista, voi terveyden alan ammattilainen välttää omat kiusalliset pohdintansa. Tästä on varmaan kysymys, että tällä pyritään tätä lieventämään. Elikkä ne, jotka syvällä sisimmässään tietävät tekevänsä väärin tai mahdollisesti hyvin vaikean päätöksen, haluavat lievittää omaa tuskansa pakottamalla kaikki samaan veneeseen. Kollektiivinen syyllisyys tuntuu siten pienemmältä ainakin tällä juristin logiikalla ajateltuna, tähän tässä ajateltiin. Jos haluaisin sotatermiä käyttää, niin eikö se niinkin mene, että kun teloituskomppaniassa on monta ampujaa, niin syyllisyys vähenee. Näinhän toimitaan armeijassa sodan aikana.

Mutta, arvoisa puhemies, se mitä haluaisin vielä tässä sanoa: Kun Suomen Lääkäriliitto katsoo, että lääkäriellä on oikeus toimia vakaumuksensa mukaisesti, kunhan hän samalla huolehtii siitä, ettei hän vaaranna potilaan oikeutta saada tarvitsemaansa hoitoa, ehkäisyä tai raskaudenkeskeytystä, niin miksi Lääkäriliitto ei sitten soisi tällaista omantunnonvapautta. No, Lääkäriliitto vastauksessaan kertoi, että heidän mukaansa tällaiset tehtävät tulisi pyrkiä hoitamaan työnjohdollisin ja kollegiaalisin keinoin. Nyt kun on tänään tullut hyvin selväksi, että tämä ei toteudu ja on siis selvää, että eri paikkakunnilla esimerkiksi kättilöt ovat hyvin eriarvoisessa asemassa, niin eikö ole hyvin johdonmukaista jollakin tavalla tämä asia korjata.

Arvoisa puhemies! Tämä oli myös minulle uutta tietoa, mitä edustaja Räsänen tai edustaja Tanus mainitsi siitä, että raskausviikoilla 20–24 olevia raskaudenkeskeytyksiä on noin 350 vuodessa, joista vain noin 10 prosenttia tulee kivunlievitykseen synnytyssaliin asti. Siinä mielessä tämä määrähän on hyvin pieni, ja tämä edustaja Räsänen esimerkin mu-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

kainen raskaudenkeskeytys synnyttämällä on äärimmäisen vahingollista sellaiselle henkilölle, joka ei sydämostaan halua olla tekemisissä tällaisen asian kanssa. Siinä mielessä kyllä soisin, että nämä elävät esimerkit laittaisivat meidän päättäjät miettimään, mitä me voisimme tehdä, jotta kaikkien oikeus laadukkaaseen terveydenhuoltoon toteutuu mutta samanaikaisesti emme kadottaisi muihin tehtäviin niitä ammattilaisia, jotka haluavat ilman raskauden keskeytymiseen osallistumista palvella meidän terveydenhuoltojärjestelmäämme.

19.19 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, edustaja Niikko, tuosta arviosta, mitä totesin siitä, että syyllisyys vähenisi ja silloin kaikki ymmärtävät tekevänsä väärin. En kuitenkaan sanonut niin, se oli ehkä vähän vapaasti tulkittu. Elikkä kerroin siitä, että eräs lääkäri kertoi minulle, että hänkään ei pidä niistä toimenpiteistä. En sanonut, että hän kokee, että se on väärin, vaan sanoin, että se ei ole kenenkään mielestä miellyttävää. Ja en usko, että se on kenellekään mukavaa, mutta kuitenkin on niin, että se on ammattiin kuuluvaa, se on laillinen toimenpide. Siis se, että se ei tunnu kivalta, ei ole sama asia, että ihminen ajattelisi, että tähän on väärin.

Mutta kysyt, mitä voisi tehdä sille, että jos ollaan siinä pisteessä, että on niin pitkälle edenneestä henkilöstä kysymys, että hän voisi säilyä esimerkiksi keskoskaapissa. Aikaisemmin keskustelin sinun kanssasi. Ehkä me voisimme pohtia sitä, pitäisikö sitä rajaa muuttaa, milloin sen viimeistään saa tehdä. Minusta se olisi ehkä se... (Puhemies koputtaa) Minä voin hyvin ymmärtää, siis ei se varmaan kenellekään kiva tehtävä ole, (Puhemies koputtaa) en sitä ollenkaan, mutta se, että... — Näin. Aika loppui.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Puhujalistaan.

19.20 Sari Tanus kd: Rouva puhemies! Haluaisin sanoa tässä meille kaikille mietittäväksi ja kysyä: toteutuvatko perusihmisoikeudet jatkossa myös terveydenhuollossa? Toivoisin, että huominen äänestys tuo tullessaan sen, että ne toteutuvat myös Suomessa. Ja kyllä olen sitten miettinyt, että jos äänestystulos on toinen, niin mitä minä kerron Eurooppaan kollegoille, hoitajille, kättilöille ja lääkäreille: että meillä, jotka puhumme, että olemme yksi edistyksellisimmistä Länsi-Euroopan maista, tällainen perusihmisoikeus ei toteutuisi terveydenhuollossa.

Minä ymmärrän, että tähän aiheeseen liittyy paljon kipua, paljon tuskaa. Minä tiedän, että tässäkin salissa, tässä talossa on ihmisiä, joille se on sekä henkilökohtaisesti että lähipiirini osalta että työhistorian osalta kipeä asia. Mutta haluaisin sanoa, niin kuin tuossa jo alkuvaiheessa kysyin, annammeko me oman kipumme ja tunteidemme päättää, mitä äänestämme, vai kuuntelevatko päättäjät oman järjen ääntä. Se vastaus nousee itsestä.

Ja sanon, että jos tässä salissa halutaan puolustaa perusihmisoikeuksia, perusihmisoikeuksia niin potilaiden — niin aborttia miettivien kuin siihen päätyvien potilaiden — kuin terveydenhuollon henkilökunnan osalta, niin silloin on vain yksi äänestysmahdollisuus. Ja syvällä sisimmässäni uskon, että jokainen kansanedustaja tietää, mitä tarkoittaa oikein äänestäminen. Minä toivoisin, että jokaisella meistä olisi paitsi herkkyyttä — huolimatta kaikista edellisistä puheista tai äänestyksistä tai haastatteluista — myös rohkeutta äänestää oikein ja että se äänestystulos olisi sellainen, joka palvelisi kaikkien terveyden, hyvinvoinnin ja ihmisoikeuksien parantamista Suomessa, myös terveydenhuollossa.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

19.22 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty hyvin monipuolista keskustelua, ja osaltani haluan kiittää käytetyistä puheenvuoroista. Erityisesti haluan nyt kaksi kiitosta tässä lopuksi nostaa.

Ensinnäkin, vaikka olen pettynyt tähän valiokunnan mietintöön, niin siellä on kuitenkin yksi helmi, yksi tärkeä virke, jonka haluan nostaa esiin: "Valiokunta katsoo, kuten perusoikeusuudistuksen yhteydessä antamassaan lausunnossa, että työntekijän eettistä tai uskonnollista vakaumusta on syytä kunnioittaa ja pyrkiä ensisijaisesti työjärjestelyin varmistamaan asianmukainen hoito muun henkilökunnan suorittamana." Toivon, että tämä virke luetaan tarkkaan ja tämän mukaan myös työpaikoilla jatkossa toimitaan.

Mutta sitten toiseksi haluan kiittää edustaja Sari Tanusta, joka on todella ansiokkaasti taistellut ja tehnyt työtä tämän omantunnonvapauden edistämiseksi valiokunnassa, täällä eduskunnan täysistunnossa, omassa eduskuntaryhmässämme ja monissa monissa tilanteissa täällä (Timo Heinonen: Istunnossa!) — istunnossa — ja joka on myös tämän kansa-laisaloitteen toinen vireillepanija eli jo tätä ennen on tehnyt valtavasti työtä tämän asian edistämiseksi.

Tässä on, arvoisat edustajat, takana yli 67 500 kansalaista, jotka sydämestään tätä ovat ajaneet, ja sen takia toivon, että tähän kansalaisaloitteeseen suhtauduttaisiin kaikella kunnioituksella.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 34/2015 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 11/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

19.25 **Peter Östman kd:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on nyt hallituksen esitys eduskunnalle energiaverotuksesta. Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä katsoo, että me voisimme saavuttaa yhteiskuntana merkittäviä etuja hallituksen esitykseen nähden lisäämällä uusiutuvan energian hyödyntämistä. Vähennämme tarvetta energiantuontiin eli lisäämme omavaraisuutta, edistämme kiertotaloutta, torjumme ilmastonmuutosta ja kehitämme uusia vientituotteita. Energia-avustuksilla tuetaan toimenpiteitä, joilla parannetaan energiataloutta tai otetaan lämmityksessä käyttöön uusiutuvaa energiaa.

Kun vuonna 2004 tehtiin päätös päästökaupasta, syntyi tilanne, jossa sähköenergian hinta nousi ja päästökaupan ulkopuoliset vesi- ja ydinvoimalat saivat ansiotonta hyötyä, koska hintajärjestelmän takia nekin saavat korkeampaa hintaa tuottamastaan sähköstä. Kataisen hallitus teki esityksen windfall-verosta, jolla osa tästä arvonnoususta pyrittiin leikkaamaan valtiolle. Kataisen hallituksen esitys ei kuitenkaan edennyt, koska komissio ei saanut

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

valmiiksi arvioitaan siitä, onko esitys tukisääntöjen mukainen. Mikäli komission arvio on myönteinen, on windfall-vero syytä toteuttaa. Kataisen hallituksen esittämä veromalli tosin olisi kohdistunut liian painotetusti vanhoihin vesivoimaloihin. Siksi painopiste windfall-verossa tulee siirtää vanhoihin ydinvoimaloihin. Näin kerättäisiin 50 miljoonan euron verotulot.

Arvoisa puhemies! Valiokunta puolsi vuosi sitten kaivosalan verotuen karsintaa koskenutta esitystä, eikä esiin ole tullut sellaisia perusteluja, joista johtuisi muuta kuin mitä valiokunta silloin totesi pyrkimyksestä karsia ympäristölle haitallisia verotukia. Kaivostointi Suomessa on yleensä ottaen ollut kannattavaa, mikäli siinä ei ole tehty perustavanlaatuisia virheitä. Valtio tarvitsee heikossa taloustilanteessa lisää verotuloja, jotta ei jouduttaisi tekemään kipeitä leikkauksia tukea tarvitsevien, heikossa asemassa olevien ihmisten kohdalla.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan, että valiokunnan mietinnön perustelutekstin 1. ja 22.—24. kappaleen tekstit muutetaan vastalauseessa olevan tekstin mukaisesti ja että 1., 3. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja että 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuna vastalauseessa olevan tekstin mukaisesti ja vielä että hyväksytään kaksi lausumaa. Lausuma kuuluu seuraavasti: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin, joilla lisätään kotimaisen uusiutuvan energian käyttöä ja parannetaan kotitalouksien mahdollisuuksia tehdä energiaremontteja siten, että kotitalousvähennystä investoinneista uusiutuvaan energiaan voi saada myös muihin kuin pientaloihin ja harkinnanvaraisen energia-avustuksen tuloarvoja helpotetaan." Ja edelleen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin, joilla saadaan aikaan windfall-vero hallituksen esityksen ja valiokunnan mietinnön mukaisena, mutta siten muutettuna, että veron painopiste siirretään vanhoihin ydinvoimalaitoksiin."

19.29 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan tätä edustaja Östmanin tekemää muutosehdotusta ja totean, että tämä on yksi niistä merkittävistä asioista, jonka kristillisdemokraatit ovat nostaneet esiin. Näille leikkauksille on muitakin vaihtoehtoja, ja palveluiden tuottaminen voidaan rahoittaa järkevämällä tavalla Suomessa kuin mitä tällä hetkellä hallitus toteuttaa. Ja nämä kaikki muut mainiot vaihtoehdot löytyvät vaihtoehtobudjetistamme.

19.30 Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan meilläkin on vastalause, jossa on sitten pykälämuutosehdotuksia. Niitä ei tässä tarvitse virallisesti esittää, mutta totean, että myöskin vasemmistoliitto pitää ihmeellisenä sitä, että kun vasta vuoden 2014 valtiopäivillä eduskunta hyväksyi kaivosalan verotuen poistamisen, piti sitä haitallisena, ympäristötavoitteiden vastaisena, niin miksi ihmeessä sitä nyt vuoden 2017 alusta pitää palauttaa ja sillä tavalla menettää tuntuvasti verotuloja.

Mutta eduskunnan pöytäkirjaan haluan kuitenkin tuoda esiin, että meillä on itse asiassa tässä lyhyessä vastalauseessa sattunut pieni niin sanottu painovirhepaholainen. Elikkä täällä toisessa kappaleessa todetaan: "Tuen poistaminen kannustaa alaa käyttämään energiaa entistä tehokkaammin". Tässä tietysti pitäisi olla "tehottomammin". Tämä on vihreiden kanssa yhteinen vastalause.

Mitä sitten tulee tähän kristillisdemokraattien vastalauseeseen, niin olemme samaa mieltä tämän kaivosveron osalta. Itse asiassa haluaisin vielä, että ehkä vastauspuheenvuoroissa ryhmän jäsenet kommentoisivat — kun meillä herätti keskustelua, kun harkitsimme, millä

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

tavalla suhtaudumme näihin teidän lausumiinne — tätä lausumaa "vanhoihin ydinvoimaloihin". Ja kun nyt, niin kuin edustaja Östman kertoi, tässä on tarkoituksena siirtää niistä vanhoista vesivoimaloista painopistettä ydinvoimaloihin, niin miksi tässä on tämä "vanhoihin". Se herätti keskustelua. Ei kai tässä ole tarkoitus antaa eräällä tavalla viestiä, että uusien ydinvoimaloiden pitäisi olla jollain tavalla paremmassa asemassa? Toivoisin tähän selvyttä, vaikka tämä vesivoimaloiden osuus tässä tulikin jo esille.

Mutta sitten yksityiskohtaisessa käsittelyssä tullaan tekemään muutosehdotukset vastalauseen mukaisesti.

19.32 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Myös minä kannatan tätä edustaja Östmanin tekemää erinomaista ehdotusta.

Haluan tässä todeta sen, että kyllä hallituksen esityksille on olemassa vaihtoehtoja. Tämä vaihtoehto, joka nyt on esitelty ja jonka edustaja Östman esitteli, on osa kristillisdemokraattien vaihtoehtobudjettia. Näillä toimenpiteillä ehdotamme, että voitaisiin kerätä 50 miljoonan euron verotulot, joilla voidaan sitten puolestaan taas kattaa niitä menolisäyksiä, joita ehdotamme.

Samalla tämä esitys, jossa tuetaan kotitalouksien uusiutuvan energian hankintoja ja uusiutuvan energian investointeja, on myös osa parempaa energiapolitiikkaa. Sen vuoksi toivon, että tämä saisi tukea.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisradioverosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 58/2015 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 12/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

19.34 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Pidetään täältä kokoomuksen reunastakin jokin puheenvuoro, ettei tämä ihan ala kuulostaa kristillisdemokraattien ryhmäkokoukselta.

Tämä asia on siis yleisradioverosta annetun lain 2 §:n muuttaminen, ja kun tätä hallitusta arvostellaan kovasti siitä, että toimenpiteet ovat rajuja ja on kovia leikkauksia, jotka kurruttavat ihmisiä, niin täytyy todeta, että sentään jotain myönteistäkin näinä vaikeina aikoina voidaan tehdä. Tällä esityksellä 300 000 pienituloista yleisradioveroa tällä hetkellä maksavaa vapautetaan Yle-verosta, eli he eivät enää jatkossa joudu maksamaan, ja näin Yle-veron ulkopuolelle jäävät muun muassa kaikki pelkkää takuueläkettä tai kansaneläkettä saavat suomalaiset. Itse asiassa myös takuueläke samaan aikaan nousee, se on myös myönteinen asia. Kun myös tuloeroista ja tuloerojen kasvusta täällä on usein käytetty pu-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

heenvuoroja, niin täytyy todeta, että tämä muutos kaventaa kaikkiaan tuloeroja, eli myös se on tässä asiassa myönteistä. Mutta ennen muuta myönteistä on se, että 300 000 pienituloista vapautetaan Yle-verosta nyt tämän jälkeen. He ovat siis uusia pienituloisia, jotka ovat tähän asti joutuneet maksamaan, mutta nyt sitten tämän hallituksen myötä myös heidät vapautetaan. Tuo alaraja nousee siis palkansaajilla ja eläkeläisillä ja etuustulojen saajilla niin, että 300 000 uutta pienituloista ei joudu Yle-veroa enää maksamaan.

19.36 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että yleisradioverosta annettua lakia muutetaan siten, että henkilön yleisradioveron pienin maksuun pantava määrä korotettaisiin 51 eurosta 70 euroon. Tuloraja, josta lähtien henkilön olisi yleisradioveroa maksettava, nousisi palkansaajilla nykyisestä noin 8 120 eurosta vuodessa 10 914 euroon, eläkeläisillä sekä etuustulon saajilla 7 500 eurosta 10 294 euroon. Valtiovarainvaliokunta puoltaa tätä hallituksen esitystä, joka vapauttaisi verosta noin 300 000 pienituloisinta yleisradioveroa maksavaa.

Valiokunnan mietintöön on kirjattu SDP:n edustajien vastalause, jossa todetaan muun muassa, että esitys pienituloisimpien vapautuksesta on oikean suuntainen mutta riittämättömän progression kohdistuessa kapealle tuloalueelle. Hieman ihmettelen, eivätkö SDP:n edustajat voisi iloita siitä, että hyvin suuri joukko pienituloisia suomalaisia näin vapautetaan Yle-verosta. Tämän esityksen myötähan vero poistuisi 120 000 eläkeläiseltä. Veron ulkopuolelle jäisivät muun muassa kaikki pelkkää takuueläkettä tai kansaneläkettä saavat. Esimerkiksi edustaja Mattila on todennut, että viime eduskuntakaudella säädettyä Yle-veroa on kritisoitu siitä, että se kohdennettiin kaikkiin eli myös pienituloisimpiin veronmaksajiin. Nyt tämä epäkohta saadaan vihdoinkin korjattua.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen taustalla on päätös jättää Yleisradio Oy:n rahoituksen perustana olevan määrärahan indeksitarkistus tekemättä ensi vuodeksi. Tästä me olemme täällä keskustelleet, ja näissä keskusteluissa olen tuonut kantani esille. Parlamentaarisen työryhmän jäsenenä olen perehtynyt Yleisradion toimintaan ja pyrkinyt tutustumaan sen eri puoliin.

Arvoisa rouva puhemies! Lain on tarkoitus tulla voimaan jo tammikuun alusta, ja sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2016 toimitettavassa verotuksessa. Tämä kuvastaa sitä, että hallitus haluaa saada uudistuksia voimaan mahdollisimman nopeasti.

19.39 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tämä Suomen rankka taloudellinen heikko tilanne on vaikea ja on varsinkin tietysti pienituloisille vielä rankempaa, joten hallituksellakaan ei ole kovin helppo tehtävä yrittää löytää ratkaisuja, että pienituloisille olisi myös jotain parempaa kerrottavaa. Tämä yleisradiovero poistuu nyt 300 000 pienituloiselta, ja voidaan katsoa, että se on tosiaan positiivinen asia. Tulevaisuudessa voisikin ajatella, että tämä progressio olisi sitä kovempi, mitä enemmän on tuloja, niin voisi veroja, Yle-veroa, vähän enemmän maksaa myös parempituloinen. Mutta se on tärkeää muistaa, että kyllä hallitus kovin yrittää, ja varsinkin perussuomalaisille oli tosi tärkeää, että tämä asia toteutui.

19.40 Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Meillä ei ole vastalauseita tähän, koska kun tätä tarkastellaan pelkästään tämän yleisradioveron näkökulmasta, niin totta kai tällainen muutos, joka vapauttaa pienituloisia ihmisiä veron piiristä, on positiivinen tulonjaon kannalta. Sitten on toinen kysymys, mistä meidän kaikkien pitää kantaa huolta, että Yleis-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

radio tulevaisuudessakin pystyy toimimaan ja sen rahoitus on pitkäjänteistä ja se pystyy riippumattomuutensa säilyttämään. Se on vähän niin kuin mitalin toinen puoli. Mutta siinäkin tämä itse veronmuutos on ihan paikallaan. Ja olen samaa mieltä kuin edustaja Elo-maa siitä, että jatkossa tätä porrastusta voisi tosiaan viedä siihen suuntaan, että isotuloiset tästä Yleisradion palvelusta maksaisivat nykyistä enemmän ja ehkä sitä pienempituloisten osuutta tulevista maksuista voisi vielä nykyisestäkin vähentää tai rajaa nostaa.

19.41 Eeva-Johanna Eloranta sd: Puhemies! On todella ikävää, että hallitus on ohittanut sovitun parlamentaarisen valmistelun päättäessään tästä yleisradioveron indeksijääd-tyksestä ja siirtämisestä valtiontalouden kehyksiin hallitusohjelman yhteydessä, vaikka ni-menomaan vuonna 2011 eduskuntapuolueiden yhteisessä julkilausumassa todettiin: "Jos tänään sovitun ratkaisun jatkovalmistelussa havaitaan tarvetta aineellisiin muutoksiin, myös niiden valmistelussa nojaututaan parlamentaariseen tukeen." Nyt tämä hallituksen menettelytapa rikkoo aika raskaasti tämän parlamentaarisen käsittelyn periaatteita ja uh-kaa myöskin Yleisradion riippumattomuutta. Tällä lakiesityksellä tehtävä muutos tehtiin esitykseen sidoksissa olevan indeksijäädityspäätöksen jälkeen, eikä hallituksen tarkoituk-sena ole näin helpottaa pienituloisempien verovelvollisten asemaa vaan purkaa indeksijääd-tyksen aiheuttamaa verotuoton ylijäämää.

Edustaja Hakkarainen täällä kyseli, emmekö me sosialidemokraatit ole tyytyväisiä siitä, että pienituloisten verorasitus pienenee. Mutta voisinkin sanoa, että tämä esitys pienitului-simpien vapautuksesta on oikeansuuntainen mutta riittämätön progression kohdistuessa hyvin kapealle tuloalueelle. Yleisradion rahoitus on jatkossa valmisteltava yhtiön julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta arvioivan parlamentaarisen työryhmän työn pohjalta taval-la, joka edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta.

19.43 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tästä esityksestä on syytä reilusti antaa kii-tos hallitukselle, eli pidän tätä hyvänä esityksenä. Kun henkilön yleisradioveron pienin maksuun pantava määrä korotetaan 51:stä 70 euroon, niin 300 000 pienituloisinta yleisra-dioveroa maksavaa vapautuu verosta, ja kyllähän se on todellakin myönteinen asia. Sitten mitä tulee kaiken kaikkiaan Yleisradion toimintakykyyn ja tähän kysymykseen myös in-deksitarkastuksesta ja sen jäädymisestä, niin kyllä, kun taloutta joudutaan rankalla kä-dellä tasapainottamaan, pidän siinä mielessä hallituksen linjausta oikeana, että kyllä siinä Yleisradionkin täytyy samalla pöydällä silloin olla.

19.44 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Nykyään tietysti sosialidemokraatit pyrkivät tekemään omaa politiikkaansa vähän kaikilla asioilla, mutta sitä kummastelen, että sitä po-litiikkaa käydään nyt tekemään pienituloisten kustannuksella, sillä pienituloisten asemaa hallituksen toimesta suorastaan parannetaan vaikeista ajoista huolimatta. Täälläkin on mo-nesti kyselty vaalilupausten perään. Haluan mainita, että esimerkiksi jokin vaalilupa-1 000 euron tulojen verovapaudesta on erittäin paljon lähempänä tämän Yle-veron laske-misen myötä.

19.44 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Eloranta tässä mainitsi minut, ja siksi otin puheenvuoron.

Nyt tässä taloustilanteessa, missä se kantava veropohja kapenee koko ajan, ei missään tapauksessa voi laittaa mitään indeksikorotuksia. Kyllä nämä leikkaukset koskevat, niin

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

kuin edustaja Räsänen sanoi, myös Yleisradiota — tai tässä ei edes tehdä mitään leikkauksia.

Kävin tuossa Keski-Suomen aluetoimituksessa ja tutustuin kokonaisen päivän siihen toimintaan. Siellä ei jouduttu tekemään minkäänlaisia leikkauksia, ohjelmatuotanto on sama, vaan uudelleenjärjestelyjä. Myös täällä Yleisradiossa voidaan niitä tehdä, täällä pääpaikalla. Siellä on tehty ne etupainotteisesti sillä tavalla, että on otettu vuosi 2017 muistaakseni siihen mukaan.

Ei tässä kärsi yhtään mikään. Ja tämä hallituksen esitys nyt — parlamentaarisesti eduskuntahan tästä rahoituksesta päättää kokonaisuudessaan. Aina eduskunta käsittelee nämä asiat eikä pelkästään hallitus.

19.46 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Niin kuin sanoin, esitys pienituloisimpien vapautuksesta on oikeansuuntainen, mutta se on kuitenkin riittämätön, koska progressio kohdistuu hyvin kapealle tuloalueelle. Pidämme kyllä sosialidemokraateissa tärkeänä, että hallitus tosiaankin palauttaa Yleisradion rahoituksen valmistelun parlamentaariseen valmisteluun ja päätöksentekoon, niin kuin on aikaisemmin linjattu. Tämä on hyvin tärkeä periaate, ja hallituksen pitäisi valmistella esitys, joka on siis parlamentaarinen ja jolla Yle-veron sosiaalista oikeudenmukaisuutta lisätään, jotta näin voidaan turvata Yleisradion häiriötön toiminta ja sen jatkuvuus varmistaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 58/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi joukkoliikennelain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 110/2015 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 10/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 10/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 110/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 120/2015 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2015 vp

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 10/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

19.47 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen muuttamista siten, että opetuksen järjestäjä voi saada puolet perusopetukseen valmistavan opetuksen valtionosuudesta niiden oppilaiden osalta, jotka ovat osallistuneet tähän opetukseen 4–8 kuukautta, tai yli 8 kuukautta opetusta saaneiden osalta kokonaan. Näin varmistetaan kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien resurssit huolehtia alueellaan asuvien esi- ja perusopetusikäisten opetuksesta silloin kun oppilas tulee maahan tai oppilaan asuinpaikka Suomessa vaihtuu kesken lukuvuoden.

Tällä hetkellä rahoitusta ei ole saanut, jos oppilas ei ole ollut kirjoilla laskentapäivänä 20.9., ja niin kuin hyvin tiedätte, tällä hetkellä tilanne on aika erikoinen näiden asioiden suhteen. Elikkä tarve on ollut olemassa jo pitkään, mutta nyt kun tämä turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut yllättäen, tämä on lisännyt tarvetta tuntuvasti. Vaikka valmistavan opetuksen järjestämiseen ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta, se on lähes aina välttämätöntä, jotta turvapaikanhakijalapsi tai -nuori saisi riittävät edellytykset osallistua varsinaiseen perusopetukseen, ja esitys onkin näin ollen mitä kannatettavin.

Tärkeää on kuitenkin, että uudistuksen vaikutusten seuranta ja lain tarpeellisuuden jatkuvaa arviointia tehdään, sillä tämä turvapaikanhakijatilanne saattaa jatkua sen kaltaisena, että tarvetta on myöskin ensi vuoden jälkeen tälle laille. Elikkä tämä hallituksen esityshän on vain väliaikainen.

Sivistysvaliokunnassa ehdotimme harkittavaksi, että jatkossa valmistavan opetuksen rahoitus kytkettäisiin esitettyä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään, jolloin rahoitukseen oikeuttavan opetuksen minimimääräkin voisi olla 4:ää kuukautta lyhyempi.

Kovin ikävää on kuitenkin se, että tämä hallituksen esitys ei koske oppivelvollisuusiän ylittäneitä oppilaita. Valiokunnassa saamamme asiantuntijaselvityksen mukaan tämä esitys voi johtaa siihen, että yli 16-vuotiaat oppilaat jäävät perusopetukseen valmistavan koulutuksen ulkopuolelle, ja tämä on kyllä erittäin ikävä asia. On aivan välttämätöntä, että myöskin näille oppilaille tarjotaan eri oppilaitoksissa mahdollisuus hyvän peruskoulutuksen kautta onnistuneeseen kotoutumiseen, jatko-opintoihin ja työllistymiseen niin, että tähän varataan sitten myöskin riittävää rahoitusta. Aikuisille suunnatun kotoutumiskoulutuksen osaajia ovat meillä erityisesti aikuislukiot, aikuiskoulutuskeskukset, kansalaisopistot ja kansanopistot, joissa kotoutumiskoulutusta on kehitetty jo vuosikymmenien ajan ja siinä on ihan hyvin onnistuttu.

On selvää, että riittävä suomen tai ruotsin kielen koulutus on kaikkien maahanmuuttajien oikeus ja kotoutumisen perusta, ja me kaikki tiedämme, että vähintään tuon toisen asteen koulutuksen suorittaminen on paras tae myöskin sitten myöhemmin sen työpaikan saamiseen. Onhan selvitetty, että ilman toisen asteen koulutusta jääneiden ihmisten työura on jopa kymmenisenkin vuotta lyhyempi kuin niillä, jotka ovat sen suorittaneet. Elikkä koulutus on avain kunnolliseen kotoutumiseen ja työpaikan saantiin.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

19.51 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämäkin on esitys, josta on syytä antaa sivistysvaliokunnalle ja hallitukselle myös kiitos, että tähän on ryhdytty ripeästi, koska meille todellakin tulee yhä enemmän niitä turvapaikanhakijoita, joiden lasten koulutuksesta on kannettava vastuu ja joista on huolehdittava. Tällä esityksellä pyritään nyt sitten varmistamaan kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien resurssit huolehtia opetuksen käynnistämisestä, kun oppilas tulee maahan tai oppilaan asuinpaikka vaihtuu kesken lukuvuoden.

Kaiken kaikkiaan tämän kotouttamisen, kotouttamiskoulutuksen, johon edellinen puhuja viittasi, laadun varmistaminen on erittäin tärkeää näissä olosuhteissa, kun näiden kotoutettavien määrä kasvaa hyvin voimakkaasti. Se on ihan yhteiskuntarauhan takia tärkeää ja totta kai sitten näiden ihmisten ja perheiden kannalta, jotka tänne tulevat.

Mielestäni tulisi myös harkita sitä, että koko kotouttamiskoulutuksen kokonaisuus siirtyisi selkeästi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoitavaksi. Tällä hetkellähan siitä osa on tuolla työ- ja elinkeinoministeriön puolella, mutta uskon, että sillä tavalla pystyttäisiin tätä ikään kuin sivistyspoliittista tarkastelua vahvistamaan koko tuon kotoutuskoulutuskokonaisuuden osalta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 120/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 124/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 11/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 11/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

19.53 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! On annettava hallitukselle kiitosta siitä, että vaikeista ajoista huolimatta juuri köyhimpien asemasta pidetään huolta ja toimeentulotuen riittävyys turvataan. Toimeentulotuki on se tuen muoto, jolla varmistetaan, ettei kukaan joudu tyhjän päälle sen takia, etteivät rahat riitä vuokraan, lääkkeisiin tai terveyskeskuskäynteihin. Toisin kuin oppositiosta usein väitetään, hallitus haluaa pitää huolta kaikkein heikoimmassa asemassa olevista eikä kiirehdi ensi töikseen tarjoilemaan yhteisöveron alennuksen kaltaista lahjaa rikkaille, kuten edellinen hallitus sosialidemokraattien ja vihreiden ja vasemmistoliiton siunauksella teki. Täytyy kysyä oppositiolta, miltä se päätös tuntuu näin jälkikäteen, kun alennus valuikin osinkoihin. Kummallista, että opposition mielestä tuleva hurja osinkokevät onkin tämän hallituksen syytä.

Arvoisa puhemies! Vaikka oppositio mielellään pitää oikeuden määritellä, kuka on kaikkein heikoimmassa asemassa suomalaisessa yhteiskunnassa, niin varmaan kaikki sa-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

lissa kuitenkin ovat sitä mieltä, että niitä ovat ne, jotka joutuvat elämään toimeentulotuella, tavalla tai toisella joutuvat siihen turvautumaan. Kuulisin mielelläni myös oppositiosta kiihosta siitä, että köyhimpien asia on hallitukselle tärkeä.

19.55 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotettu toimeentulotuen perusosan korotus tulee säilyttämään toimeentulotuen perusosan vuoden 2015 tasolla myös ensi vuonna kansaneläkeindeksin 0,4 prosentin alenemasta huolimatta. Me sosiaali- ja terveystaloudessa pidämme ehdotusta heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien kannalta myönteisenä.

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuki on tarkoitettu lyhytaikaiseksi tueksi, joka palauttaisi asiakkaan nopeasti takaisin ensisijaisen turvan tai ansiotulojen piiriin, mutta kuten tiedämme, tuesta on kuitenkin muodostunut useille henkilöille ja perheille pitkäaikainen tuki, mikä johtuu suurelta osin ensisijaisten etuuksien riittämättömyydestä.

Arvoisa rouva puhemies! Toimeentulotuen asiakkuuksien määrän oletetaan ensi vuonna kunnissa kasvavan ensisijaisten etuuksien tason laskiessa negatiivisen kansaneläkeindeksin vuoksi, mutta kuitenkin tätä paljon merkittävämmiin asiakasmääriin tulee kasvattamaan toimeentulotuen myöntämisen siirtyminen Kelan hoidettavaksi vuoden 2017 alusta. Siirron johdosta tuen alikäytön oletetaan huomattavasti vähentyvän ja tuovan tuen piiriin noin 28 000 uutta kotitaloutta. Valiokunta korosti tässä yhteydessä myös, että toimeentulotuen myöntämiseen liittyvien tehtävien siirto Kelaan ei saa merkitä toimeentulotukihakemusten ruuhkautumista ja siten tukeen oikeutetun aseman heikentymistä viivytysten johdosta. Kun siirrossa on turvattava toimeentulotuen maksatuksen jatkuminen saumattomasti, tulee Kansaneläkelaitoksessa olla riittävä määrä henkilöstöä asiakkaiden neuvontaan, ohjaukseen ja hakemusten käsittelyyn.

Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Sipilän hallituksen ohjelman mukaan kuluvalle hallituskaudella tullaan toteuttamaan perustulokokeilu. Myös sosiaali- ja terveystaloudessa toteaa tässä mietinnössä, että kokeilun avulla on mahdollista saada kokemuksia ensisijaisen ja viimesijaisen sosiaaliturvan yhteen nivomisesta ja yhtenäisen turvan toimivuudesta sekä sen kannustavuudesta työn vastaanottamiseen.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies: olen iloinen, että tämä on mietintö, josta sosiaali- ja terveystaloudessa oli yksimielinen.

19.58 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! Kun tuossa edustaja Mäkelä — oliko Mäkelä — vähän haastoi oppositiota, että nyt on tullut todella suuri uudistus ja tämä nyt kääntää sitten tämän hallituksen epäoikeudenmukaisen linjan melkein päinvastaiseksi, niin täytyy sanoa, että eihän se niin tee. Jos tästä nyt on yksimielisyys ja oikein pienellä lusikalla annetaan ja samaan aikaan lapiolla otetaan monella tavalla, niin ei se muuta hallituksen peruslinjaa heikompiosaisia ja pienituloisia väestönosia kohtaan.

19.58 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on todellakin yksimielinen, ja mitään moitittavaa tässä ei todellakaan ole, mutta eihän tämä tietenkään minkään suuren juhlan aihe ole.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Yksi keskeinen huomio, joka mietinnössäkkin on todettu, on se, että toimeentulotuesta on muodostunut käytännössä useille henkilöille ja useille perheille pitkäaikainen tuki, mikä johtuu suurelta osin juuri näiden ensisijaisten etuuksien riittämättömyydestä. Tämähän on se suuri huoli meillä ja tietenkin myös vaikea työttömyystilanne, joka ajaa ihmisiä toimeentulotuen piiriin.

Nyt kun toimeentulotuen myöntäminen on siirtymässä Kelan hoidettavaksi, niin tämäkin entisestään lisää, lähes 30 000 uutta kotitaloutta, tuen piiriin, joka tietenkin heille kuuluu.

Mutta kyllä tässä tarvitaan ja tarvittaisiin suurta remonttia, jotta päästäisiin tästä kierteestä eroon, siitä, että käytännössä vuodesta toiseen joudutaan elämään toimeentulotuen varassa. Siihen eivät valitettavasti pelkät perustulokokeilut riitä, siinä tarvittaisiin suurempaa remonttia.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on valmistelemassa omaa perusturvamallia, jossa pyritään nimenomaan tällaisen kannustavan perusturvan suuntaan, ja toivon, että hallitus kuuntelisi herkäällä korvalla, mitä kristillisdemokraatit esittävät.

20.01 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Sinänsä Kela-siirto toimeentulotuen osalta on varmasti hyvä asia. Kelalla on kokemusta hoitaa tällaisia etuuksia ja etuuksien maksatuksia, ja Kelassa on kaiken kaikkiaan viime vuosina tehty isoa sisäistä uudistusta. Kelan valtuutettuna olen saanut nähdä, että kaiken kaikkiaan siellä asiat hoituvat hyvin, ja he varmasti tästä selviytyvät, kunhan turvataan, että heillä on riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit tehdä tätä toimeentulotukea juuri ottaen huomioon se, että arvioidaan, että 28 000 uutta kotitaloutta tulee hakemaan tämän Kela-siirron myötä sitten toimeentulotukea, joka heille todella kuuluu.

Mutta kaiken kaikkiaan meidän sosiaaliturva kaipaa remonttia, ja siitä me varmasti olemme tässä salissa kaikki yhtä mieltä. Eikä vähiten sitä mieltä ole ollut aikoinaan SATA-komitea, joka on linjannut monella tapaa sitä, että meidän tulisi lähteä viemään sosiaaliturvaa uudelle vuosisadalle. Mutta valitettavasti me emme ole semmoista yksimielisyyttä tässä yhteiskunnassamme saaneet, jotta nuo uudistukset olisivat lähteneet toteutumaan, mutta jospa tällä hallituskaudella jotenkin päästäisiin eteenpäin.

Kaiken kaikkiaan en usko, että toimeentulokokeilu sinänsä antaa meille yksiselitteistä vastausta siihen, miten suomalainen sosiaaliturva lähtee selkiytymään ja tästä eteenpäin, mutta hyvä tuo kokeilu on kuitenkin tehdä. Siitä olen iloinen, että tämä hallitus kaiken kaikkiaan on rohkea uusille kokeiluille. Vain kokeilujen kautta näemme myös tämänkin asian kohdalla, soveltuuko se, miltä osin (Puhemies koputtaa) ja voisiko siinä olla meille vastausta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 124/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Lakialoite laiksi väylämaksulain kumoamisesta

Lakialoite LA 22/2015 vp Eeva-Johanna Eloranta sd

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskustelu

20.03 Eeva-Johanna Eloranta sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Transitoliikenne eli maan läpi tapahtuva tavaroiden ja raaka-aineiden kauttakulkuliikenne tuo tällä hetkellä kansantalouteemme yli 200 miljoonaa euroa ja 1 000 suoraa työpaikkaa. Verotuloja transitoliikenne tuottaa noin 100 miljoonaa euroa. Transitotulot perustuvat kykyyn hyödyntää maan sijaintia ja osaamista. Alueellisesti taloudelliset ja työllistävät vaikutukset ovat erittäin merkittäviä. Esimerkiksi Kotkan ja Kokkolan satamien liikenteestä yli kolmasosa on transitoliikennettä.

Transitotulojen menettäminen väylämaksujen kilpailua vääristävän vaikutuksen takia on tällä hetkellä uhkana. Suomen kautta kulkevan transitoliikenteen määrä on kuudessa vuodessa laskenut voimakkaasti. Tonneissa mitattuna kyse on noin 20 prosentin laskusta. Väylämaksuja on kerätty vuoteen 2014 asti vuosittain noin 80 miljoonaa euroa. Transitoliikenteen osuus tästä summasta on noin 6—7 prosenttia eli 5—6 miljoonaa euroa. Ilman väylämaksujen tuomaa rasiitta Suomen kautta kulkevan transitoliikenteen määrä voisi kasvaa huomattavasti, koska kilpailu satamien kesken Itämerellä kiihtyy. Tällä hetkellä transitoliikenne Suomen satamien kautta on 3—6 euroa kalliimpaa tonnilta kuin muiden Itämeren satamien kautta. Esimerkiksi Hamina-Kotkan satama häviää Pietarin satamalle meriliikennemaksuissa 5,6 euroa per tonni. Suuriin kuljetusvolyymeihin nojautuvassa liiketoiminnassa tätä kustannus- ja kilpailukykyeroa satamien välillä voidaan pitää merkittävänä. Väylämaksujemme vuoksi ulkomaisen operaattorin on edullisempaa ohjata transitoliikenne Baltian maiden ja Venäjän satamiin, jotka eivät väylämaksua peri ja joiden osuus transitoliikenteessä kasvaa, vaikka Suomen satamista löytyisi Itämeren alueen paras logistinen osaaminen.

Jo vajaan kymmenyksen kasvu transitoliikenteen määrässä riittäisi toisaalta kattamaan valtion transitoliikenteeltä nykyisin keräämät väylämaksutulot. Liikennemäärän kaksinkertaistuminen riittäisi lisääntyneenä verotulona kattamaan kaikki väylänpito- ja jäänmurtokulut. Väylämaksut on puolitettu vuosille 2015—2017. Tästäkin huolimatta Suomen satamille jää vielä negatiivinen kilpailuetu, ja transitoliikenne on maksualennuksesta huolimatta edelleen vaarassa vähentyä. Väylämaksujen poistaminen kokonaan tulisikin ottaa harkintaan, sillä niiden poistamisen vaikutuksesta verotulot voisivat kasvaa enemmän kuin mitä väylämaksut valtion kassaan nykyisellään tuovat. Väylämaksun mahdollisen poistamisen ratkaisussa tulisi huomioida liikenne- ja viestintäministeriön budjetin alalla väylänpidon ja jäänmurron rahoitus.

Suomen satamilla on mahdollisuus kilpailla Itämeren alueella nykyistä paljon suuremmasta tulovirrasta, mikäli transitoliikennettä rajoittavat väylämaksut poistetaan. Esimerkiksi Latviassa transitoliikenteen osuus bruttokansantuotteesta on jopa 14 prosenttia eli 3,7 miljardia euroa. Suomen kanssa transitoliikenteestä kilpailevissa Baltian maissa ja Venäjällä transitoliikenne onkin nostettu strategiseen ja keskeiseen rooliin. Suomessa ei vastavaa linjausta ole kuitenkaan tehty.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu jatkuu. — Edustaja Myllykoski.

20.06 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! On erityisen tärkeätä, että tämä kysymys nostetaan esille jo tavallaan toisessa samankaltaisessa lakialoitteessa kuin mitä jo viime viikolla käsiteltiin.

Nyt olisi vaan syytä käydä tätä keskustelua siten, että meidän, Suomen, tavallaan laivaliikennettä vientiteollisuuden osalta ruvettaisiin ehkä pohtimaan viime kaudella tehdyn Liikenneviraston näkemyksen mukaan niin, että meillä satamien ja vientiteollisuuden osalta pystyttäisiin tutkimaan sitä, voisiko sanoa, oikeudenmukaisuusperiaatteella ja sen vientivetoisuus huomioiden.

Esimerkiksi meillä tuolla Satakunnassa satamat ovat sellaisessa asemassa, että meidän oma liikenteemme siellä ja yritykset tavallaan sitten ovat maksumiehinä näissä väylämaksuissa. Se tarkoittaa sitä, että kun isoja laivoja tulee satamaan, niin ne maksavat aina täyden väylämaksun, koska väylämaksusta rahtiliikenteessä vapaudutaan vasta kymmenen kerran jälkeen. Nyt satakuntalaiset satamat maksavat 1,72 kertaa saamiaan valtiovallan palveluita, eli me kustannamme siellä erittäin jäävapailla satama-alueilla monien muiden pienten satamien kustannuksia, ja se on huono valinta.

Meidän pitää kehittää rautatieliikennettä niin, että niissä satamissa, missä jääolosuhteet ovat hyvät, kannattaa tätä vientiteollisuuden osalta olevaa toimintaa edelleen harjoittaa tehokkaammin. Siinä mielessä ilahdun kyllä tästä aloitteesta, että tämä nostaa taas keskusteluun sen, kuinka meidän kannattaa vientiteollisuutta palvella tässä maassa.

20.09 Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän meidän satamamme joutuvat kamppailemaan erittäin kovassa kilpailutilanteessa Itämerellä. Siihen, että transitoliikenne on vähentynyt voimakkaasti, on monta syytä. Siihen on esimerkiksi se syy, että Venäjälle on rakennettu uusia satamia ja Venäjä on siirtänyt liikennettä omiin satamiin. Kaikki muistavat sen ajan, kun kauhistelimme rekkajonoja tuolla liikenteessä, rekkajonoja Venäjän rajalla ja rekkajonoja tuolla maantiellä. Sitten olemme kauhistelleet sitä, kun niitä ei ole ja näitä tulojakaan ei sitä kautta tule. Elikkä Venäjän taloudellinen tilanne on tietysti yksi keskeinen syy myöskin senttyypin transitoliikenteen vähenemiseen.

Mutta kuten tuossa edustaja Myllykoski totesi, kysymys on myöskin väylämaksujen rakenteesta ja siitä, millä tavalla ne kohtelevat erityyppisiä laivoja. Ja juuri näitä Pohjanlahden satamiin meneviä transitoliikenteen raaka-ainekuljetuksia, joita toimitetaan laivoilla ja jotka ovat suhteellisen isoja mutta käyvät hyvin harvoin näissä satamissa, tämä nykyinen järjestelmä ei välttämättä oikeudenmukaisesti kohtelee. Tässä on todellakin miettimisen paikka jatkossa.

20.10 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Vielä jatkaakseni tuota, mitä edustaja Uotila sanoi, niin tätä rakennetta pitää nyt pystyä tarkastelemaan. Toistan edelleen, että on hyvä, että edustaja Eloranta on tehnyt tällaisen aloitteen, joka saa meidät keskustelemaan täällä. Valitettavasti sali on melko tyhjä, mutta toivotaan, että tämä debatointi jatkuu sitten myös niin, että hallituksessa ruvettaisiin huomioimaan sitä, mitkä ovat tällä hetkellä ne kaikkein keskeisimmät, nyt heti mahdollistavat vientiteollisuuden avaimet. Se tarkoittaa sitä, että meillä pitää pystyä jatkamaan sitä ministeri Kyllösen avaamaa linjaa niin, että teollisuudelle luodaan tätä kautta toimintaedellytyksiä ja erityisesti vientiteollisuudelle.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Mutta vieläkin korostan sitä, että nämä väylämaksut pitäisi tehdä sen Liikenneviraston selvityksen mukaan niin, että nämä isot rahtialukset tulevat nopeammin sen alennuksen piiriin. On käsittämätöntä, että meillä siellä Norilsk Nickel ja Boliden, jotka tuovat Australiasta ja Chilestä rikasteita, maksavat aina sataprosenttisesti sen väylämaksun, kun taas sitten jo kymmenennen kerran jälkeen laivaliikenne vapautuu tästä väylämaksusta ja matkustajaliikenteessä 30 kerran jälkeen, kun ne käyvät satamassa. On kohtuutonta, että se kaikkein tärkein ja suurin vientiteollisuutemme kärki — näin satakuntalaisena sanottakoon metallurgia — on keskiössä, koska se on lähes kaikki kuitenkin meidän vientiteollisuuttamme, mutta se raaka-aine tulee ulkomailta. Vähemmän tulee rautateitä pitkin tässä maassa sinne teollisuuslaitoksille tätä tuotetta, ja siinä mielessä nyt täytyy ravistella hallitusta. Ja toivotaan, että edustaja Elorannan aloite (Puhemies koputtaa) ravistelee sitä vakasti.

20.12 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! On tosiaan totta, niin kuin täällä mainittiin, että Venäjällä on tämä uusi hieno satama, mutta me voisimme aivan hyvin kilpailla sen kanssa, koska suomalaisen logistiseen osaamiseen luotetaan ja me olemme luotettava kumppani tässä. Mutta tosiaan, niin kuin sanoin, meidän satamiemme kautta se transito on kalliimpaa kuin näissä muissa satamissa, ja sen takia tosiaan menetämme tätä kilpailuetua. Se tässä erityisesti harmittaa, kun Baltian maissa ja Venäjällä on ymmärretty nostaa tämä transitoliikenne strategiseen ja keskeiseen rooliin — miksemme Suomessa ole ymmärtäneet tätä tehdä. Toivonkin, että hallitus miettisi tätä asiaa?

Muistutan vielä siitä, että tosiaankin Latviassa transiton osuus bkt:stä on jopa 14 prosenttia. Mitä tämä voisi merkitä Suomelle? Loistavia mahdollisuuksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

11. Lakialoite laiksi tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta

Lakialoite LA 23/2015 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskustelu

20.13 Eeva-Johanna Eloranta sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan viime kaudella säätämässä tietoyhteiskuntakaaressa on toteutettu sähköisen viestinnän säätelyn mittava kokonaisuudistus. Sähköiseen viestintään liittyen langattoman teknologian myötä älypuhelimet, taulutietokoneet ja monet muut langattomat sovellukset ovat tulleet osaksi jokapäiväistä elämää sekä niiden myötä myös matkapuhelintukiasemat ja radiomastot. Samalla radiotaajuinen sähkömagneettinen säteily lisääntyy ympärillämme koko ajan. Siihen liittyviä mahdollisia riskejä ei ole riittävästi kuitenkaan arvioitu. Langattoman

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

viestinnän myötä myös tarve rakentaa tukiasemia ja radiomastoja on kasvanut. Tätä ei kuitenkaan ole riittävästi otettu huomioon kaavoituksessa, eikä tukiasemien ja radiomastojen sijoittelua varten ole selkeitä pelisääntöjä myöskään tuoreessa tietoyhteiskuntakaavassa.

Matkapuhelimen käyttöön on yksilön mahdollista ainakin jossain määrin itse vaikuttaa. Tukiasemien ja radiomastojen säteily ei kuitenkaan ole yksilön itsensä hallittavissa. Näin ollen asiaan liittyy oikeudellisia ongelmia, jotka tulisi ottaa paremmin huomioon lainsäädännössä. Vaikka tukiasemien säteily on heikompaa kuin matkapuhelimien säteily, altistutaan sille kroonisesti enemmän tai vähemmän esimerkiksi asuinpaikasta riippuen. Tukiaseman säteily ei ole jakautunut tasaisesti ympäristöömme, vaan altistumistasoissa on suuria eroja esimerkiksi eri asuntojen tai työpaikkojen välillä riippuen esimerkiksi siitä, miten lähellä näitä ne sijaitsevat.

Radiotaajuinen säteily ei ole ihmisille ja ympäristölle riskitöntä, vaan Maailman terveysjärjestö WHO:n luokituksen mukaan radiotaajuinen säteily on mahdollinen karsinogeeni eli mahdollisesti syöpää aiheuttava. Luokitus koskee kaikkia langattomia laitejärjestelmiä. Vuoden 2011 jälkeen on julkaistu monia vertaisarvioituja tutkimuksia, joiden perusteella monet tässä arviointipaneelissa olleista asiantuntijoista kannattaisivat jo tiukempaa kategoriaa: todennäköisesti karsinogeeninen ihmisille tai karsinogeeninen ihmiselle. Vuonna 2011 Euroopan neuvosto suositteli, että sen jäsenvaltioiden tulisi ryhtyä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin erityisesti lasten ja nuorten suojelemiseksi myös matkapuhelimien tuottamalta säteilyltä, koska näillä ryhmillä on kohonnut riski sairastua pään alueen kasvaimiin. Myös kotimainen Säteilyturvakeskus on suositellut lasten kännykän käytön rajoittamista, mutta sen mukaan tukiasemista ei kuitenkaan ole vaaraa, toisin kuin Euroopan parlamentti päätöslauselmassaan vuodelta 2009 toteaa ja vaikka tosiaankin tuo äsken mainittu WHO-luokitus mainitsee tämän mahdollisen karsinogeenisyyden.

Säteilyturvakeskuksen näkemys siitä, että ihmiseen kohdistuva altistus on niin vähäistä, ettei siitä voi olla haittaa eikä erityistoimenpiteitä tarvita, perustuu joidenkin arvioiden mukaan ajastaan jäljessä olevaan paradigmaan ionisoimattoman säteilyn lämpövaikutusominaisuudesta. Tässä ICNIRP-standardissa, jota Suomi noudattaa, huomioidaan vain lyhytkestoinen lämpövaikutus mutta ei biologisia vaikutuksia, vaikka niistä on olemassa suuri määrä tieteellisiä julkaisuja. Tutkimusnäytön pohjalta monissa maissa on tiukennettu lainsäädäntöä ja lisätty päätöksenteon läpinäkyvyyttä.

Meillä on jo paljon tutkimustuloksia siitä, että radiotaajuinen sähkömagneettinen säteily on vaarallista terveydelle. Bioinitiative 2012 -asiantuntijaryhmä on läpikäynyt 1 800 sähkömagneettisiin kenttiin ja niiden terveysvaikutuksiin liittyvää tutkimusta ja toteaa, että näyttö matkaviestinverkon tukiasemien ja radiomastojen terveysriskeistä on merkittävästi lisääntynyt vuoden 2007 jälkeen. Tutkimusnäyttöä löytyi muun muassa matkapuhelimen pitkäaikaiskäytön aiheuttamasta altistumisesta pahanlaatuiselle aivokasvaimelle. Erityisen herkkiä riskeille raportin mukaan ovat lapset ja nuoret. Esimerkiksi Turun ammattikorkeakoulun radio- ja EMC-laboratorion tekemissä radiotaajuuden säteilyn kenttämittauksissa on todettu, että asuminen tai työskentely matkaviestinverkon radiomaston tai tukiaseman pääkeilassa aiheuttaa tavallista suuremman tarpeettoman altistumisen radiotaajuiselle säteilylle. Kaikissa tutkimuksissa ei haitallisia terveysvaikutuksia ole havaittu, ja näin ollen tiedeyhteisö parhaillaan kiistelee terveysvaikutuksista. Elinympäristöömme on siis päästetty nykytiedon mukaan vähintään 2B-luokan karsinogeeni ilman, että siitä on käyty tarpeeksi julkista keskustelua. Tätä ei ole otettu riittävästi huomioon myöskään varovaisuusperiaatteen näkökulmasta tietoyhteiskuntakaarta säädettäessä.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Arvoisa puhemies! Varovaisuusperiaate on yleisesti tunnustettu oikeusperiaate mahdollisesti terveysriskejä aiheuttavassa toiminnassa, ja sitä tulisi kunnioittaa siinä vaiheessa, kun tieteellinen yhteisö ei ole yksimielinen riskin suuruudesta. Varovaisuusperiaatteesta käytetään Euroopan unionin oikeudessa myös nimeä ennalta varautumisen periaate. Tämä tarkoittaa, että ympäristönsuojelullisiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä, vaikka täyttää tieteellistä varmuutta ympäristöhaitoista ei ole. Varovaisuusperiaatteen avulla pyritään ennalta koivasti hallitsemaan tilanteita, joihin liittyy epävarmuutta ja tiedon puutetta ja joissa sääntelyn laiminlyönti voi johtaa korkeisiin kustannuksiin. Varovaisuusperiaate ja säteilylain 2 §:n mukainen niin sanottu optimointiperiaate eli se, että terveydelle haitallinen säteilyaltistus pidetään niin alhaisena kuin käytännöllisin toimenpitein on mahdollista, on hyväksytty viralliseksi osaksi säteilyriskiemme hallintaa. Säteilyturvakeskus on linjannut, että varovaisuusperiaate on paikallaan silloin, kun tieteellisillä perusteilla on mahdollista olettaa, että riski on olemassa ja siitä voi koitua vakavia ja pysyviä seurauksia luonnolle tai ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille. Perustavoitteena tulisi olla riskin ehkäiseminen ennen kuin haittaa ehtii ilmetä. Myös perustuslakimme takaama oikeus terveelliseen ympäristöön edellyttää, että epävarmoissa tilanteissa päätökset tehdään ympäristön näkökulmaa painottaen. Varovaisuusperiaate suhteessa tukiasemiin ja radiomastojen sijoitteluun tuleekin ottaa paremmin huomioon tietoyhteiskuntakaaren säädöksissä.

Arvoisa puhemies! Tietoyhteiskuntakaaren 229 §:n 1 momentissa säädetään teleyrityksen oikeudesta sijoittaa toisen omistamalle tai hallitsevalle alueelle yleisiä tietoliikenneyhteyksiä palveleva telekaapeli, matkaviestiverkon tukiasema tai radiomasto. Jollei sijoittamisesta päästä sopimukseen kiinteistön tai rakennuksen omistajan kanssa, niin 4 momentin mukaan laitteen sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Telekaapelien sijoittamista toisen omistamalle tai hallitsevalle alueelle ei kuitenkaan voi suoraan rinnastaa matkaviestinverkon tukiaseman tai radiomaston rakentamiseen, koska telekaapeleista aiheutuva haitta on toisenlaatuista kuin se, mitä tukiaseman tai radiomaston asentamisesta saattaa aiheutua. Telekaapeli ei tuota radiotaajuista sähkömagneettista säteilyä, joka leviäisi laajalti kiinteistöön tai rakennukseen altistaen asukkaat sähkömagneettisille kentille, kun taas tukiasema tai radiomasto sitä tuottaa. Näin ollen onkin tärkeää, että radiomastojen ja tukiasemien sijoittamisesta tehdään tämän lakimuutosesityksen 230 §:n mukainen sijoittamissuunnitelma kaikissa tapauksissa eikä vain silloin, kun osapuolet eivät pääse niiden sijoittamisesta sopimukseen, kuten tietoyhteiskuntakaaressa on säädetty. Tässä muutosehdotuksessa myös esitetään, että sijoittamissuunnitelmassa tulee esittää arvio siitä, minkälainen säteilyteho tukiasemista ja radiomastoista kohdistuu alueille, jotka sijaitsevat niiden välittömässä läheisyydessä tai antennien pääsäteilykeilassa. Näin näillä alueilla asuvilla tai säännöllisesti muusta syystä oleskelevilla on mahdollisuus arvioida niiden vaikutusta.

Tietoyhteiskuntakaaren 231 §:n mukaan teleyrityksen on toimitettava sijoittamissuunnitelma tiedoksi kaikille kiinteistön ja rakennuksen omistajille ja muille, joiden etua tai oikeutta suunnitelma koskee. Tässä lakimuutosehdotuksessa ehdotetaan, että sijoittamissuunnitelma on toimitettava tiedoksi kaikille kiinteistön ja rakennuksen omistajille; niille, jotka asuvat tai säännöllisesti oleskelevat niissä tai lähetinlaitteiden pääsäteilykiellon alueella sekä muille, joiden etua tai oikeutta suunnitelma koskee. Näin kaikilla niillä, joiden edusta tai oikeudesta on kysymys, myös näillä alueilla asuvilla tai säännöllisesti muusta syystä oleskelevilla, on mahdollisuus vaikuttaa ympäristöönsä sijoitettavien radiomas-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

tojen ja tukiasemien sijoitteluun ja saada niistä tietoa sekä tehdä muistutus sijoittamissuunnitelmasta.

Arvoisa puhemies! Euroopan parlamentti on vuonna 2009 antanut päätöslauselman, jossa se toteaa, että matkapuhelinantenneja asennettaessa tulee erityisesti huolehtia siitä, että erityisherkit kohteet, kuten koulut, päiväkodit, vanhainkodit ja terveydenhoitolaitokset, eivät ole tarpeettoman lähellä matkapuhelintukiasemia, jotta voidaan rajoittaa sähkömagneettisille kentille altistumista.

Tätä varovaisuusperiaatetta tukevia kannanottoja on paljon. Ison-Britannian säteilyviranomaisena toiminut sir William Stewart on jo raportissaan vuonna 2000 ohjeistanut, ettei mastojen keiloja suunnattaisi kohteisiin, joissa lapsia oleskelee. Tukiasemien ja radiomastojen säteilykeilojen suuntaamisella on siis vaikutusta, eli niitä ei saisi suunnata esimerkiksi asuntoja tai kouluja kohden. Euroopan neuvoston ja Euroopan ympäristöviraston näkemykset ovat vastaavia.

Optimaalinen tilanne olisi, että määriteltäisiin tarkka suojaetäisyys, jonka tulisi olla sellainen matka, joka riittää vaimentamaan matkaviestinverkon tukiasemasta tai radiomastosta tulevan lähetyksen tehoa merkittävästi. Suositeltava välimatka voisi olla esimerkiksi 300 metriä. Toisaalta korkean maston juurella voi olla katve, jossa säteily ei ole kovin korkeaa. Ihannetapauksessa lähettimien sijoittamisen tulisikin perustua mittauksiin eikä metrimääriin. Teleoperaattorit voivat myös lisätä lähettimien tehoa, jolloin tietyn etäisyyden vaikutus muuttuu.

Vaikka eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta esitti vuonna 2014, ettei mastoja pitäisi sijoittaa herkkien kohteiden kuten päiväkotien läheisyyteen, asiaa ei ole huomioitu lainsäädännössä tai Säteilyturvakeskuksen operaattoreille suuntaamissa uusissa asennusohjeissa. Tietoyhteiskuntakaareen tuleekin saada mukaan tässä lakiehdotuksessa ehdotetut Euroopan parlamentin päätöslauselman mukaiset säännökset siitä, ettei matkapuhelintukiasemia tai radiomastoja sijoiteta tarpeettoman lähelle erityisherkkiä kohteita, kuten kouluja, päiväkoteja, vanhainkoteja ja terveydenhuoltolaitoksia.

Tietoyhteiskuntakaaren 234 §:ssä säädetään telekaapelien tukiasemien ja radiomastojen sijoittelun esteistä. Tähän pykälään ehdotankin edellä mainittuun Euroopan parlamentin päätöslauselmaan viitaten lisäystä, että tukiasemat ja radiomastot tulee sijoittaa ensisijaisesti yleisille alueille siten, että niistä ihmisille aiheutuva säteilyaltistus minimoidaan ja että niitä ei tule sijoittaa asuintalojen tai erityisherkkien kohteiden, kuten koulujen, päiväkotien, vanhainkotien tai sairaaloiden yhteyteen tai niiden läheisyyteen. Tukiasemia ja radiomastoja ei pitäisi myöskään suunnata näitä kiinteistöjä kohti. Nämä lisäykset tulee ottaa huomioon myös sijoittamisoikeuden muuttamisesta tai poistamisesta säädettyäessä.

Arvoisa puhemies! Olisin mielelläni maininnut vielä tästä sijaintitietokysymyksestä. Onko mahdollisuus jatkaa vielä? (Puhemies: Lyhyesti, kiitos.)

Euroopan parlamentti on käsitellyt tukiasemien ja mastojen sijaintitietokysymystä vuonna 2009 ja päättänyt, että yleisölle pitää antaa tieto radiotaajuuksia käyttävien tukiasemien ja radiomastojen sijainnista julkaisemalla paikkatiedot vapaasti internetsivuilla. Tämän vuoksi myös säädös tukiasemien ja radiomastojen sijaintitietojen julkisuudesta tulisi lisätä tietoyhteiskuntakaareen, jotta yleisöllä on mahdollisuus selvittää niiden sijaintitiedot vaikkapa asuinpaikkaansa valitessaan.

Nämä sijaintitiedot ovat internetissä julkisesti saatavilla esimerkiksi Ahvenanmaalla, Ranskassa ja Saksassa. EU-oikeudellinen yhdenvertaisuusperiaate kieltää unionin kansalaisten eriarvoisen kohtelun, joten tästäkin syystä myös Suomessa paikkatiedoista tulisi

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

olla avoin ja kattava rekisteri. Sijaintitietojen salaaminen ei ole perusteltua myöskään julkisuuslain nojalla, jossa säädetään salassa pidettäväksi sellaiset asiakirjat, jotka liittyvät poikkeusoloihin varautumiseen. Matkapuhelinverkkoa ei voida kaataa tuhoamalla yksittäisiä tukiasemia.

Teleoperaattorit väittävät tukiasemien sijaintitietojen olevan salaisia, koska ne kuuluvat liikesalaisuuden piiriin. Nykytilanne kuitenkin on, että yksittäisen tukiaseman tai radiomaston paikkatiedot ovat julkista tietoa, jota voi tiedustella kunnallisilta rakennuslupatoimistoilta. Julkisuuslain kommentaarin mukaan yritystä tai sen liiketoimintaa koskeva yleisesti tunnettu tieto tai tieto, joka on hankittavissa julkisista lähteistä, ja samoin niitä yhdistelemällä laadittava tieto kuuluu julkisuuden piiriin. Näin ollen tukiasemien ja radiomastojen paikkatiedot eivät kuulu liikesalaisuuden piiriin eivätkä ole julkisuuslain tarkoittamia salassa pidettäviä tietoja.

Arvoisa puhemies! Radioaallot ovat kansallista omaisuutta, joten siksikään (Puhemies koputtaa) ei ole oikein, että niiden käyttötapa salataan. Perustuslaillinen julkisuusperiaate antaa yksilölle oikeuden yhteiskuntaa koskevaan tietoon. Tämä oikeus ei toteudu, koska saatavilla on vain yksittäisiä (Puhemies koputtaa) tukiasemien ja radiomastojen sijaintitietoja, joiden perusteella kuluttaja ei voi vertailla paikallistasolla eri operaattorien tarjoamien tietoverkkojen kattavuutta. Paikkatietojen julkisuus myös edistää ja tehostaa alan toimijoiden välistä kilpailua. Kaikkien kilpailurajoitusten poistaminen on yksi EU-oikeudenkin keskeisimmistä tavoitteista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

12. Lakialoite laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Lakialoite LA 24/2015 vp Maria Guzenina sd ym.

Lähetekeskustelu

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

13. Lakialoite laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 41/2015 vp Leena Meri ps ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

20.26 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tällä hetkellä eläinsuojelulain uudistus meneillään, ja siinä on ollut tarkoituksena eläimen itseisarvo, hyvinvointi ja kunnioitus. Työ aloitettiin viime hallituskaudella, ja työ piti saada val-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

miiksi 31.12.2014 mennessä. Tätä varten oli perustettu ohjausryhmä. Tätä toimikautta on jatkettu, ja nyt on luvattu, että tämä työ valmistuisi tämän hallituskauden aikana.

Tämä on hyvin laaja valmistelu, ja tähän valmisteluun on mukaan kytketty eläimeen sekaantumisen täyskielto ja kriminalisointi. Tällä hetkellä rikosoikeudellinen vastuu edellyttää, että eläimelle aiheutuisi kärsimystä, kipua tai tuskaa. Ongelmana on tietysti ollut se, että kärsimyksen, kivun ja tuskan määrittely on käytännössä usein mahdotonta näyttää toteen. Tuomioistuimessahan syyttäjällä on näyttötaakka eli hän pitää osoittaa kaikki tunnusmerkistön mukaiset seikat. Usein ei ole mitään jälkiä havaittavissa.

Tuo ohjausryhmä, joka on maa- ja metsätalousministeriön asettama, on ainakin julkisuudessa esittänyt, että se olisi tekemässä eläinseksin täyskieltoa jo pelkkänä tekona. Tämän kesän aikana ja keväällä on käyty paljon keskustelua ja tämä asia on ollut julkisuudessa, ja EU-maista vain Suomi, Unkari ja Romania ovat maita, jotka sallivat eläimiin sekaantumisen pelkkänä tekona niin, että sitä ei ole pelkkänä tekona kriminalisoitu.

Vastaavanlainen aloite tästä eläinseksin kriminalisoinnista on tehty myös elokuussa 2015, ja se löytyy oikeusministeriön sivuilta.

Maa- ja metsätalousministeriön ylitarkastaja Minna Ruotsalo on myös kertonut, että nykyisin tiedetään, että eläinseksiä harrastetaan enemmän kuin yleisesti ajatellaan. Se on tabu, ja siitä ei haluta puhua. Siksi olenkin tämän asian korjaamiseksi tehnyt seuraavansisällöisen lakialoitteen rikoslain 17 lukuun. Luen ensin perustelut: Eläimiin sekaantuminen on Suomessa rangaistavaa, jos teko täyttää eläinsuojelulaissa kuvatun eläinsuojelurikkomuksen tai rikoslaissa kuvatun lievän eläinsuojelurikoksen tai törkeän eläinsuojelurikoksen tunnusmerkistön. Tässä on lähtökohtana, että toiminnan on pitänyt olla julmaa tai aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa. Sitä ei ole siis kriminalisoitu pelkän teon tasolla, vaan nuo edellä mainitut ehdot tulee täyttää. Jos teko ei täytä noita ehtoja, se jää kokonaan rankaisematta. Se on siis sallittua. Eläimeen sekaantumisella tarkoitetaan perinteisesti sukupuoliyhteyden rinnastettavaa yhteyttä ihmisen ja eläimen välillä — tämä on hallituksen esityksestä numero 6 vuodelta 1997.

Nykyään siis kriminalisointien keskeinen ongelma on tässä asiassa se, miten näyttää tämä kärsimys, kipu ja tuska. Me tuskin voimme haastatella tätä eläintä. Se lienee melko mahdotonta. Totta tämä on varsinkin tapauksissa, joissa eläimeen ei jää minkäänlaisia jälkiä, joista viranomaiset voisivat tehdä päätelmiä. Rikosoikeudellista vastuuta ei siis synny. Se, että tapahtunutta vahinkoa ei pystytä näillä edellytyksillä osoittamaan, ei kuitenkaan siis tarkoita sitä, että vahinkoa ei olisi tapahtunut.

Nykyiset rikoslain kriminalisoinnit eivät myöskään ole linjassa. Rikoslain 17 luvun 18 §:ssä on kriminalisoitu sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen, ja se pitää sisällään tapaukset, joissa levitetään kuvia tai kuvatallenteita, joissa sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasti joko todellisuuspohjaisesti tai todenmukaisesti esitetään eläimeen sekaantumista. Eläimeen sekaantumista esittävän kuvan levittäminen on kriminalisoitu mutta varsinainen teko eli itse eläimeen sekaantuminen ei ole. Eläimeen sekaantuminen on kriminalisoitu vain, jos siitä aiheutuu kärsimystä ja kipua. Kaikki muut pornografian lajit, joiden levittämisen rikoslain 17 luvun 18 § kieltää, ovat kiellettyjä pelkkinä tekoina. Tässä on ristiriitaa. Toisin sanoen nykyisellään eläimiin sekaantumista esittävän kuvan levittäminen on koettu vaaraksi yleiselle järjestykselle ja moraalille mutta siis varsinaista eläimiin sekaantumista ei. Tämä ristiriita tulisi ehdottomasti poistaa laista.

Eläimiin sekaantumisen täyskielto perustuu siihen, että nykyinen lainsäädäntö, jossa sitä ei ole kriminalisoitu, ei vastaa ihmisten moraalista ja oikeustajua. Se ei kohtele eläimiä yk-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

silöinä, vaikka teko voi olla eläimille erittäin haitallinen. Tuossa uudistuksessa, josta aikaisemmin kerroin, on nimenomaan lähtökohtana eläimen itseisarvo, hyvinvointi ja kunnioitus. Myös esimerkiksi Norja, Tanska ja Ruotsi ovat viime vuosina kriminalisoineet eläimiin sekaantumisen pelkkänä tekona.

Totean jo tässä vaiheessa, että tietenkään tämä laki ja rangaistavuus ei luonnollisesti koskisi millään lailla esimerkiksi avustamista eläimen astuttamisessa tai muita normaaleja hoitotoimenpiteitä. Tämän totesin siksi tässä lakialoitteessani, koska olen kysynyt myös ministeriöstä tätä asiaa. Ministeriön vastauksessa kirjalliseen kysymykseen minulle todettiin, että tätäkin seikkaa tulee pohtia. Siksi totesin, ettei tietenkään tämä sitä tarkoita. Eläimiä saa hoitaa aivan normaalisti ja astutuksessa avustaa. Se on aivan normaalia. Ei sillä ole mitään tekemistä seksin kanssa.

Vaikka osa näistä teoista voisi olla haitattomia, ei minkään teon kriminalisoimatta jättämistä voida rakentaa pelkästään sen varaan, että kyseinen teko on kohteelleen haitaton. Tärkeämpää on teon sijaan kiinnittää huomiota siihen, onko kriminalisointi tai sen tekemättä jättäminen haitallista. Kärsimyksen, tuskan ja kivun asettaminen rangaistavuuden ehdoksi voi johtaa siihen, että tekoa yritetään siinä toivossa, että eläin ei kokisikaan sitä kipua. Tekojen määrä vuorostaan heijastuu suoraan eläinten kokeman kärsimyksen määrään. Eläimiin sekaantumisen täyskieltoa ei voi myöskään jättää tekemättä sen takia, että tällainen toiminta voi jossakin yksittäisessä tapauksessa olla eläimen kannalta haitatonta. Kyse on mielestäni teosta, joka on pääsääntöisesti eläimelle haitallista ja tuskaa aiheuttavaa. Lisäksi se loukkaa eläinten oikeuksia ja hyvinvointia.

Kaikki eläinsuojelurikokset on kriminalisoitu rikoslain 17 luvussa. Eläimiin sekaantuminen voitaisiin tehdä rangaistavaksi pikaisesti erillisellä rikoslain muutoksella ja ilman, että odotamme tätä eläinsuojelulain kokonaisuudistusta, joka tuntuu kestävän aina vaan vuosia ja vuosia. Rangaistusasteikoksi eläimeen sekaantumiselle olisi perusteltua asettaa eläinsuojelurikosta vastaava asteikko eli sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Kriminalisoinnin tarkoituksena on eläimien suojaamisen lisäksi lainsäätäjän viesti, ettei eläimeen seksuaalisesti sekaantumista voida pitää hyväksyttävänä.

Näin ollen olen ehdottanut rikoslain 17 lukuun uutta 14 b §:ää, ja se kuuluisi siten, että "Eläimiin sekaantuminen" on otsikko ja teon kuvaus on tällainen: "Joka on sukupuoliyhdyksessä tai siihen verrattavassa seksuaalisessa kanssakäymisessä eläimen kanssa, on tuomittava eläimeen sekaantumisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi."

Ruotsissa tämä on tekona kriminalisoitu vuonna 2014, ja siellä on juuri tämä rangaistusasteikko.

20.36 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Norja, Tanska ja Ruotsi ovat viime vuosina kriminalisoineet eläimiin sekaantumisen nimenomaan tekona. Suomi on samanarvoinen maa edellä mainittujen maiden kanssa, joten jo tämänkin vuoksi meidän on kuuluttava samaan ryhmään. Olemme myös sivistysvaltio, jonka tehtävänä on kunnioittaa jokaista eläintä. Lähtökohtana tulee olla eläimen hyvinvointi, kunnioitus sekä eläimen itseisarvo.

Tällä hetkellä eläimeen sekaantumisen kriminalisoinnin keskeinen ongelma on ollut siinä, kuten jo edustaja Merikin aloituspuheessaan kertoi, että eläimen kärsimyksen, tuskan ja kivun määrittäminen on ollut vaikeaa ja niiden toteen näyttäminen poliisitutkinnassa sekä käräjillä monesti vielä vaikeampaa. Rikosoikeudellista vastuuta ei siis synny, ellei esitutkinnassa pystytä osoittamaan, että eläin on todella kokenut kärsimystä, kipua tai tuskaa. Mielestäni edellä mainittuihin seikkoihin ei pitäisi kiinnittää ollenkaan huomiota. Su-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

kupuoliyhteydessä tai siihen verrattavassa seksuaalisessa kanssakäymisessä eläimen kanssa olevan teko on yksinkertaisesti tuomittava Suomen kaltaisessa sivistysvaltiossa.

Olen edellisessä työssäni saanut hälytystehtäviä navettoihin, missä niin sanottu kravattisonni on ollut täydessä toiminnassa jakkaralla hiehon tai lampaan takana. Arvoisat edustajat, se ei välttämättä ole ollut mikään kaunis näky. Nykyisen lainsäädännön mukaan kyseessä on kuitenkin vain kotirauhan rikkominen ja rangaistusvaatimuksella käsiteltävä teko. Teosta kuitenkin kärsii eniten juuri tuo hieho tai lammas, jonka hyvinvointia, kunnioitusta ja itseisarvoa on loukattu. Meidän sivistyneiden ihmisten on kunnioitettava myös eläinten oikeuksia. Toisaalta, eihän pedofiilikaan ymmärrä tekevänsä lapselle mitään pahaa, hänhän on lapselle omasta mielestään vain hyväntekijä. Onko tällainen zoofiilikin hyväntekijä? Ellei ole, tulee tämä lakiesitys hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Pidän lakiesitystä erittäin tärkeänä ja hyvänä.

20.39 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Erittäin harvoin puhumme eläimistä, eläinten hyvinvoinnista, täällä istuntosalissa. Viime kaudella taisi olla yksi tai kaksi kertaa, ja tällä kaudella muistaisin yhden suullisen kyselytunnin yhden kysymyksen, joka koski eläimiä. Totta kai meillä on haasteellinen paikka tänä päivänä ja isot kysymykset, joiden parissa pitää puurtaa, mutta eläimiä ei sovi unohtaa, ja joskus on aika puhua myös eläinten hyvinvoinnista.

Kuten edustaja Meri tässä sanoi, eläinsuojelulaki uudistuu — sen pitäisi uudistua tällä hallituskaudella. Vanha on 20 vuoden takaa. Ohjausryhmä tekee kovin töitä. Onkin tärkeää, että siitä tulisi parempi laki kuin edellinen, siis eläinten hyvinvoinnin kannalta. Meillä on tuotantoeläimiä, meillä on luonnoneläimiä, meillä on lemmikkieläimiä, koiriakin noin 650 000 Suomenmaassa. Jos ajattelemme eläinsuojelurikoksia, niin niitä tapahtuu törkeitäkin ja sanktiot ovat hyvin pieniä. Katteja, että voisi antaa kovemman rangaistuksen, on olemassa, ja sitä on nyt lisätty ja tehty rangaistavammaksi, mutta tätä ei käytetä. On todella harvinaista, että tulee edes ehdollista, vaikka olisi kuinka törkeä eläintensuojelurikos. Kerran on tainnut tulla ehdotonta, 2012. Pitäisi kiinnittää huomiota tähän hyvin paljon.

Lakialoite laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta käsittelee eläimiin sekaantumista tekona. Rikoslaisissa ei ole yksiselitteisesti tuomittu eläimiin sekaantumista niissä tapauksissa, joissa eläimelle ei ole aiheutunut tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa. Kaikenlainen eläimiin sekaantuminen on kuitenkin moraalisesti väärin ja ristiriidassa rikoslain muiden säännösten kanssa. Lakialoitteen päämääränä on yksiselitteisesti kriminalisoida kyseinen toiminta.

Arvoisa puhemies! Eläimiin sekaantuminen on Suomessa rangaistavaa, jos teko täyttää eläinsuojelulaissa kuvatun eläinsuojelurikkomuksen tai rikoslaisissa kuvatun lievän eläinsuojelurikoksen tai törkeän eläinsuojelurikoksen tunnusmerkistön. Rikoslain osalta lähtökohtana on, että toiminnan on pitänyt olla julmaa tai aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa. Eläimiin sekaantumista ei siis ole kriminalisoitu pelkän teon tasolla vaan ainoastaan mainituilla ehdoilla. Jos teko ei täytä minkään edellä mainitun rikoksen tunnusmerkistöä, ei eläimiin sekaantuminen ole laissa rangaistavaa. Nykyisen lainsäädännön ongelma piilee siinä, että kärsimyksen, tuskan ja kivun määrittäminen on vaikeaa ja niiden toteennäyttäminen vastaavasti usein vielä haastavampaa. Eläimeen ei välttämättä jää mitään jälkiä, joista viranomaiset voisivat tehdä päätelmiä. Tällöin rikosoikeudellista vastuuta ei usein synny.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Eläimiin sekaantumisen kriminalisoinnin nykytilanne ei myöskään ole linjassa rikoslain muiden säännösten kanssa. Kaikki pornografian lajit, joiden levittämisen rikoslain 17 luvun 18 § kieltää, ovat kiellettyjä myös pelkkinä tekoina. Eläimiin sekaantuminen ei kuulu tähän joukkoon. Kuvan levittäminen koetaan siis vaaraksi yleiselle järjestykselle ja moraalille mutta varsinaista eläimiin sekaantumista ei. Tässä on iso ristiriita. Kyseinen ristiriita tulisi poistaa pikimmiten laista. Norjassa, Tanskassa ja Ruotsissa eläimiin sekaantuminen tekona on jo kriminalisoitu. Lakiehdotuksessa esitetty kriminalisointi koskee vain eläimen vahingoittamista eikä luonnollisesti eläimen astuttamisessa avustamista tai muita normaaleja hoitotoimenpiteitä.

Eläimiin sekaantumisen täyskieltoa ei pidä jättää tekemättä sen takia, että toiminta voi joissain yksittäisissä tapauksissa olla kohteena olevan eläimen kannalta haitatonta. Kyse on teosta, joka on pääsääntöisesti eläimelle haitallista ja tuskaa aiheuttavaa. Se on selkeä loukkaus eläinten oikeuksia sekä hyvinvointia kohtaan. Kriminalisointi toimisi lisäksi lainsäätäjän viestinä, ettei eläimeen seksuaalisesti sekaantumista voida pitää hyväksyttävänä.

Edellä olevan perusteella edustaja Meri on tehnyt lakialoitteen, jota kannatan lämpimästi. — Kiitos.

20.44 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Mitä yhteistä on Suomella, Unkarilla ja Romanialla? Ne ovat ainoat maat, joissa eläimiin sekaantuminen ei ole laissa kiellettyä. Meidän tulisi ottaa eläinten oikeudet vakavasti. Tämä on myös hyvin ajankohtainen, koska Suomen eläinsuojelulakia ollaan parhaillaan uudistamassa. Eläin ei ole vain esine. Kriminalisoinnin tarkoituksena eläinten suojaamisen lisäksi on lainsäätäjän viesti, ettei eläimeen seksuaalisesti sekaantumista voida pitää hyväksyttävänä. Pidän lakiesitystä hyvänä.

20.45 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Muutaman asian lisään:

Minuun on ollut yhteydessä tämmöinen Suomen Eläintenystävien Foorumi, ovat olleet tuonne maa- ja metsätalousministeriöönkin yhteydessä, ja tästä huomaa, että he eivät ilmeisesti ymmärrä, että tämä nyt ei ole sama kuin ihmisten välinen seksuaalinen teko. He kutsuvat itseään zoofiilikoiksi, ja he — minä olen saanut tämmöisen ison muistion — kertovat siitä, että tämä on seksuaalinen suuntautuneisuus ja että Ruotsissa tätä on tutkittu ja ainakin noin 1 prosentti ihmisistä on zoofiilisessä suhteessa eläimen kanssa. Laskeskelin, että se olisi Suomessa noin 50 000 ihmistä, mutta ei se nyt tietysti voi olla, koska eiväthän meillä kaikki aikuisia ole. He arvelisivat itse, että Ruotsissa niitä on noin 95 000. Tämä ryhmä on jonkinlainen ryhmä, joka ei halua tuoda nimiään esille, ovat minulle kertoneet, eräs oman nimensä, mutta en sitä saa missään yhteydessä julkaista enkä julkaise. He perustelevat ja sanovat, että he harrastavat sitä seksiä vain pääasiassa oman eläimensä kanssa ja eivät he halua aiheuttaa eläimelle vahinkoa, ja toteavat, että eläimet kyllä kykenisivät ilmaisemaan mielipiteensä kehonkielellä, että voi puolustautua hampailla tai kavioilla potkimalla ja eläin voi tehdä heidän mukaansa aloitteen seksuaalisesta kanssakäymisestä. Eläin on kuitenkin alisteinen ihmiselle, se on ihan selvä asia.

Kyllä meidän täytyy antaa tämmöinen viesti yhteiskunnassa, että rikoslain tehtävänä on ilmoittaa, että joku teko ei ole hyväksyttävää. Eräs henkilö sanoi minulle, että ei se ehkä poista sitä ilmiötä. No ei varmastikaan, eivät meillä kaikki muutkaan rikokset ole rikoslain avulla poistuneet, esimerkiksi rattijuopumus tai pedofilia, mutta poistaisimmeko me ne rikoslaista tämän takia, niin enpä usko.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

14. Lakialoite laiksi eläkkeiden ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2016 indeksitarkistuksista

Lakialoite LA 44/2015 vp Tuula Haatainen sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

20.47 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! On aivan kohtuutonta, että hallitus on toteuttamassa ensi vuoden negatiivisen indeksimuutoksen, minkä johdosta indeksitarkistus pienentää kansaneläkelain ja sairausvakuutuslain mukaisia menoja: rintamalisää, vuorottelukorvausta, aikuiskoulutustukea, asumistukea, työmarkkinatukea, ansio- ja peruspäivärahaa sekä elatustukea. Tämän lisäksi hallitus aikoo jäädyttää kansaneläke- ja kuluttajahintaindeksitarkistukset vuosille 2017 ja 2019 ja jättää etuudet tälle matalammalle tasolle. Ennusteen mukaan etuuksien taso laskee tänä aikana 4,7 prosenttia verrattuna siihen, että indeksimuutokset toteutettaisiin. Tämä tietenkin lisää toimeentulotukiasiakkuutta, heikentää ostovoimaa ja vaikuttaa suoraan kotimaiseen kulutuskysyntään. Samaan aikaan hallitus muun muassa nostaa asiakasmaksuja, leikkaa lääke- ja matkakorvauksia, heikentää palveluiden laatua ja tekee merkittävän huononnuksen eläkkeensaajan asumisen tukeen, tai asumistukiin yleensä.

Mielestäni on vähän niin kuin kirjoittamaton sääntö, että kansaneläke- ja kuluttajahintaindeksiin sidottujen etuuksien negatiivisia tarkistuksia ei toteuteta. Etuuksien taso pitäisi säilyttää ennallaan. Näin ollen kannatan lämpimästi edustaja Haataisen aloitetta tästä väliaikaisesta lainsäädännöstä, jolla Kela- ja kuluttajahintaindeksiin sidotut etuudet eivät laske indeksien mukaisesti ensi vuonna.

20.48 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Äsköisessä puheenvuorossa kuvattiin juuri se tilanne, mikä pitää huomioida, ja siinä mielessä olen myös edustaja Haataisen aloitteen takana ja kannatan sitä lämpimästi. Toivon, että tätä keskustelua käydään jatkosakin vakavalla mielellä, sillä nämä asiat, mitä edustaja Eloranta toi tuossa esille, ovat erittäin tärkeitä, oleellisia siihen, kuinka meillä näihin ryhmiin kohdistuvat leikkaukset aiheuttavat köyhyyttä ja eriarvoisuutta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

15. Lakialoite laiksi työsopimuslain 2 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 46/2015 vp Kari Uotila vas ym.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

20.49 Kari Uotila vas (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Herätteenä tähän lakialoitteeseen oli Postin työntekijöiden laillisen lakon murtamispyrkimys vuokratyöntekijöitä käyttämällä. On hyvä, että sopu syntyi, mutta se ei kuitenkaan poistanut tarvetta lakimuutokseen, johon tällä Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän aloitteella tähdätään.

Työntekijöiden lakko-oikeutta on yritetty murtaa monin tavoin, esimerkiksi tilapäistyvoiman tai rikkureiden käytöllä on pitkät perinteet. Postin sopimusneuvottelujen aikana menttiin askel pitemmälle, kun työnantaja ilmoitti korvaavansa lakkoon meneviä työntekijöitä vuokratyövoimalla. Paineen alla Posti rauhoitteli tilannetta lupaamalla, ettei SOL-yhtiön vuokratyöntekijöitä käytetä. Muiden vuokratyöfirmojen työntekijöitä kuitenkin rekrytoitiin lakon ajalle esimerkiksi Varsinais-Suomessa. Valtionyhtiö siis valmistautui isossa mittakaavassa laillisen lakon murtamiseen ja myös toteutti aikeensa ainakin joissakin toimipisteissä. Omistajaohjauksesta vastaavalla ministeri Sipilällä ei näyttänyt olevan mitään tätä vastaan.

Arvoisa puhemies! Tällä aloitteella ehdotetaan työsopimuslain 2 lukuun lisättäväksi säännös, jonka mukaan vuokratyövoimalla ei saa korvata työntekijää, jonka työtä työtaistelutoimi koskee. Lakko-oikeus on useiden kansainvälisten sopimusten suojaama työntekijöiden perusoikeus. Myös Suomen perustuslaki turvaa työtaisteluoikeuden 13 §:n järjestäytymisoikeuden kautta. Myös Euroopan unionin perusoikeusasiakirjan 28 artikla vahvistaa työtaisteluoikeuden.

Nykyinen lainsäädäntömme, joka sallii vuokratyövoiman käytön lakon alaisissa töissä, vesittää tätä perusoikeutta. Työnantajien mielestä lakossa ovat työntekijät eivätkä heidän työnsä. Tällaisella tulkinnalla voidaan lakossa olevien tilalle hälyttää tekijät vuokratyöfirmasta. Samalla alleviivataan sitä, mitä työnantajapuoli lakko-oikeudesta, siis työntekijöiden perusoikeudesta, ajattelee.

Työoikeuden emeritusprofessori Kari-Pekka Tiitinen on sanonut, että vuokratyövoiman käyttö lakon aikana on moraalinen ongelma. Tästä on helppo olla samaa mieltä, ja koska moraalituntuu työnantajapuolella olevan venyvänsorttista, on aika säätää asiasta lailla. Euroopan unionin jäsenmaista Ranskassa, Belgiassa ja Puolassa vuokratyövoiman käyttö yrityksessä on lailla kielletty lakon alaisissa töissä.

Arvoisa puhemies! Osana ammattiyhdistysliikkeen mustamaalauskampanjaa on viime aikoina jälleen kauhisteltu lakkojen mukamas suurta määrää Suomessa. Todellisuudessa lakkojen määrä Suomessa on romahtanut menneisiin vuosikymmeniin verrattuna. Huippuvuosien luvuista työtaistelujen määrä on laskenut 90 prosenttia. Menneinä vuosikymmeninä oli tosiaan paljon nykyistä enemmän lakkoja, ja muun muassa telakoiden 80-luvun lakkosumaa päivitellään edelleen. Itse näissä kuvioissa mukana olleena ja myös poliisikuulustelut läpi käyneenä palautan mieleen muutaman seikan: Toki lakoissa oli palkkakiistoja ja yhteiskunnallista painostusta mukana, mutta usein muuta. Jouduimme lakkoilemaan saadaksemme työrukkaset kuumaan teräkseen tarttumista varten, turvajalkineet jalkojemme

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

suojaksi tai lämpöhaalarit, jotta pystyimme työskentelemään miinus 15 asteen pakkasessa ja viimeassa laivan kyljellä.

Nykyään ulosmarssit liittyvät usein irtisanomisiin, ja työtaistelut ovatkin muuttuneet pääosin lyhyiksi työntekijöiden pettymystä ilmaiseviksi surulakoiksi. Paikalliset kiistat ratkeavat aiempaa useammin neuvottelupöydässä, ja työrauha on ollut viime vuosina poikkeuksellisen hyvä. Tämän vahvistavat Elinkeinoelämän keskusliiton työaikakatsaukset ja työtaistelutilastot. Vuonna 2012 teollisuuden, palvelualojen ja rakennusalojen työntekijöiden ja toimihenkilöiden poissaoloista 0,0 prosenttia johtui työtaisteluista. Työriidan takia menetetyn työajan määrä on siis niin pieni, että se pyöristyy nolnaan. Teollisuudessa työaikamenetys oli vuonna 2012 yksi tunti työntekijää kohti. Keskimäärin paljon suurempia työaikamenetyksiä teollisuuden työntekijöille tuli lomautuksista ja työtapaturmista. Lomautusten takia menetettiin 19 tuntia ja työtapaturmissa 5 tuntia. Rakennusalan työntekijöiden vastaavat luvut olivat lomautuksien vuoksi 112 tuntia ja työtapaturmien vuoksi 7 tuntia.

Viime päivinä lakkomääriämme on verrattu Ruotsin lukuihin. On myös verrattava sopimus- ja vaikuttamiskulttuurejamme. Ruotsissa on myötämäärämlslaki, henkilöstön edustajat yritysten hallituksissa ja meitä enemmän aitoa paikallista sopimista.

Olen aina sanonut, että paras lakko on lakko, jota ei tarvitse aloittaa. Kun lakkoon joudutaan, niin tappioita tulee puolin ja toisin. Siksi sopimuskulttuuria on parannettava kaikilla tasoilla sopien, ei Sipilän hallituksen pakkolakipolitiikalla. Lakkoilu ei siis ole Suomessa ongelma, ongelma on joidenkin työnantajien moraalittomuus. Hallituksella ei ole halua turvata työntekijöiden perusoikeuksien toteutumista, vaan sen tavoitteena näyttää olevan suomalaisen ammattiyhdistysliikkeen, siis perustuslain järjestäytymisoikeuden suojaamana järjestäytyneiden työntekijöiden, aseman murtaminen pala palalta.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei hyväksy suomalaisten työntekijöiden perusoikeuksien rikkomista. Siksi esitämme tällä lakialoitteella, että työsopimuslakiin lisätään säännös, jonka mukaan vuokratyövoimalla ei saa korvata työntekijää, jonka työtä työtaistelutoimi koskee.

20.56 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Uotila oman kokemuspohjansa osalta kuvasi tätä tilannetta ja toi selkeästi esille lukuja, että mitä tarkoittaa nykypäivänä sana lakko. Hyvin paljon on mielenilmauksia siitä pettynneestä tuntemuksesta, joka johtuu irtisanomisista tai siitä, että henkilöstö kokee yrityksen johdon toimivan huonosti ja harjoittavan huonoa henkilöstöpolitiikkaa. Siksi työsopimuslain 2 luvun muuttaminen, mikä on vasemmistoliiton esitys tämän työsopimuslain muuttamiseksi, on perusteltua tässä hetkessä.

Valitettava tapahtuma, joka sysäsi tämän lakialoitteen liikkeelle, oli valtion omistaman Postin työtaistelutilanne ja se, että valtion omistusohtauksesta vastaava ministeri, pääministeri Sipilä, katseli sivusta ja antoi täältä ministeriäitiosta neuvon: neuvotelkaa, neuvotelkaa ja neuvotelkaa. On hyvä, että Postin työtaistelutilanne purkautui kuitenkin valtakunnansovittelijan sovintoesitykseen ja palautti normaalitilanteen, niin että pukki voi saada Postin kautta lahjansa perille tänäkin jouluna.

Vuokratyöntekijöiden asema on alisteinen ja on erittäin hankala. En itse käyttäisi sanaa, että vuokratyöntekijät ovat rikkureita, vaan heidän on oman työsuhteensa vuoksi otettava sitä työtä vastaan, mitä tarjotaan, ja siinä mielessä tämä on erittäin tervehdittävä lainsä-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

däntö. On todella surullista, että Suomessa joku eduskuntaryhmä joutuu tekemään tällaisen aloitteen, joka turvaa laillisen lakko-oikeuden. Tämä on hämmästyttävä ja surullinen tilanne, mutta näin on nyt tehtävä, ja siinä mielessä tämä lakialoite on perusteltu.

En emeritusprofessori Tiitisen kanssa ole kaikesta hänen lausumastaan samaa mieltä, mikä osaltaan on pakko tässä todeta. Jos sortaa työsuhteessa jotakin kokonaista työntekijäryhmää, niin Tiitisen mukaan se ei olekaan työsyryntää. Kun esimerkiksi puolalaiset sähkömiehet eräällä työpaikalla olivat alipalkattuja, niin se ei ollut tämän professorin mukaan mitenkään tuomittavaa, ja niinpä syyttäjä teki syyttämättäjäättämisspäätöksen. Mutta tässä kohtaa on pakko kyllä siteerata tuota edustaja Uotilan edellä esille tuomaa Tiitisen kommenttia siitä, että tämä on erittäin ongelmallista ja moraalisesti arveluttavaa.

On erittäin tärkeätä, että työelämässä neuvottelemalla pystytään etenemään, ja onkin selvää, että monissa kohdin me tarvitsisimme enemmän sellaista myötämääräämisoikeutta, mikä on Ruotsissa, tai sitä, kuinka Saksassa sovitaan, niin sanotusti paikallista sopimista. Pitää tässäkin keskustelussa tuoda esille, että paikallinen sopiminen näissä meidän niin sanotuissa verrokkimaissamme on aivan toista luokkaa kuin nyt hallitus esittää täällä, työpaikkatasolle vietävää paikallista sopimista, missä vielä nyt selvitysmiehen osalta ei kunnioteta yleissitovaa työehtosopimusta, jonka pitää olla kyllä tässä länsimaisessa kulttuurissa se lähtökohta, joka turvaa työntekijöiden aseman, eikä niin, että sopimisella pystytään pakottamaan, koska aivan selvä on, että jossakin kohtaa tulee se törmäyskurssi, jolloin sitten tulee se kaikkein ikävin asia eli laitton työtaistelutilanne.

Siksi kannatan ehdottomasti, että tämä työsopimuslain 2 luvun muuttaminen, jossa kielletään vuokratyövoiman käyttö lakonalaisissa töissä, tulee toteuttaa, ja eduskunta toivottavasti tämän lain säätää.

21.01 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Uotila aloitteessaan kertoo, niin Euroopan unionin jäsenmaista vuokratyövoiman käyttö yrityksissä on kielletty työntekijöiden lakonalaisissa töissä Ranskassa, Belgiassa ja Puolassa ja Ranskan laissa kielletään vuokratyövoiman käyttö korvaamaan työntekijä, jonka työsuhde on työtaistelun johdosta keskeytyneenä.

Olen sitä mieltä, että meidän tulee eurooppalaisena valtiona liittyä tähän samaan linjaan, koska vuokratyövoiman käytön salliminen lakonalaisissa töissä vesittää kansainvälisillä sopimuksilla ja Suomen perustuslaissa turvattua työtaisteluoikeutta.

Näin ollen kannatan lämpimästi edustaja Uotilan aloitetta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

16. Lakialoite laiksi lukiolain muuttamisesta

Lakialoite LA 48/2015 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 17. asiasta.

Keskustelu

21.02 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuonna 2003 voimaan tulleen uskonnonvapauslain uudistamisen yhteydessä oppilaiden tunnustuksellisesti uskonnonopetuksesta siirryttiin oppilaiden oman uskonnon opetukseen. Uudistuksessa ei muutettu uskonnonopetuksen sisältöä. Edelleen uskonnonopetuksessamme sisältö jää liiaksi oman uskonnon perusteiden varaan.

Vuonna 2003 säädetyin perusopetuslain muutoksen mukaan perusopetuksen järjestäjän on järjestettävä oppilaiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnonopetusta. Elämäkatsomustiedon opiskelu on mahdollista ainoastaan uskontokuntiin kuulumattomille oppilaille sekä vähemmistöuskontoihin kuuluville, mikäli heidän oman uskontonsa opetusta ei ole järjestetty. Mikäli kunnan alueella on kolme samaan uskontokuntaan kuuluvaa oppilasta, on kunnan järjestettävä heille heidän oman uskontonsa mukaista opetusta, jos oppilaiden vanhemmat tai huoltajat sitä vaativat ja kyseiselle opetukselle on laadittu Opetushallituksen hyväksymät opetuksen perusteet.

Arvoisa puhemies! Uskonnot muodostavat yhden ehkä kaikkein laajimmalle levinneistä maailman hahmottamisen muodoista. Uskontojen merkitys yhteiskunnan ja kulttuurin ymmärtämiselle onkin keskeinen tämän päivän maailmassa, jossa globalisaatio sekä kansainvälinen liikkuvuus ja vuorovaikutus koko ajan lisääntyvät. Euroopan näkyvästi monikulttuurisissa valtioissa on havahduttu siihen tosiasiaan, että monikulttuurisuuden hallinta edellyttää aktiivisia toimenpiteitä valtiotalta. Vaikka moninaistuminen nähdään periaatteessa positiivisena asiana, samalla siitä ollaan oltu enenevässä määrin huolestuneita. Useassa Euroopan valtiossa onkin jouduttu toteamaan, ettei maahanmuuttajan integroituminen ole onnistunut odotetusti. Etenkin kantaväestön ennakkoluulot ovat olleet integroitumisen esteenä. Eräänä ratkaisuna tilanteen parantamiseksi on ollut lisätä koulujen opinto-ohjelmiin kulttuurien välistä ymmärrystä edistäviä sisältöjä. Uskonnonopetuksella on katsottu olevan suvaitsevaisuuden ja ymmärryksen lisäämisessä keskeinen rooli. On tärkeää, että koulu tarjoaa oppilaille mahdollisuuden ymmärtää niin omaa kuin muitakin uskontoja ja elämäkatsomuksia suhteessa toisiinsa sekä laajemmin suhteessa kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

Selvää on myös, että oman uskon syvälinen ymmärtäminen edellyttää mahdollisuutta tarkastella sitä suhteessa erilaisiin läheisiin ja kaukaisempiinkin maailmankatsomuksiin. Tämä on erityisen tärkeää myös lasten ja nuorten suvaitsevaisuuden kehittymisen näkökulmasta katsottuna. Nykyistä järjestelmäämme ei edellä mainitussa valossa voidakaan enää pitää tarkoituksenmukaisena. Siksi peruskouluissa tulisikin siirtyä kaikille uskontokunnasta riippumatta yhteiseen uskontotiedon ja etiikan oppiaineen opetukseen, uskonto- ja katsomustiedon oppiaineeseen, jossa käsitellään laajasti eri maailmankatsomuksia ja uskontoja sekä opiskelijoiden omasta elämästä nousevia uskontoon, suvaitsevaisuuteen ja ymmärrykseen kytkeytyviä sisältöjä. Tähän uskonto- ja katsomustiedon oppiaineeseen kuuluisivat arvokasvatuksen ja etiikan osa-alueiden lisäksi eri uskonnot ja maailmankatsomukset, painopisteenä oma valtauskantomme evankelisluterilainen kristinusko. Tällaista lähestymistapaa sovelletaan Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Englannissa sekä osassa Saksan osavaltioita.

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

Arvoisa puhemies! On myös huomattava, ettei suomalainen järjestelmä vastaa Euroopan neuvoston 2000-luvulla antamaa suositusta, jonka mukaan uskonnonopetuksen tulisi olla lähtökohdiltaan akateemista. Euroopan neuvoston kannan taustalla on ajatus siitä, että tieto ja ymmärrys maailman uskonnoista ja katsomuksista osaltaan ehkäisevät kulttuurien välisten konfliktien syntyä. Samalla uskonnon opiskelun uskotaan tukevan historiallista ja kulttuurista lukutaitoa.

Kaikille yhteinen uskonto- ja katsomustiedon opetus toisi mukanaan monenlaisia hyötyjä. Tässä oppiaineessa olisi uskontokunnista riippumatta sama kohtelu kaikilla opiskelijoilla, mikä edistäisi opetuksen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Tällä hetkellähän kaikkien oppilaiden oman uskonnon opetusta ei voida edes järjestää. Nykytilanteessa myös paineet opetettavien uskontojen määrän lisäämiseen kasvavat jatkuvasti, esimerkkeinä bahai, mandealaisuus ja buddhalaisuus. Tamili-hindulaiset ovat juuri ilmaisseet halunsa omaan uskonnonopetukseen, sillä Vantaan kaupungin tarjoama Krishna-opetus ei vastaa heidän tarpeitaan. Samoin helluntaikirkko on ajoittain ollut kiinnostunut oman uskonnon mukaisen opetussuunnitelman laadinnasta. Samalla ongelmat opettajien saatavuuden ja pätevyyden suhteen tulevat aiempaa vaikeammiksi. Kaikille yhteisessä uskonto- ja katsomustiedon opetuksessa ei tarvitsisi enää turvautua koulun ulkopuolisiin opettajiin.

Arvoisa puhemies! Nykytilanteessa muiden uskontojen opetus on myös opettajalle erittäin haastavaa: miten määritellä vaikkapa yleis-islam. Se myös aiheuttaa huoltajien keskuudessa voimakkaita tunteita, jotka toisinaan näkyvät opettajan työrauhan häirintänä tai mahdollisesti jopa hyökkäyksenä koko järjestelmää vastaan. Suomen 70 000—75 000 islamilaista muodostavat harvinaisen heterogeenisen ryhmän. Asiaa on tutkittu monikulttuurisessa lähiössä Turun Varissuolla, josta tutkimuksen mukaan löytyvät sunnit, šiitit ja liberalisoituneet. Näin ollen nykyinen yleis-islamin opetus ei sovi kaikille lasten erilaisen uskonnollisen taustan vuoksi. Myös venäläiset ortodoksit ovat esittäneet, että heidän pitäisi saada Venäjän patriarkaatin mukaista opetusta. Osa Suomessa asuvista Venäjän patriarkaattiin kuuluvista ortodokseista on ottanut lapsensa pois suomalaisesta ortodoksisesta uskonnonopetuksesta.

Kaikille yhteinen oppiaine vähentäisi myös opetuksen sirpalemaisuuksia ja helpottaisi työjärjestysten laatintaa kouluissa. Samoin opetussuunnitelmien laatiminen yksinkertaisiksi, kun tarvittaisiin vain yksi opetussuunnitelma. Lisäksi oppimateriaalikysymykset olisi helppo hoitaa koulukohtaisesti muiden oppiaineiden tavoin. Kaikille yhteinen uskonto- ja katsomustiedon opetus voidaan järjestää opiskelijan omassa koulussa kullekin vuosiluokalle erikseen tarkoituksenmukaisissa ryhmissä, mikä tuo selkeän parannuksen nykytilaan. Nykyiset opetusryhmät ovat joissakin uskonnoissa ja elämänskatsomustiedossa myös pedagogisesti toimimattomia, kun eri koulujen oppilaat kootaan samaan opetustilaan esimerkiksi perusopetuksen vuosiluokilla 1—6.

Nykyinen katsomusaineiden valintajärjestelmä on mutkikas, ja lakia jopa kierretään valinnoissa. Toisaalta katsomusainetta myös vaihdetaan hämmästyttävän usein, jopa moneen kertaan opetusjärjestelyjen mieluisuuden mukaan vastoin järjestelmän tarkoitusta. Uskontojen moninaisuuden kasvaessa tarpeet oman uskonnon opetukseen tulevat tulevaisuudessa yhä lisääntymään. Lisäksi voi perustellusti kysyä, missä määrin kuntien ja valtion tulee tukea eri uskontokuntien kasvatustehtävää.

Nykyinen uskonnonopetuksen toteutustapa ei tue dialogia eri uskontojen parissa elävien lasten välillä, vaikka uskontoihin liittyvät kysymykset tulevat koko ajan tärkeämmiksi yhteiskunnan monikulttuuristuessa etenkin pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupun-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

geissa. Suomessa asuu jo 70 000—75 000 islamilaista, joten heitä on jo enemmän kuin ortodokseja, joita on 61 000. Arvokysymykset korostuvat samalla, kun uskonto näkyy lasten arjessa ja elämänpiirissä yhä enemmän etenkin monikulttuurisimmilla alueilla. Tärkeisiin kysymyksiin, kuten ihmisenä kasvamiseen ja elämänhallinnan pohdintaan yhdessä koko luokan kanssa, on nykyisin liian vähän mahdollisuuksia. Nykytilanteessa luokan oppilaat hajoavat erilleen, kun käsitellään tärkeitä maailmankatsomuksellisia, kasvatuksellisia, moraalisia ja eettisiä kysymyksiä, vaikka niiden pohtiminen olisi hyvä tehdä koko luokan ja kaikkien eri uskontokuntiin kuuluvien oppilaiden kanssa yhdessä kaikille yhteisen oppiaineen tunnilla.

Lopuksi todettakoon, että tällä hetkellä Suomen Eurooppa-koulussa opetetaan uskontoa yhteisenä oppiaineena, jonka lähtökohta on uskontotieteellinen. Kokemukset tästä ovat olleet erittäin positiivisia. Myös Kulosaaren yhteiskoulussa toteutettu uudistus, missä yläkoulussa opetetaan eri uskontoja ja elämäntietoa samassa opetusryhmässä, on saanut paljon positiivista palautetta oppilailta ja heidän vanhemmiltaan.

21.10 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tärkeä asia. Jo aiemmin monta kertaa tätä asiaa on yritetty nostaa esille, että onko aikaisemmin käytössä oleva tunnusuksellinen uskonnonopetus se oikea tapa. Nyt, kun ollaan entistä monikulttuurisempia, meille tulee uutta väkeä, tämä on todella haaste näissä suurissa kaupungeissa, missä on paljon uskontoja, paljon erilaisia ryhmiä. Näiden uskonnonopetusryhmien kokoaminen, järjestäminen on kustannuskysymys, se on järjestelykysymys, ja se myös lokeroi aivan turhaan lapsia, kun tässä tarvittaisiin, niin kuin edustaja Eloranta totesi, ennen kaikkea tällaista yhteistä pohdiskelua, yhteistä kokoontumista, yhteistä maailman hahmottamista ja sellaista yhteistä tietämystä eri uskonnoista. Ja tämä etiikka ja uskontotiede nykyisen järjestelmän tilalle on minusta erittäin kannatettava ajatus.

Oikeastaan, vuosikymmenten saatossa täältä vasemmalta laidaltahan näitä ehdotuksia tämän järjestelmän muuttamiseksi on tehty, niin ne on aika lailla perinteisin tavoin aina tyrmätty. Kun edustaja Eloranta mainitsi tuossa tuon Kulosaaren kokeilun, niin on aika mielenkiintoista, että Kulosaaren, joka nyt ei ainakaan täällä Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla ole tunnettu minään työväenluokan kaupunginosana, kokeilu tästä opetuksesta on saanut paljon mielenkiintoista huomiota. Toivottavasti tällaisten kokeilujen ja sitten lakimuutosten kautta voitaisiin mennä järkevämpään suuntaan tässä asiassa.

21.12 Jari Myllykoski vas: Arvon puhemies! Minun mielestäni edellä käytetyt puheenvuorot ovat perusteltuja, ja nyt tähän on se hetki, johon pitää tarttua sen takia, että me olemme nyt tavallaan sellaisessa tilanteessa, että meillä on turvapaikanhakijoita 30 000 tässä maassa, ja me tiedämme, että heidänkin erilaiset uskontotaustansa ovat melkoinen kirjo. Tavallaan aivan varmasti sitten heillä, joille turvapaikka myönnetään, tämä asia tulee lisääntymään.

Minun mielestäni olisi todella hyvä, että tämmöisessä sivistysvaltiossa koetettaisiin sivistää lapsia jo pienestä pitäen, että erilaisia uskontoja on olemassa. Se helpottaisi, niin kuin Eloranta toi hyvin esille, myös tätä opetussuunnitelman suunnittelua, kun meillä lapsille koetettaisiin kertoa, että meillä on erilaisia uskontoja tässä maassa. Se vuorovaikutus siitä, että on erilaisia uskontoja, on erilaisia elämäntietoa, alkaisi jo koulussa. Me rikastuttaisimme niiden meidän omien lastemme kokemuspohjaa, jotka tässä maassa kasvavat, ja he olisivat suvaitsevaisempia toisiaan kohtaan, eikä tällaista erilaista uskontopoh-

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

jaista, sanotaanko, monesti jopa vihamielisyyteen asti menevää erittelyä tapahtuisi siellä lasten oppiympäristössä, vaan se suvaitsevaisuuden lisääminen olisi tässä maailmantilanteessa erityisen tärkeää.

Toivotaan, että tämä aloite voi edetä myönteisissä merkeissä niin, että voimme myönteisesti kasvattaa maailmankatsomukseltaan rikkaampia lapsia kuin me itse olemme ehkä sitä opetusta aikanamme saaneet.

21.14 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Asia todellakin on mitä ajankohdaisiin juuri nyt, kun olemme pohtimassa turvapaikanhakijoiden tilannetta, niin kuin edustaja Myllykoski täällä hyvin sanoi. Voisi sanoa, että tämä muutos uskonnonopetuksen uudistamiseksi on jopa välttämätön, sillä voisin väittää, että kunnat eivät pysty järjestämään esimerkiksi islamin opetusta pakolaislapsille vaikkapa Harjavallassa, jossa on iso pakolaiskeskus. Päteviä opettajia ei välttämättä löydy niin paljon, ja tilanne todennäköisesti pahenee vuodesta vuoteen.

Niin kuin tuossa puheessani kerroin, niin Vantaalla tosiaankin tamili-hindut harkitsevat parhaillaan uskonnonopetuksen aloittamista, ja heilläkin on tosiaan siihen oikeus, mikäli kunnasta löytyy kolmekin lasta, jolle huoltajat haluavat tätä opetusta järjestää. Onko tämä ihan tätä päivää?

21.15 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kauniiksi lopuksi täytyy sanoa vielä tästä ryhmästä, joka nyt tänne tulee, että minulle on piirtynyt sellainen kuva, että heillä on aika vahva uskonnollinen vakaumus, kun he ovat tulleet tänne Suomeen, ja he tuovat sen kyllä mukanaan. Se ristiriitatilanne: jos meillä eri uskontoja sitten opetettaisiin, niin pelkään pahoin, että luterilaisen uskontopohjan omaava opettaja, joka koettaisi opettaa islamin uskontoa, ei välttämättä olisi kelvollinen näitten lasten vanhempien mielestä opettamaan sitä, koska olisi ehkäpä niin sanotusti vääreuskoinen. Sen takia tämä uskonnonopetuksen problematiikka tulee entistä vaikeammaksi järjestää, ja nyt tällä tavallaan on todellakin kiire, että me voimme tuoda Suomessa tätä ajatusta ja kertoa eri uskontokunnille, että me opetamme maailmankatsomuksia ja että kaikki uskonnot ovat siinä mielessä suomalaisessa peruskoulussa tasavertaisessa asemassa. Mitään ei nosteta, kaikista kerrotaan ja lisätään sitä kautta ihmisten tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

17. Lakialoite laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 49/2015 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

21.16 Eeva-Johanna Eloranta sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä muutama sananen eriarvoisuuden ja ekstremismin torjumisesta aiheeseen liittyen. Kun tulin valituksi kansanedustajaksi, sain oman hiippakuntani piispalta kirjeen. Piispa Kalliala kirjoitti: "Kirkon arjesta nousee myös toivomus, että maassamme johdonmukaisesti rakennettaisiin tietoisuutta monikulttuurisesta ja -uskoisesta Suomesta, jossa kaikki uskonnot nauttivat yhtäläistä vapautta ja osallistuvat monissa rooleissaan yhteiskunnan kehittämiseen. Tällä on suuri merkitys erilaisten ääriliikkeiden väkivallan torjumisessa."

Jos Suomessa halutaan edistää tätä piispankin toivomaa kaikenlaisten ihmisten yhteenkuuluvuuden tunnetta, peruskoulussa tulisi tosiaankin siirtyä kaikkien oppilaiden yhteiseen uskonto- ja katsomustiedon opetukseen. Nykyisessä oman uskonnon mallissa lapset jaetaan ensimmäiseltä luokalta alkaen ryhmiin vanhemmilta saadun uskonnon perusteella. Lapset näkevät, että enemmistö on luterilainen ja opetus järjestetään niin, että luterilaisuus on oletusarvo. Vähemmistöuskontojen ja elämänskatsomustiedon oppitunnit ovat usein hankaliin aikoihin, ja oppilaalla on hyppytunteja ja siirtymisiä toiseen kouluun. Tästä seuraa, että vähemmistöön kuuluvat oppilaat leimautuvat poikkeaviksi.

Arvoisa puhemies! Etiikkaa ja suomalaisia moraalisääntöjä opetetaan uskonnon ja elämänskatsomustiedon oppitunneilla. Näitä asioita ei käsitellä niin, että kaikki luokan oppilaat olisivat yhdessä pohtimassa yhteisiä käyttäytymissääntöjä ja toisten kunnioittamista, vaan oppilaat on jaettu ryhmiin kotitaustan perusteella. Oli opetuksen sisältö millainen hyvänsä, oppilaat saavat käsityksen, että eri ryhmillä on erilaiset moraalisäännöt ja että säännöt ovat voimassa vain ryhmän sisällä. Lasten lokerointi koulussa samalla lisää heidän ennakkoluulojaan toisenlaisia kohtaan. Oppilaiden erottelu ryhmiin saa vähemmistöihin kuuluvat lapset helposti tuntemaan itsensä ulkopuolisiksi. Kouluaikana syntyvä erilaisuuden ja ulkopuolisuuden tunne lisää syrjäytymisriskiä.

Tutkimusten mukaan etninen jako kasvattaa eriarvoisuuden tunnetta. Se taas voi synnyttää katkeruutta yhteiskuntaa kohtaan, mikä puolestaan saattaa johtaa radikalisoitumiseen. Uusissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa puhutaan kulttuurisesti kestävästä kehityksestä sekä eri kulttuuri- ja kielitaustaisten ihmisten kohtaamisesta perusopetuksessa. Oppilaiden erottelu uskonnonopetuksessa ei tue näitä tavoitteita. Aito vuorovaikutus ja yhteisöllisyys jäävät toteutumatta juuri siinä oppiaineessa, jossa niiden toteutuminen olisi kaikkein tärkeintä.

Arvoisa puhemies! Jos halutaan ehkäistä yhtenäiskulttuurin tavoittelua ja kasvattaa suomalaisia suvaitsevaisiksi, tärkein paikka sille on peruskoulu. Katsomustiedossa uskontoja voitaisiin opettaa niin, että oppilaat oppivat ymmärtämään toistensa maailmankatsomuksia etsimällä kaikkien katsomusten yhteisiä piirteitä. Oppilaat voisivat yhdessä pohtia sitä, millainen hyvä ihminen on ja kuinka erilaiset ihmiset tulevat toimeen yhteisten sääntöjen avulla. Oppilaiden välisiä ristiriitoja voitaisiin myös käsitellä luontevasti yhteisellä oppitunnilla. Yhteisessä katsomustiedon opetuksessa kaikki lapset tuntisivat olevansa osa sitä samaa yhteisöä, vaikka ovatkin hieman erilaisia.

Toinen näkökanta, joka puoltaa siirtymistä kaikille oppilaille yhteiseen uskonto- ja katsomustiedon oppiaineeseen, on väkivaltaisen ekstremismin lisääntyminen maailmassa. Merkit väkivaltaisten aatteiden leviämisestä ovat olleet ilmassa jo pitkään, viime aikoina lisääntyvässä määrin, mutta opetukset väkivallan ennaltaehkäisyn tärkeydestä ovat tähän saakka kaikuneet ikään kuin kuuroille korville. Sisäministeriön helmikuussa julkistama

Pöytäkirja PTK 75/2015 vp

väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus osoitti, että väkivaltaista ääriajattelua ja siihen viittaavia merkkejä havaitaan myös Suomen lukioissa ja ammattikouluissa. Aatemaailmaan perustuva viha ja suvaitsemattomuus näkyvät selvästi suomalaisnuorten asenteissa. Ääriajatteluun perustuvan väkivallan yleistyminen heikentää turvallisuutta koko Euroopassa, myös Suomessa. Monet konfliktialueille, kuten Syyriaan, lähteneet taistelijat palaavat tänne takaisin.

Kansainvälinen yhteisö on vasta viime kuukausien aikana ryhtynyt toden teolla keskustelemaan väkivaltaisen ekstremismin varhaisesta torjumisesta. Pariisissa alkuvuodesta koontuneet EU-maiden opetusministerit korostivat Euroopan laajuisten toimien ja etenkin koulutuksen merkitystä syrjäytymisen, suvaitsemattomuuden, rasismien ja väkivaltaisen radikalismien ennaltaehkäisemisessä. Ministerien laatiman julkilausuman mukaan koulutuksessa on korostettava EU:n perusarvoja vapautta, suvaitsevaisuutta, tasa-arvoa ja oikeusvaltioperiaatetta.

Koulutuksen merkitys radikalisoitumisen vastaisessa työssä on tunnustettava kansainvälisesti viimeistään nyt. Sekä Euroopassa että kriisialueilla on keskityttävä toisia uskontoja ja kulttuureja koskevan tiedon lisäämiseen. Vähäinen koulutus johtaa stereotyyppien vahvistumiseen puolin ja toisin. Ennakkoasenteita ja tietämättömyyttä käytetään propagandan edistämiseen. Koulutus auttaa hahmottamaan harmaan sävyjä mustan ja valkoisen välillä.

Suomalaisen koulun tuleekin vastaisuudessa panostaa aiempaa enemmän uskontojen ja ei-uskonnollisten katsomusten tuntemukseen. Samoin pitää kehittää keskustelukulttuuria koulumaailmassa. Tämä ei toki ole vain yhden oppiaineen asia vaan koskee kaikkia oppiaineita ja koko koulua. Siirtyminen lakiehdotusten mukaiseen kaikille oppilaille yhteiseen uskonto- ja katsomustiedon oppiaineeseen olisi oikea askel tähän suuntaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 4.12.2015 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.22.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen